

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
İletişim Bilimleri Anabilim Dalı

**KAMU HİZMETİ YAYINCILIĞI VE ÇOCUK PROGRAMLARI:
TRT ÇOCUK**

Canan DURAL TASOUJİ

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2009

KAMU HİZMETİ YAYINCILIĞI VE ÇOCUK PROGRAMLARI:
TRT ÇOCUK

Canan DURAL TASOUJİ

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
İletişim Bilimleri Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2009

TEŞEKKÜR

Tez danışmanlığımı yürüten Sayın Hocam, Prof. Dr. Asker Kartarı'ya, bilgi ve deneyimi ile bu tezin oluşmasına katkı sağladığı, güvenini ve desteğini esirgemediği için,

Sayın Hocalarım, Prof. Dr. Bülent Çaplı'ya, Doç. Dr. Funda Başaran'a, Doç. Dr. Aylin Görgün Baran'a ve Doç. Dr. Mete Yıldız'a tez jürimde olarak, tezime olumlu katkılar yaptıkları için,

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı öğretim görevlileri Prof. Dr. Belma Tuğrul'a, Öğr. Gör. Dr. Tülin Güler ve Öğr. Gör. Dr. Mine Canan (Şendoğdu) Durmuşoğlu'na çalışma kapsamında yapılan görüşmelere sağladıkları katkıları için,

Sevgili Hocam, Uzman Şengül İnce'ye, tezin her aşamasında sunduğu maddi ve manevi desteği, her an sorularıma vakit ayırdığı, güvenimi kaybettiğim her anda beni yüreklendirdiği ve gösterdiği insanüstü gayreti için,

Sevgili Hocam, Araştırma Görevlisi Çağla Karabağ'a, tez konumun belli olmasından itibaren, alanla ilgili kaynaklarını benden esirgemediği, her an güvenini hissettirdiği ve tez aşamasında gösterdiği güler yüzü ve manevi desteği için,

TRT program yapımcıları Sayın Sevgi Kartarı ve Jülide Demirel'e programları ile ilgili sorularıma vakit ayırdıkları ve çalışmaya yaptıkları değerli katkıları için,

Aynı dönemde tez yazdığım sevgili arkadaşım Eda Çetinkaya'ya, bu yoğun süreç içerisinde bana zaman ayırdığı ve bana inandığı için,

Kendi ders yoğunluklarında ve yurtdışındayken dahi tez sürecinde beni yalnız bırakmayan çalışma arkadaşlarıma, hocalarıma ve Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi'nin tüm çalışanlarına katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Ve AİLEME teşekkür ederim. Yaşamım boyunca beni hep destekleyen, tüm kaynaklarını benim eğitimim için harcamaktan çekinmeyen, sevgileri ve güvenleri ile beni yücelten Sevgili Anneme ve Babama...

Hayatı birlikte yürüttüğüm, akademik çalışmalarımı sürdürürken bana inancını hiç kaybetmeyen ve tez sürecinde güveni ve desteği ile kendime inancımı kaybetmemem için elinden geleni yapan ve yine bu süreçte günlük hayatımı kolaylaştıran Sevgili Eşime teşekkür ederim.

ÖZET

DURAL TASOUJI, Canan. Kamu Hizmeti Yayıncılığı ve Çocuk Programları: TRT Çocuk, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2009.

TRT'nin çocuk yayınları için belirlediği ilke ve hedeflerinin neler olduğu ve bunların çocuk programları ile uyuşup uyuşmadığının araştırıldığı tez çalışmasının amacı kamu hizmeti yayıncılığının geleceği hakkında yapılan tartışmalara katkı sağlamaktır. Çalışmada bu amaca ulaşmak için TRT Çocuk kanalında yayınlanan ve yapımı kurum tarafından gerçekleştirilmiş programlar iki hafta süreyle izlenmiştir. TRT'nin genel yayın planında çocuk programları için belirlenen ilke ve hedefler incelenerek hazırlanan kategoriler bağlamında izlenen programlara metin analizi tekniği ile değerlendirilmiştir. Programlarda yer verilen unsurların belirlenmesinin ardından, program içeriklerinin çocukların yaş düzeylerine, fiziksel, ruhsal ve kişilik gelişimlerine uygun olup olmadığı konusunda yapılan görüşmelerde çocuk gelişimi konusunda çalışan akademisyenlerin görüşleri alınmıştır. Çalışma sonucunda, TRT Çocuk kanalında yayınlanan ve çalışma kapsamına alınan programların TRT'nin çocuk yayınları için belirlediği hedeflere hizmet etmeyi amaçladığı bunun yanı sıra yayınlanan dış yapımların sayısının fazla olması ve içerdiği unsurların Türk toplumunun kültürel değerlerine uygun olmaması bakımından TRT Çocuk kanalının TRT'nin çocuk yayınları için belirlediği ilke ve hedefler ile örtüşmediği belirlenmiştir. Çocuk gelişimi uzmanları, programların televizyon izleme sürecinde ebeveynlerin çocuklarla birlikte olmasını teşvik etmesi gerektiğine dikkat çekmiş ve okul öncesi ve okul çağındaki çocuklara yönelik programlar için yeni öğretim yöntemleri önermişlerdir.

Anahtar Sözcükler

Kamu hizmeti yayıncılığı, TRT, çocuk programları

ABSTRACT

DURAL TASOUJI, Canan. Public Service Broadcasting and Children Programmes: TRT Çocuk, Master's Thesis, Ankara, 2009.

In this study, the principles and aims put forward by TRT on TRT child programmes have been analyzed in terms of whether they match with the programmes themselves. The purpose of the study is to contribute the arguments about the future of public service broadcasting. Throughout the study, the child programmes on TRT have been watched for a two-week period according to the categories prepared related to TRT's annual broadcast plan. Children programmes are evaluated with textual analysis technique in the study. Also, conversations are hold with academicians studying child development in order to learn whether the subject matters of the programmes are suitable for children's age level, physical, mental and personal development. At the end of the study it is found that domestic programmes aim to serve the target of TRT on children programmes. But besides domestic programmes there are a lot of foreign programmes. It is indicated that the topics in foreign programmes are not suitable for Turkish children as the target audience of the channel. In the final section of the study, it is stated that the TRT Çocuk channel does not match with the principles and aims of the association. Furthermore, academicians have purported that children should be with their parents during watching television and new teaching techniques should be used in children programmes.

Key Words

Public service broadcasting, TRT, children programmes

İÇİNDEKİLER

KABUL ONAY	i
BİLDİRİM	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ	ix
GİRİŞ	1
1. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI	3
1.1. Araştırmanın Problemi.....	3
1.2. Araştırmanın Konusu.....	5
1.3. Araştırmanın Amacı.....	5
1.4. Araştırmanın Önemi.....	5
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	11
2.1. Kamu, Kamusal Alan, Kamu Hizmeti ve Kamu Hizmeti Yayıncılığı Kavramları.....	11
2.2. Kamu Hizmeti Yayıncılığı Anlayışı ve Gelişimi.....	12
2.3. Türkiye’de Kamu Hizmeti Yayıncılığı: Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu.....	16
2.4. TRT’de Çocuk Yayınları.....	20
3. KURAMSAL TARTIŞMA	29
4. ARAŞTIRMA SORULARI	36
5. YÖNTEM	37
5.1. Görüşme Soruları.....	40
6. İZLENEN PROGRAMLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ	44
6.1. Benimle Oynar Mısın?.....	44
6.2. Bir Varmış Bir Yokmuş Keloğlan Masalları.....	52
6.3. Bir Sanat Bir Sanatçı.....	56
6.4. Düş Peşime.....	60

6.5. Haberin Olsun	66
6.6. Haberlik.....	70
6.7. Oyunbaz Sorular	75
7. GÖRÜŞMELERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	80
8. SONUÇ.....	84
KAYNAKÇA	88
EKLER.....	93

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1 Programların Kategorilere Göre Değerlendirilmesi	79
--	----

GİRİŞ

Başlangıcı insanlık tarihi ile birlikte kabul edilen iletişim, gönderenin, mesajını alıcıya iletmesi ve bu mesajın alıcı tarafından anlaşılması süreci olarak tanımlanabilmektedir. Bu öğeleri içinde barındıran iletişim sürecinde gönderen ve alıcının ortak dili paylaşımları önemlidir. Bunun yanında mesajın gönderen tarafından kodlanması, alıcı tarafından bu kodların çözülmesi ve alıcının mesajı aldığı ya da nasıl aldığını gösteren geribildirim de süreç için önem taşımaktadır.

İletişimin bilimsel çalışmalara konu edilmesi, iletişimi sosyal yaşam içinde inceleyen Şikago Okulu üyelerinin katkıları ile başlamıştır. Şikago okulunun çalışmaları iletişime yönelik yapılan çalışmaları toparlayıcı nitelikte olmuş ve iletişimin bireyler arası ilişkiler ve toplumsal etkileşimler yönüne değinmiştir. Kitle iletişimi çalışmalarının başında Lazarsfeld'in radyo dinleyicisi üzerine yaptığı çalışmalar ile iletişimin kitle boyutu ele alışı gelmektedir. Kitle iletişimi çalışmalarında dinleyicilerin program tercihleri, programda verilen içerikler ve bunları dinlerli davranışları üzerindeki etkileri (Lazar, 2001: 22) araştırılmıştır. İkinci Dünya Savaşı sırasında propaganda incelemeleri iletişim çalışmaları arasında yer almıştır. Savaş döneminde yürütülen iletişim çalışmalarında, propaganda, iletişimin etkileri, kanaatler ve kamuoyu konuları işlenmiştir. Savaş sonrasında Marksist düşünce geleneğinden gelen akademisyenlerin kurduğu Frankfurt Okulu üyeleri, toplumu dinamik bir süreç olarak ele almış, bilimsel araştırmaları toplumda var olan iktidar ilişkilerinin bir parçası olarak görmüş ve toplumdaki tüm kurumsal yapıları da içine alacak bir eleştirel kuram arayışında girmişlerdir. Eleştirel kuramcılar iletişim sürecini içinde var olduğu toplum yapısı ile birlikte ele almışlardır. Kitle iletişim araçlarının kültürel ve ideolojik aygıtlar olarak gören eleştirel yaklaşımlarda medya içeriklerinin siyasi ve ideolojik yorumu yapılmıştır (Yaylagül, 2008: 83). Kitle toplumu ve kütle kültürü kavramlarına yer verilen çalışmalarda televizyon ve diğer kitle iletişim araçları topluma etkileri açısından eleştirilmiştir. Televizyon izleyicisi, televizyonun anlaşılmasına yönelik yapılan

çalışmaların da konusu olmuştur. Televizyondaki metinlerin anlaşılması için farklı türdeki programlar çeşitli çalışmalarda farklı teknikler kullanılarak ele alınmıştır.

Bir yanıyla teknik bir araç, diğer yanıyla ise kültür üretim, aktarım ve tüketim ortamı olan televizyonu Williams (2003: 37) hem teknolojik hem de kültürel bir biçim olarak tanımlamaktadır (Mutlu, 1999: 11). Ortaya çıkışı ile yeni bir dünya ve toplum düzeni yarattığı söylenen televizyon, kendinden önceki radyo, gazete, halk toplantıları, tiyatro, sinema, reklam sütunları ve panoları gibi kültürel ve toplumsal etkinliklerin gelişimi olarak görülmektedir (Williams, 2003:37). Kullanılmaya başlandığı ilk zamanlarda dünyadaki önemli olayları naklen ekrana getirmesi ile tanınan televizyon, görüntü ve sesi aynı anda aktarabilen bir araç olması sayesinde bu etkinlikleri çok geniş izler kitleyle buluşturabilmiştir (Mutlu, 2008: 35). Televizyonun izler kitlesinin içinde yer alan çocuk izleyiciler yaş gruplarına göre çeşitli çalışmalarda konu edilmiştir.

Ülkemizde televizyon yayınlarının yapılması Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT) ile başlamıştır. TRT'deki televizyon yayınlarında amaç, eskiden gelen radyoculuk deneyimlerinin de etkisi ile radyo ve televizyon yayınlarının görev ve işlevlerinde de yer alan eğitime, haber verme, bilgilendirme esaslarına göre şekillendirilmiştir (Aziz, 1999: 31). TRT'de televizyon yayınları ilk olarak kapalı devre televizyon yayını olarak başlatılmış ve bu yayınların içeriği, şiir, müzik, haber, sanat, tarih ve çocuklara yönelik programlar olarak çeşitlenmiştir. 1 Ocak 1968 yılında başlayan televizyon yayınının ilk günlük programı belgesel, haber, hava durumu, kültür programı ve çizgi film den oluşmuştur. (Aziz, 1999: 27). Çocuklar, TRT'nin farklı türdeki programları ile ulaşmayı hedeflediği geniş izleyici kitlesinin arasında yer almaktadır. İlk yayınları arasında çocuklara yönelik programlara da yer veren TRT, günümüzde de çocuklara yönelik programlar hazırlamaya devam etmektedir.

1. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

1.1. Araştırmanın Problemi:

İletişim tarihinde BBC (British Broadcasting Corporation) ile başlayan kamu hizmeti yayıncılığı, bu çalışmada radyo ve televizyon kanallarının özel mülkiyet konusu olarak değil, kamu malları olarak düzenlenmesi anlamına gelecek şekilde kullanılacaktır (Mutlu, 2004: 162-163). Mutlu, kamu hizmeti yayıncılığını, “*radyo ve televizyon yayınlarının, kamusal enformasyon, kültür, eğitim ve eğlence kaynaklarını geliştirmekle yükümlü ulusal kültür kurumları olarak düzenlenmesi anlayışı*” olarak tanımlamıştır (Mutlu, 2007: 162-163). Kamu hizmeti yayıncılığında ticari ve siyasi çıkarlardan uzak durma eğilimi söz konusudur.

Ticari kaygılar gütmeyen kamuya hizmet etme anlayışında olan kamu hizmeti yayıncılığında programlar, eğitici, sanatsal içerikli ve kamu yararına olacak şekilde hazırlanır. “*Siyasal iktidarın ve sermayenin etkisinden uzak tutulması amaçlanan kamu hizmeti yayın kurumlarında, yayınların tüm ülkede izlenebilmesi, çoğulculuk ve çok seslilik, azınlıklara hitap etme ve ulusal kimliğe saygı gösterilmesi ilkeleri gözetilmektedir*” (Çaplı, 2002: 39-40).

Kamu hizmeti yayıncılığında yayınların toplumun büyük bir kesimine ulaşması, toplumu eğitmesi, bilgilendirmesi, yaşanan olaylardan haberdar etmesi ve eğlendirmesi beklenmektedir (Avşar, 2005: 1). Kamu yayın organlarında mali kaynak, halkın ödediği ruhsat ücretlerinden sağlanmaktadır. Kamu yayın kurumları kendilerinden beklenen amaçları yerine getirmek için programlarını geniş bir yelpazede sunmaktadırlar.

“*TRT, BBC’in yayın ilkelerini Türkiye’de hayata geçirmek üzere kurulan kamu hizmeti yayın kurumudur*” ve radyo ve televizyon yayıncılığı yapmak üzere 1964 yılında radyo yayınları ile başlayan yapısına 1968 yılında televizyon yayınları da eklenmiştir (Mutlu,1999: 24; Mutlu, 2008: 14). 1 Ocak 1968’de yayın hayatına başlayan TRT 1 kanalının ardından toplumun eğitim ve kültür gereksinimlerini karşılamak üzere TRT 2

kanalı, ardından TRT 3 ve TRT 4 kanalları kurulmuştur. Yayınlarında özerklik ve tarafsızlık ilkesine uymaya özen gösteren TRT, Türkiye’de özel televizyonların yayına başladığı 1990 yılına kadar tekel konumunu sürdürmüştür.

Ticari yayıncılık yapan özel televizyon kanallarında kamu hizmeti yayıncılığından farklı amaçlar benimsenmiştir. Kamu hizmeti yayıncılığında yurttaş olarak tanımlanan izleyiciler ticari yayıncılıkta tüketici olarak adlandırılmıştır (Stevenson, 2008: 209-210; Timisi, 1999: 210).

“Ticari yayıncılıkta temel amaç eğlendirmek ve bir tüketim toplumu yaratmaktır. Ticari yayıncılıkta kamuoyu oluşturmak hedefi kamu hizmeti yayıncılığında benimsenen bilgilendirerek kamuoyunun serbestçe oluşumunu sağlama amacının yerine geçmiştir. Ticari yayın yapan özel televizyonlarda belli amaçlar doğrultusunda izleyici bir hedefe doğru yöneltmek istenir ve bu doğrultuda yayın yapılır” (Yaşar, 2005: 3).

Özel kanallar yayına başladıktan sonra kamu hizmeti yayıncılığı anlayışının sürdürülebilirliği tartışılmaya başlanmış ve bu tartışmalar süresince TRT özel kanalların oluşturduğu rekabet ortamında varlığını korumak için izleyici kitlesini sabit tutmaya çalışmıştır.

Tüm ülke nüfusuna yayınlarını ulaştırmakla yükümlü olan TRT’nin programları toplum içindeki çeşitli meslek ve yaş gruplarından izleyicinin sosyo-ekonomik düzeyleri dikkate alınarak hazırlanmaktadır. Genel yayın planları incelendiğinde, TRT’nin yayınlarının genel ve özel izleyici-dinleyici kitlesine yönelik hazırlandığı ve bu programlarda hedeflenen izleyici kitlesinin gereksinimlerini karşılamayı hedeflediği görülmektedir.

TRT’nin özel izleyici-dinleyici kitlesine yönelik programlarda hedef kitle olarak kadınlar, yaşlılar, meslek grupları, çiftçiler, emekliler, gençler, yurtdışındaki vatandaşlar ve çocuklar bulunmaktadır. Bu çalışmada TRT’nin özel izleyici kitlesini oluşturan ve yayın planlarında kendilerine özel bir bölüm ayrılan çocuklara yönelik yayınlar incelenecektir. TRT, çocuk yayınlarında çocukların eğlence ve eğitim gereksinimleri göz önünde tutmakta, çocukların büyüme ve gelişme süreçlerine katkı sağlamayı amaçlamaktadır. TRT yayın planında, özel izleyici-dinleyici kitlesi olarak tanımlanan çocuklara yönelik hazırlanacak programlar için hedefler ve yayın ilkeleri

belirlenmektedir. Genel yayın planlarında, çocuk programlarının çocuğun korunması, eğitimi, bilgi edinmesi, eğlenerek öğrenmesi konularına dikkat edilmesi gerekliliğine ve yaş gruplarına uygun programlar yapılmasının gerekliliğine vurgu yapılmaktadır (TRT Genel Yayın Planı, 2006:19-20). Bu bağlamda tez çalışmasının sorunu, TRT çocuk yayınlarının, TRT yayın planında yer alan özelliklere, ilke ve hedeflere ne ölçüde uyum sağladığıdır.

1.2. Araştırmanın Konusu:

Tez çalışmasının konusu TRT'nin çocuk yayınları için belirlediği ilke ve hedeflerinin neler olduğu ve bunların kamu hizmeti yayıncılığının ilkeleri ile uyuşup uyuşmadığının araştırılmasıdır.

1.3. Araştırmanın Amacı:

Kamu hizmeti yayıncılığına dair yapılan tartışmalar, ticari yayıncılık ortamında kamu hizmeti yayıncılığının ilkelerinin geçerliliği, kamu yayıncılarının özel yayıncılara alternatif olabilmesi, teknolojik gelişmeler ve ortaya çıkan yeni yayıncılık sisteminde kamu yayıncılarının yeri bağlamında şekillenmektedir. Tez çalışmasının amacı, kamu hizmeti yayıncılığının geleceği hakkında yapılan tartışmalara katkı sağlamaktır.

1.4. Araştırmanın Önemi:

Medya politikaları alanında kamu hizmeti yayıncılığı, yayıncılık politikaları, televizyon endüstrisi ve program türleri konularında çeşitli çalışmalar yapılmıştır.

Ali Nihat Yazıcı 1999 yılında "*Kamu Yayın Kurumları ve Yeniden Yapılanma*"¹ isimli çalışmasını yayınlamıştır. Yazıcı, 1980'li yıllarda Avrupa ülkelerinde başlayan özel radyo ve televizyon yayıncılığının etkisinde kalan TRT'nin kurumsal yapısında değişimler yapılması gerektiğini belirtmiştir. Yazıcı çalışmasında, farklı ülkelerdeki yayın kurumlarından ABC (Avustralya), BBC (İngiltere), YLE (Finlandiya), MTV (Macaristan), NOS (Hollanda), RTFB (Belçika), STR/SVT-STR/SR (İsveç)'nin

---

¹ Yazıcı, A. N. (1999). *TRT Kamu Yayın Kurumları ve Yeniden Yapılanma*, Ankara: Eğitim Dairesi Başkanlığı.

örgütsel yapıları ve yeniden yapılanma süreçlerini incelemiş ve TRT radyo ve televizyon yayınları için yeniden yapılanma önerileri sunmuştur. TRT kurumunu yeniden yapılanma süreci dahilinde ele alan bu çalışmadan farklı olarak tez çalışmasında kurumun çocuklara yönelik hedeflerinin televizyondaki çocuk programları ile ne ölçüde uyduğu incelenecektir

Ayşen Akkor Gül, "*Avrupa'da Kamu Hizmeti Televizyon Yayıncılığı: Sorunlar-Politikalar. Çözümler*"² başlıklı doktora tezinde, Avrupa'daki kamu hizmeti yayıncılığında benimsenen yayın politikaları, toplumsal ve siyasi gelişmeler ışığında incelemiş, kamu hizmeti yayıncılığı kavramından kaynaklanan sorunları ortaya çıkararak bu sorunlara getirilen çözümlere yer vermiştir. Avrupa'daki televizyon yayıncılığı üzerinden kamu hizmeti yayıncılığı kavramının ele alındığı doktora tezinden farklı olarak, önerilen tez çalışmasında kamu hizmeti yayıncılığı, Türkiye'de TRT kurumunun programları, özel televizyonlar ile karşılaştırılarak incelenecektir. Tez çalışmasında, Türkiye'de kamu hizmeti yayın organı olan TRT'de yayınlanan çocuk programları ele alınacak, Gül'ün çalışmasından farklı olarak özel televizyon kanallarında yayınlanan programlar çalışmanın kapsamı dışında bırakılacaktır.

Tülün Seyhan Ceylan'ın, "*Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) Politikaları: Belgesel Programlar Müdürlüğü Örneği*"³ adlı yüksek lisans tezinde Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT)'nin, Belgesel Programlar Müdürlüğü (BPM) politikaları tarihsel olarak incelenmiştir. Çalışmada, tarihsel koşullar, yapısal unsurlar, yayıncılık politikaları, ülkenin kamu yayıncılığının koşulları, medya çalışmalarında bireylerin rolü ve kullanılan araştırma yöntemleri göz önünde bulundurulmuş, farklı zaman dilimlerine göre hükümet politikaları, askeri, yasal, ekonomik ve kültürel politikalarla kurumsal mekanizmadan ve kişilerin pratiklerinden doğan politikalar da belirtilmiştir. Tez çalışmasında, Ceylan'ın çalışmasından farklı olarak siyasi, ekonomik, yasal, askeri ve

² Akkor, A. G. (2001). Avrupa'da Kamu Hizmeti Televizyon Yayıncılığı: Sorunlar-Politikalar, Çözümler, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

³ Ceylan, T. S. (2006). Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) Politikaları: Belgesel Programlar Müdürlüğü Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

yasal süreçler kapsam dışı bırakılmış, çocuk programları hedeflenen izleyici kitlesine yönelik ilkeler bağlamında ele alınmıştır.

George Tsourvakas, *“Public Television Programming Strategy Before and After Competition: The Greek Case”*⁴ başlıklı çalışmasında Yunanistan’da kamu hizmeti yayıncılığı yapan kurum ile ticari yayıncılık yapan özel televizyonları program üretim süreçleri bakımından karşılaştırmıştır. Tsourvakas, televizyon programlarını yayın sektöründeki rekabet ortamı oluşmadan önce ve rekabet sürecinde, 1987-1989 ve 1990-1992 yılları arasında değerlendirmiştir. Tsourvakas, kamu yayıncılığı yapan televizyon kanalının yapısını rekabet ortamı öncesinde ve sonrasında özel televizyonların program üretim stratejileriyle karşılaştırarak incelemiş ve sonuçta rekabet ortamında kamu yayıncılığı yapan kurumun özel televizyonların ürettiği programlara benzer yayınlar yaptığını ortaya çıkarmıştır. Türkiye’deki özel televizyonların dahil edilmeyeceği tez çalışmasında, Tsourvakas’ın çalışmasında olduğu gibi kamu ve ticari yayıncılık arasında bir karşılaştırma yapılmamıştır.

Nimet Ersin, 2007 yılında yazdığı *“Kamu Hizmeti Yayıncılığı ve TRT’de Program Üretim Süreci”*⁵ başlıklı doktora tezinde BBC ve TRT kurumunu ele almıştır. Ülkelerin medyalarının siyasal sistemlerinin birer parçası olduğu düşüncesiyle Avrupa’da BBC ve Türkiye’de TRT kurumunu kamu hizmeti yayıncılığı yapan kurumların özerk olmaları ya da siyasal iktidarın etkisi altında kalmaları açısından inceleyen Ersin’e göre BBC devletin etkisi altında kalmadan bağımsız olarak yayın yaparken, TRT Turgut Özal döneminde başlayan özelleştirme girişimleri ve AKP döneminde yayın politikalarına yapılan müdahaleler sonucunda kamu hizmeti yayıncılığı yapamamaktadır. Ersin’in doktora tez çalışmasında yer alan İngiliz kamu yayın organı BBC, yapılan yüksek lisans tez çalışmasında kamu hizmeti modelinin anlaşılması açısından kullanılmış, TRT’nin ne ölçüde kamu hizmeti yayıncılığı yaptığının ve siyasi süreçler bağlamında değerlendirilmesi çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır.

⁴ Tsourvakas, G. (2004). “Public Television Programming Strategy Before and After Competition: The Greek Case”, *Journal of Media Economics*, (17) 3. Erişim: 13.06.2008 <http://www.informaworld.com/smpp/title~content=t775653677>

⁵ Ersin, N. (2007). Kamu Hizmeti Yayıncılığı ve TRT’de Program Üretim Süreci, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

David Buckingham'ın "*Television and Definition of Childhood*"⁶ adlı çalışması televizyonun çocukların sosyal, ahlaki ve bilişsel gelişimlerini göz ardı ettiğine dair yapılan tartışmalara yer vermektedir. Çalışmada, televizyon ve çocuklar üzerine yapılan tartışmalarda çocukların masum ve savunmasız konumlarına ve ekran karşısında ebeveynlerin korumasına ihtiyaç duyduklarına dikkat çekilmiştir. Çocuk izleyicileri televizyonun ideolojik ve davranışsal etkilerine maruz kalan "*pasif tüketiciler*" olarak adlandıran Buckingham çalışmasında, televizyondaki yayınları çocuklara uygun olup olmadığı açısından değerlendirmiştir. Buckingham sorunun programların tanımlanmasında olduğunu, televizyon yayınlarının çocuklar ve yetişkinlere yönelik olanlarının ayrımının güçlüğüyle yapıldığını belirtmiştir.

Barrie Gunter ve Jill McAleer, "*Children and Television*"⁷ adlı çalışmalarında televizyonun izleyicileri tarafından farklı şekilde algılanabildiği üzerinde durmuşlar ve televizyon izleme ile ilgili şu sorulara cevap aramışlardır: *Çocuklar ne zaman televizyon izlemeye başlarlar?, Çocuklar ekran önünde ne kadar vakit geçirirler?, Yaş gruplarına göre televizyon izleme alışkanlıkları değişmekte midir?, Televizyon izlemek diğer faaliyetleri nasıl etkilemektedir?* 14 bölümden oluşan çalışmada, çocukların televizyon izleme eğilimleri, çocukların neden ve nasıl televizyon izlediği, televizyonun çocukların davranışları üzerindeki etkileri, televizyondaki reklamların çocuk izleyicilere etkileri, televizyonun çocukların sağlık durumları, okul, aile ve arkadaş çevreleri üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. Çalışmada ayrıca, çocukların televizyondan en fazla nasıl yararlanabileceği üzerinde de durulmuştur.

Marie Messenger Davies'in televizyondaki çocuk programları ve televizyonun çocuklar üzerindeki etkileri konulu "*Dear BBC: Children Television Storytelling and the Public Sphere*"⁸ adlı çalışması çocuk yayıncılığı, yayıncılığın toplumsal işlevi ve televizyon sanatı bölümlerinden oluşmaktadır. 1990'lı yıllarda çocuk programcılığını ele alan

⁶ Buckingham, D. "Television and Definition of Childhood", *Children's Childhood: Observed and Experienced*, (edt), Mayall, B. (1994). London: The Falmer Press.

⁷ Gunter, B., McAleer, J. (1997). *Children and Television*, New York: Routledge. Erişim: 31.03.2009 <http://www.amazon.com/reader/0415144523?%5Fencoding=UTF8&page=random#reader>

⁸ Messenger Davies, M. (2001). "*Dear BBC*": *Children Television Storytelling and the Public Sphere*, Cambridge: Cambridge University Press.

çalışmada, televizyondaki söylem, değişen çocukluk ile televizyon ve çocuk tüketiciler konularına değinilmiştir. Çalışma, 1991 ve 1995 yılları arasında 4-15 yaş çocuklar üzerinde, çocukların televizyon izleme eğilimleri ve izledikleri programlar üzerine yapılan araştırmayı anlatmakta ve televizyon yayınlarında çocukluğun yeniden inşası üzerinde durmaktadır.

Brian R. Clifford, Barrie Gunter ve Jill Mcaller **“Television and Children: Program Evaluation, Comprehension and Impact”**⁹ adlı çalışmada televizyonun gönderdiği mesajları ve yayınlanan programların içeriğini alımlamaları bakımından çocuklar özel izleyiciler olarak görülmektedirler. Çalışmanın incelenen programlar, araştırmada örneklem olarak alınan izleyicilerin çeşitliliği ve konunun bilişsel yönüne vurgu yapması açısından çocukların televizyon ile ilişkisi üzerine yapılan tartışmalara katkı sağladığı düşünülmüştür.

Sevgi Can Yağcı Aysevener, **“Türk ve Macar Televizyonlarında Çocuk Programları”**¹⁰ adlı yüksek lisans tezinde iki farklı ülkenin kamu hizmeti yayıncılığı anlayışında çocuk programlarını ele almıştır. Çocuk programlarının farklı ülkelerde karşılaştırmalı bir bakışla inceleyen Aysevener, bu yolla ülkelerin kültür ve yayın politikaları hakkında bilgi edinmeyi amaçlamıştır. Aysevener, tezinde alan araştırması yapmış, katılımcı gözlem tekniğinden faydalanmıştır, bunun yanında programların içeriği metin analizi yoluyla incelenmiştir. Aysevener’in tezinde çocuk programları farklı ülkelerin yayın politikalarının anlaşılması açısından incelenmiştir. Tez çalışmasında çocuk programları, Aysevener’in yüksek lisans tezinden farklı olarak TRT’nin yayınlarının çocuklara için belirlenen ilkelere uygun olup olmadığı açısından incelenmiştir

---

⁹ Clifford, B. R., Gunter, B., McAller, J. (1995). *Television and Children: Program Evaluation, Comprehension and Impact*, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

¹⁰ Aysevener Yağcı, S. C. (2005). *Türk ve Macar Televizyonlarında Çocuk Programları*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Nilüfer Timisi, 1991 yılında yazdığı *“Televizyon Çocuk Programlarının Toplumsallaştırıcı İşlevi: Örnek Olay Susam Sokağı”*¹¹ adlı yüksek lisans tezinde Türkiye’de çocuk programcılığının tarihine yer vermiştir. Timisi, tezinde Türkiye’deki çocuk programlarına örnek olarak *“Susam Sokağı”*’nı seçmiş ve bu program üzerinde içerik analizi yöntemini uygulamıştır. Timisi, çalışmasını çocuk programlarının toplumsallaştırıcı işlevi ile sınırlandırmış ve örneklemini bu işlev bağlamında ele almıştır. Timisi, kamu hizmeti yayıncılığı bağlamında yayınlanan çocuk programları ve özel televizyonların ortaya çıkışından sonraki durumu değerlendirmiştir. Tez çalışmasında farklı olarak, özel televizyonlar kapsam dışı bırakılmış, çocuk programları TRT’nin çocuklara yönelik işlevleri dahilinde incelenmiştir.

Araştırma alanı incelendiğinde, çocuk programlarının, farklı ülkelerdeki uygulamalarının karşılaştırmalı biçimde ele alındığı, bu programların çocuklar üzerindeki etkileri açısından incelendiği ve izleyici analizlerinin yapıldığı çalışmalara rastlanmıştır. Alanda, TRT’nin çocuk programlarının genel yayın planlarında çocuklar için belirlediği ilke ve hedeflere uyumluluğu açısından değerlendirildiği çalışma bulunmamaktadır. *“Kamu Hizmeti Yayıncılığı ve Çocuk Programları: TRT Çocuk”* adlı tez çalışmasının çocuk programlarını ele alış biçimi bakımından alandaki boşluğu doldurması ve alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

TRT’nin genel yayın planlarında yer alan ve çocuk programları için belirlediği ilke ve hedeflerin eleştirel bir bakış açısı ile değerlendirilmesi tezin kapsamını aşacağından çalışmada yer almamıştır.

---

¹¹ Timisi, N. (1991). Televizyon Çocuk Programlarının Toplumsallaştırıcı İşlevi: Örnek Olay Susam Sokağı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Kamu, Kamusal Alan, Kamu Hizmeti ve Kamu Hizmeti Yayıncılığı Kavramları

Etimolojik olarak bakıldığında, *kamu* sözcüğünün, Almanca kamusal-*öffentlichkeit*-sıfatından, 18.Yüzyılda *publicite* ve *publicity* ile benzerlik kurularak türetildiği görülmektedir (Habermas, 2007:59). Habermas, 18. Yüzyılda, “özgül olarak mal mübadelesinin ve toplumsal emeğin alanı” olarak tanımlanan kamu kavramının kamusal olan ya da olmayana dair yapılan tartışmalardan öncesine dayandığını ve kendi yasalarına göre kurumlaşan “*burjuva toplumu*” ifade etmekte olduğunu söylemiştir (Habermas, 2007:59). Mutlu, kamu kavramını yayıncılık açısından değerlendirmiş ve kavramın mülkiyet ilişkilerini ifade ettiğini belirterek kamu yayın kuruluşunu, mülkiyeti kamuya ait olan kurum olarak tanımlamıştır (Mutlu, 1999: 22-23).

Kamusal kavramı *publica* sözcüğünden gelir ve ortak kullanıma açık alanı ifade eder (Habermas, 2007:63). En önemli niteliği tüm vatandaşlara açık olması olan *kamusal alan* kavramı “*bireylerin toplumsal çerçevelerinde herhangi bir sınırlama olmaksızın kendi düşüncelerini özgürce açıklayıp yayımlama hakkına sahip olarak hemen herkesi ilgilendiren sorunlar hakkında birbirleriyle etkileşimde bulunabilmelerini ifade etmektedir*” (Habermas, 1989:63). Kamu hizmeti yayıncılığının *kamusal alanın* bir parçası olarak işlev görebileceği görüşünden hareketle kavram, medya çalışmalarında kamu hizmeti yayıncılığı ile ilişkilendirilmektedir (Ersin, 2007:34).

Toplumda yapılan hizmetin kamu hizmeti olarak adlandırılması için toplumun bir kesiminin gereksinimlerini karşılaması gerektiğini değinen Mutlu, *kamu hizmeti* kavramının verilen hizmetin niteliği ile ilgili olduğunu, hizmeti veren kurum ve kişilerin mülkiyet yapıları ile ilişkilendirilmemesi gerektiğini belirtmiştir. (Mutlu, 1999: 22-23) Ersin’e Göre, *kamu hizmeti yayıncılığı*, “*toplumun her kesimine erişebilen ve her kesimin erişim olanağı bulduğu, nitelikli, özgün ve yaratıcı programlar üretme*

konusunda yayıncılık sektörüne öncülük eden, siyasal iktidarın ve sermayenin baskısından uzak, bağımsız, sadece kendini finanse eden kamuya hesap veren, bilgi, eğitim ve eğlenceyi, dengeli ve çeşitli bir programcılık anlayışıyla izleyicisine aktaran, ulusal ve yerel kültürlerin yaşatılması ve yansıtılmasına aracılık eden. katılımcı bir yayıncılık anlayışıdır” (Ersin, 2007:8-9). Mutlu’ya göre, kamu hizmeti söylemlerinin önemi, birçok ulus-devletin yayıncılık sistemlerinin gelişimini ya devlet tekeli biçiminde, ya da daha sonraları karma bir sistem içinde önemli bir kamusal unsur olarak etkilemesinde yatmaktadır (Mutlu, 2004:162-163). Teer-Tomaselli’ye göre, kamu hizmeti yayıncılığı kavramı, *“kamusal meşruiyetini hem mevcut siyasal iktidardan hem de tecimsel çıkarlardan bağımsız yayın politikası sürdürmekten alan, eğitimden, bilgiye ve eğlenceye çok geniş türde en üst kalitede programların en geniş coğrafi yayılımı kapsayacak ve olası en geniş izler kitleye ulaşacak şekilde yayınlanmasını”* ifade etmektedir (Teer-Tomaselli, 1998 aktaran Mutlu,1999: 22-23).

2.2. Kamu Hizmeti Yayıncılığı Anlayışı ve Gelişimi

İngiltere’de BBC, İtalya’da RAI ve Almanya’da Lander yayıncılıklarını kamu hizmeti yayıncılığının örnekleri olarak gören Keane’e göre saygınlığı, büyüklüğü, çeşitliliği ve ayrıcalıklı konumları kamu yayınlarının en iyi elemanları seçmelerini mümkün kılmaktadır (Keane, 1999:116). Keane, kamu hizmeti yayıncılığı kavramının içine *“karışık ve birbirlerini tamamlayan programlar sunmayı, bunu sürdürmek için çaba göstermeyi ve belirli türden azınlık programları yapmak ve elden geldiğince farklı türden programlara yer vermeyi dahil etmiştir* (Keane, 1999:116). Kamu hizmeti yayıncılığında drama güncel olaylar, komedi, çocuk programları ya da sürekli eğitim gibi her türden programa yer verilir. Amaçlarını eğlendirmenin üstünde tutan kamu hizmeti yayıncılığı *“nitelikli popüler programlar yapma girişimidir”* ve yaptığı program türleri ile toplumdaki çeşitliliği simgelemektedir (Keane, 1999:116).

BBC’nin kamu yararına tekel olarak çalıştığı ilk yıllarında Sir John Reith tarafından ortaya atılan kamu hizmeti yayıncılığı kavramının *“kamusal ruhsat ücretlerine dayanan gelirleri olan yayın kurumlarıyla, reklamlara dayanan gelirleri olan kar amaçlı ticari yayın kuruluşlarını ayırtırmada kullanıldığına”* değinen Yazıcı, bu ayrımın her zaman yerine getirilmediğini söylemiştir (Yazıcı, 1999:12). İngiltere’de kamu yayın kurumu

olan BBC ve ticari yayıncılık yapan ITV'nin benzer türde program yayınlamaları, Almanya ve Türkiye'de kamu yayıncısı olan ARD, ZDF ve TRT'nin kamusal kaynaklar dışında reklam gelirleri de almaları örnekleri bu ayırımın geçerli olmadığı göstermiş ve Yazıcı, yalnızca gelir kaynağına göre ayrıştırılması mümkün olmayan yayıncılık sistemlerini kamu hizmeti, ticari ve devlet yayıncılığı olarak ayrıştırmıştır (Yazıcı, 1999:12).

Yazıcı, kamu hizmeti, ticari ve devlet yayıncılığının farklarını şu şekilde ortaya koymaktadır:

- a. *Kamu radyo-televizyon kurumu, bulunduğu ülkenin sınırları içerisinde her yerde izlenebilir özelliğine sahiptir. Oysa bir ticari yayın kuruluşu, reklam alabilmek için reklam verenlerin talepleri doğrultusunda, potansiyel tüketici olan nüfusun yoğun olarak yaşadığı yerlere öncelikle yayın yapmayı amaçlar. Devlet yayın kurumları da amaçları açısından ülkenin tümünü kapsamayı hedefler.*
- b. *Farklı izleyici kurumlarının farklı gereksinimlerini tatmin edecek geniş bir yelpazede yayın yapmak zorunda olan kamu yayın kurumları klasik batı müziği, belgesel, trafik programı gibi eğitim programlarına öncelik verirken, izleyicinin en küçük ortak paydasını bulmayı amaçlayan ticari yayın kuruluşları izleyicinin eğlenme, neşelenme, rahatlama gibi gereksinimlerini karşılamaya yönelik programlara öncelik verir. Kendisini devletin ideolojik araçlarından biri olarak gören devlet yayın kurumu, oy veren vatandaş olarak nitelendirdiği izleyicilerinin ikna edilmesi ve devlet politikalarının benimsetilmesine yönelik programlar yapmaktadır.*
- c. *Amaçlarına göre ayrıştırıldığında, kamu yayın kurumları için bilgilendirmek, eğitmek, eğlendirmek, ticari yayın kuruluşu için eğlendirmek nadiren de bilgilendirmek, devlet yayın kurumu için devletin istediği şekilde ikna etmek, eğitmek ve bilgilendirmek sayılabilmektedir (Yazıcı, 1999:12-13).*

“Yayın sinyallerini taşıyan hava dalgalarının sınırlı olduğu ve ulusa ait olduğu anlayışından temellenen” kamu hizmeti yayıncılığı ilk olarak Avrupa’da BBC ile uygulamaya geçirilmiştir (Mutlu, 1999: 24). Kamu hizmeti yayıncılığı anlayışına göre, siyasal iktidar ulus-devletin koruyucusu olarak görülmekte ve yayıncılık sistemine

yalnızca dolaylı yoldan müdahalesine olanak verilmektedir. Kamu hizmeti yayıncılığı anlayışı, BBC'nin ilk yıllarında benimsenmiş ve bu dönemde Britanya'da iş başında olan siyasal iktidarın yayıncılık alanındaki yetkileri *“izleyicilerin ödediği ruhsatiye ücretlerinin saptanması ve toplanması ile sınırlandırılmıştır”* (Mutlu, 1999: 24). Bu sayede devletin yayıncılık alanına müdahalesi önlenmiş ve yapılan yayınlar izleyiciler tarafından finanse edilmiştir. Yayınları finanse eden izleyiciler kamudan oluşmuş dolayısı ile yayın organının mali kaynağı kamusal fonlardan sağlanmıştır. Yayın organının mali kaynağını sağlayan izleyicilerinin beklentilerinin sonucu olarak da kamu hizmeti yayıncısının yerine getirmesi gereken görevler ortaya çıkmış ve yayın organının *“demokratik ve kültürel görevi, tüm halka enformasyon, eğitim ve kaliteli eğlence sağlamak”* olarak tanımlanmıştır (Mutlu, 1999: 24).

İngiltere'de özel girişim olarak başlayan İngiliz Yayıncılık Şirketi-BBC British Broadcasting Corporation - İngiliz Yayın Kurumu -BBC 1927 yılında British Broadcasting Company adını alarak bir kamusal kuruluş haline getirilmiş ve kamu tekeline dönüştürülerek ülkenin kamu yayıncısı niteliğini kazanmıştır (Ünlüer, 2005:51). *“Kaliteli”* bir biçimde kamu hizmeti yayıncılığını gerçekleştirmek üzere kurulmuş olan İngiltere'nin ilk yayın kuruluşu BBC, radyo ile oluşturan yapıya 1936 yılında televizyon da eklenmesi ile kamusal yayın tekeli olarak varlığını İngiltere'de özel girişim yayıncılığına izin verildiği 1954 yılına kadar sürdürmüştür (Ünlüer, 2005:51; Çaplı, 2001:59-60). 1960'lı yıllarda İngiltere'de gerek kamu gerekse özel nitelikli yerel radyo istasyonlarının sayılarının giderek hızlanması üzerine, 1964 yılında BBC'nin popüler içerikli kanalına, daha *“seçkin”* bir yayıncılık yapması planlanan BBC 2 eklenerek, BBC'ye ikinci bir kanal açma izni verilmiştir (Çaplı, 2001:59-60).

İngiltere'de kamu yayıncısı olan BBC'nin kurucusu ve ilk genel müdürü Sir John Reith, yayın kurumunun işlevinin *“bulunduğu toplumu eğitmek, biçimlendirmek, kültürlendirmek, aydınlatmak, modernleştirmek; ulusun ahlaki bir topluluk olarak bütünlüğünü sağlamak, en yüksek beğeni standartlarını özendirmek ve bunları topluma yaymak, enformasyon ve tartışmaların mikrofon ve ekrana getirilmesi suretiyle ussal bir demokrasinin yaratılmasına yardımcı olmak”* olduğuna değinmiş ve kamu yayıncısının bu işlevlerini ancak tekel konumda iken yerine getirebileceğini vurgulamıştır (Mutlu, 1999:24).

Çaplı, kamu yayın organının tekel olarak düzenlenmesinin yanında, özerk ve bağımsız olarak örgütlenmesi gerektiğini savunmuş ve bu şekilde örgütlenen kamu yayın kurumlarında benimsenen ilkelere yer vermiştir (Çaplı, 2000:39). Çaplı kamu hizmeti yayın kurumlarında geçerli olan ilkeleri şu şekilde sıralamıştır:

- a. *Yayınların tüm ülke coğrafyasını kapsamayı: toplumdaki farklı kesimlerin yayınlara erişim olanağının sağlanması*
- b. *Toplumdaki tüm farklı ilgi ve zevklere hitap etme,*
- c. *Azınlıklara hitap etme,*
- d. *Ulusal kimliğe saygı,*
- e. *Mali açıdan bağımsızlığın sağlanması için kurum gelirlerinin doğrudan sağlanması*
- f. *İzleyici/dinleyici sayısı için rekabet yerine kaliteli yayın için rekabet*
- g. *Yayınlarda kalite ve program türlerinde çeşitlilik: haber, kültürel ve eğitsel programlar ve kaliteli eğlence (Çaplı, 2002:39-40).*

Kamu hizmeti yayıncılığı anlayışının benimseyen BBC, yukarıdaki ilkeler çerçevesinde sunduğu yayınlar ile İngiltere’de kamu çıkarı ve ulusal çıkarlara hizmet edecek, günlük siyasetten ve tartışmalardan uzak, halkı kaliteli bir biçimde eğlendirme işlevlerini yerine getirmiştir (Çaplı, 2002:39-40).

BBC, benimsediği bağımsızlık ilkesini izleyicinin güvenini ve inancını kazanarak hayata geçirmiş ve bu ilkeye bağlı kalarak siyasi baskılardan uzak profesyonel, nesnel ve dengeli yayıncılık anlayışını sürdürmüştür. Nesnel yayıncılığın gereği olarak gerçekleri yansıtmayı prensip haline getiren ve yayıncılıkta sunulan enformasyonun seçilerek kullanıldığını göz önünde tutan BBC, “*yayıncılığın toplumun aynası olmaya soyunmasının ve bu yansıtma işlevinin seçici doğasının bilincini taşımaktadır*” (BBC, 1972 aktaran Çaplı, 2001:69). Krishan Kumar İngiliz kültürel yaşamı içindeki yeri açısından değerlendirdiği “*BBC’nin benimsediği tarafsızlık ve denge kavramlarının, faaliyete geçtiği 1926 yılından başlayarak İngiltere’deki kültürel yaşamın temel kurumlarından biri haline gelmesinde önemli bir role sahip olduğunu belirtmiştir*” (Kumar, 1977 aktaran Mutlu, 1999:25).

Çaplı, Avrupa’da yayıncılığın tarihine bakıldığında yayıncılığın tek bir model şeklinde örgütlendiğini, ortak değerler ve ilkeler etrafında şekillenen ve geniş kabul gören bu modelin kamu hizmeti yayıncılık modeli olarak adlandırıldığını belirtir (Çaplı, 2001:32). Avrupa ülkelerinin yayıncılık sistemlerinde kamu hizmeti yayıncılığı anlayışını benimsemeleri kavramı Avrupa kökenli bir kavram ve pratik haline getirmiştir (Mutlu, 2001:25).

İkinci Dünya Savaşı sırasında yaşanan olayları ve gruplar arasındaki çatışmaları izleyicilerine aktarırken dengeli ve tarafsız yayıncılık anlayışını sürdüren BBC İngiltere dışındaki ülkelerde de kabul görmüş ve “*BBC ne söylerse doğru söyler*” anlayışı dünya çapında benimsenmiştir (Mutlu, 1999:25). İkinci Dünya Savaşı sonrasında Avrupa’daki devletler yayıncılık sistemlerinin yeniden örgütlenmesinde BBC’nin kamu hizmeti yayıncılık modelini örnek almışlar ve kamu hizmeti yayıncılık anlayışı çerçevesindeki yükümlülük ve ilkeleri kendi toplumlarına uyarlayarak benimsemişlerdir (Çaplı, 2001:33). Tek bir model olarak görülen kamu hizmeti yayıncılığı modeli, uygulandığı ülkenin tarihi, ekonomik, siyasi, toplumsal ve ekonomik deneyimleri ve kültürünün yayıncılık sisteminin etkisi ile farklı şekillerde uygulanabilmiştir (Çaplı, 2001:32). Kamu hizmeti yayıncılığı anlayışının Avrupa’da yeniden örgütlenen yayıncılık sistemlerinde örnek alınması ile yayıncılıkta özel girişimlerin önüne geçilmesi amaçlanmıştır (Çaplı, 2001:33).

2.3. Türkiye’de Kamu Hizmeti Yayıncılığı: Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu

Türkiye’deki yayıncılık tarihi incelendiğinde 1961 Anayasası’nın radyo ve televizyon konusundaki hükümleri ve bu doğrultuda yeni bir örgütün kurulmasının gereğinin dile getirilmesi ile bir geçiş döneminin yaşandığı görülmüştür (Yazıcı, 1999:37). 1961 Anayasası’nın, radyo- televizyon hizmetlerinin kamu hizmeti olarak düzenleneceği, bu kurumun özerk ve hukuki statüye sahip olacağı, programların üretiminde ve yayınında tarafsız olacağı ve kurumun kültür ve eğitimi destekleyeceğine dair ilkeleri, radyo ve televizyon kurumuna özerklik tanımıştır (Yazıcı, 1999:39). 1961 Anayasası’na uygun olarak çıkarılan 359 sayılı Yasa Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu’nu (TRT), özerk, yayınlarında tarafsız ve tekel olarak tanımlamış ve yasanın yürürlüğe girmesi ile

Türkiye yayıncılık tarihinde, *devlet yayıncılığı*¹² dönemi kapanmış ve kamu hizmeti yayıncılığı dönemine girilmiştir (Yazıcı, 1999:38).

359 sayılı TRT yasası, kurumun kuruluş sebebinin anlaşılması açısından önemlidir. Yasanın ikinci maddesinde TRT kurumunun görev tanımı “*radio ve televizyonla haber hizmetlerini görmek, eğitici, öğretici, kültür ve eğitime yardımcı, eğlendirici, yurdu içerde ve dışarıda tanıtıcı, yeterli doğru ve tarafsız yayın yapmak*” şeklinde yapılmıştır (Arıkan, 1971:3).

TRT’nin kuruluşunda BBC’nin kamu hizmeti yayıncılığı modeli örnek alınmıştır. BBC’nin program planlarını yayın ilkelerine göre hazırladığına dikkat çekilmiş ve TRT yayınları, kamu yayın organı olmanın getirdiği görev ve sorumluluklardan doğan yayın ilkelerine göre düzenlenmiştir (Arıkan, 1971: 6-7). TRT’nin yurt içi ve yurt dışına yaptığı yayınlarındaki hedeflerini Avşar, şu şekilde değerlendirmektedir (Avşar, 2005:11-12):

“Yurt içine yapılacak; haber, kültür, bilim, sanat, eğlence ve benzeri türlerde eğitici, aydınlatıcı ve eğlendirici nitelikte her türlü yayınlarla: Atatürk ilke ve inkılaplarının kökleşmesine, Türkiye Cumhuriyetinin çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkmasını öngören milli hedeflerin gerçekleşmesine, devletin varlık ve bağımsızlığının, ülkenin ve milletin bölünmez bütünlüğünün, toplumun huzurunun, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı ve Atatürk Milliyetçiliğine dayanan demokratik, lâik ve sosyal hukuk devleti niteliklerinin korunmasına ve güçlendirilmesine, milli eğitim ve millî kültürün geliştirilmesine, devletin millî güvenlik siyasetinin, millî ve ekonomik menfaatlerinin korunmasına, kamuoyunun Anayasa ilkeleri doğrultusunda serbestçe ve sağlıklı bir şekilde oluşmasına, yardımcı olmak amaçlanmıştır. Devletin her alanda tanıtılmasına, Yurt dışında bulunan Türk vatandaşlarının Türkiye Cumhuriyeti ile ilişkilerinin sürdürülmesine, yardımcı olmak ise kurumun yurt dışına yaptığı yayınlarda hedefledikleri arasında yer almaktadır.”

TRT’nin radyo ve televizyon yayınları, mümkün olduğu kadar çeşitli konulara yer verecek şekilde ve yayın görevlerinin yerine getirilmesi esas alınarak düzenlenmiştir.

¹² Bir ülkede radyo ve televizyon yayıncılığının devlet ya da hükümet tarafından yönetilmesi anlamına gelen devlet yayıncılığı sistemi, ülkelerin ülkenin yönetim şekillerine göre farklı biçimlerde uygulanabilmektedir. Demokratik olmayan siyasi rejimlerde yayın kurumları hükümet tarafından yönetilmekte, giderleri hükümet tarafından karşılanmakta ve hükümet yayınlar üzerinde söz sahibi olabilmektedir. Demokratik rejimlerde ise yayın kurumları devlet tarafından idare edilmektedir. Güçler ayrılığı ilkesinin benimsendiği ve demokratik yönetim sisteminin geçerli olduğu ülkelerde devlet sisteminin kamu yararı gözetilerek yapılan kamu yayıncılığı sistemine dönüştüğü görülmektedir (Aziz, 2006:15-16).

Türkiye’de ulusal düzeyde ilk televizyon yayını, kuruluşu 359 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu’na dayanan ve 1961 Anayasası ile kamu yayıncılığı yapmakla görevlendirilen TRT kurumu yönetiminde 1968 tarihinde başlatılmış ve ticari yayıncılığın başladığı 1990’lı yılların başına kadar tekel olarak sürdürülmüştür (Aziz, 1999:15-16).

Türk toplumunun ilk kez televizyon olgusu ile 1952 yılında İstanbul Üniversitesi Deneme Televizyon Yayınları aracılığı ile tanışmasının ardından (Aziz, 1999:17) 1967 yılında TRT Televizyon Dairesi Başkanlığı kurulmuş ve (Aziz, 1999:19) TRT’nin televizyon yayınları ilk kez 1968 yılında Ankara’da başlamıştır (Aziz, 1999:23). Televizyon için eleman yetiştirilmesi konusunda Federal Almanya’dan destek alınmış, yayın planlama ve politikaları açısından İngiltere yayın kurumu BBC örnek alınmıştır (Aziz, 1999: 23). TRT’de televizyon yayınları ilk olarak kapalı devre televizyon yayını olarak başlatılmış ve bu yayınların içeriği, şiir, müzik, haber, sanat, tarih ve çocuklara yönelik programlar olarak çeşitlenmiştir. (Aziz, 1999:27). 1 Ocak 1968 yılında başlayan ilk televizyon yayınının ilk günlük programı belgesel, haber, hava durumu, kültür programı ve çizgi film den oluşmuştur. 1968 yılında başlayan ilk televizyon yayınları Ankara ilinde izlenebilmiş, çok geçmeden yayın alanı ülke çapında genişletilmiştir (Aziz, 1999:17-36-39-40).

TRT’deki televizyon yayınlarında amaç, eskiden gelen radyoculuk deneyimlerinin de etkisi ile radyo ve televizyon yayınlarının görev ve işlevlerinde de yer alan eğitime, haber verme, bilgilendirme esaslarına göre şekillendirilmiş ve bu amaçlar Anayasa, yasa ve yönetmeliklerde yer almıştır. Radyo ve televizyon yayınlarında benimsenen bu ilkeler ışığında, eğlencenin bir amaç olarak değil, ancak diğer program türlerinin izlenmesi için bir araç olarak görüldüğü 1970’li yıllarda izlenen yayın politikasına da yansımıştır (Aziz, 1999:31).

1980’li yıllarda “çok kanallı televizyon yayınları için uydu teknolojisinden yararlanılması” planlanmıştır. Uydu teknolojisi kullanarak verilmeye başlanan TV2 yayınları ile TRT uydu üzerinden ikinci kanalını da devreye sokmuştur. TV2 kanalının vericileri ülkenin o günkü sosyo-ekonomik durumu ve güneydoğu bölgesine televizyon yayınlarının daha önce ulaşamamış olduğu göz önünde tutularak Doğu, Güney ve

Güneydoğu bölgelerine yerleştirilmiştir (Aziz, 1999: 50-51). TRT'nin toplumu eğitime işlevi 80'li yılların başlarında ağırlıklı olarak yayınlanan programlarında görülmüştür (Aziz, 1999: 59-60).

Televizyon kanallarının sayısının artırılması 1980'li yılların ortalarında gerçekleştirilmiştir. Televizyonun ikinci kanalı kurumun haber verme ve kültürel yayınlar yapma işlevini gerçekleştirmek üzere 1986 yılında yayına başlamış ve kanalın amacı “toplumdaki kültürel gelişimi sağlamak, toplumsal ve ekonomik gelişmelere uyum sağlanmasını kolaylaştırmak çeşitli yaş, meslek, eğitim ve kültür seviyelerini yükseltmek, toplumun müzik, eğlence, haber ihtiyaçlarını karşılamak” olarak belirtilmiştir (Aziz, 1999: 74-75).

TRT'nin üçüncü ve dördüncü kanallarının açılması 80'li yılların sonunda dönemin başbakanı Turgut Özal'ın girişimci politikasının izlerini taşıyarak, 1989 yılında yayına başlayan TV 3 kanalında yerli ve yabancı belgesel ve filmler gösterilmiş ve TRT yayınları arasına kurum dışında yapılan yapımlar da eklenmiştir (Aziz, 1999: 77-78). Kurum dışına yaptırılan yapımlar dramalarla sınırlı kalmamış dizi ve magazin programları da yaptırılmıştır. Kurumda ilk kez 1977 yılında kurulan Belgesel Programlar Müdürlüğü, tarihi ve kültürel içerikli belgesel yapımları ile yayın çeşitliliğine katkı sağlamıştır. (Aziz, 1999: 81-82).

1990'lı yıllarda TRT'de yurt içi ve yurt dışı ortak yapımlara yer verilmiş ve ilk kez yurtdışına program satışları gerçekleştirilmiştir (Aziz, 1999: 84-85). Kurumun televizyon yayınlarına başladığından beri özellikle eğitim ve kültür alanında ortak yapımlara yer verilmiş, 1990'lı yıllarda bu yapımların ortaklığına Kültür Bakanlığı ile yapılan ilk ortak çalışmalar da katılmıştır (Aziz, 1999: 83). 90'lı yıllarda Fransa, İsviçre, Avusturya, Ürdün ve ABD'nin de içinde yer aldığı yabancı televizyon kurum ve kuruluşları ile ortak yapımların hazırlanması TRT yayınlarında yaşanan gelişmeler arasındadır (Aziz, 1999: 84). Küreselleşme söylemlerinin uzantısı olarak yurtdışı ortak yapımların hazırlanmasını yurtdışından yapımların satın alınması ve yurtdışına yapımların satılması süreçleri takip etmiştir. Renkli yayın teknolojisini geliştiren ve böylece yurtdışındaki yapımlarla teknik anlamda farkı ortadan kaldıran TRT, 90'lı yılların ortalarından itibaren, yurtdışındaki festival ve yarışmalara katılmış ve yurtdışında

TRT'nin tanınmasını sağlayan bu etkinliklerin ardından TRT'nin yurtdışına program satışında artış gerçekleşmiştir (Aziz, 1999: 86).

TRT'nin yurt dışına yaptığı yayınlarda, *"yurtdışında yaşayan Türklerin Türk kültürüne ve Türkiye'ye bağlılıklarının devam ettirilmesi ve yurtdışında Türkiye'nin tanıtılması"* amaçlanmıştır. Bu amaçla kurulan TRT-INT kanalında ayrıca yurtdışındaki Türklerin Türkiye'de yaşanan olayları takip etmelerini sağlayan haberler de *Telegün* yayını olarak hazırlanmıştır (Aziz, 1999:149). TRT'nin yurtdışı yayınlarını yapan bir diğer kanalı ise Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından yeni kurulan Türki Cumhuriyetlerde yaşayan halka yönelik yayın yapmak üzere kurulan TRT-INT Avrasya'dır ve bu kanalın yayınlarında daha çok *"Türkiye ve Türk Cumhuriyetleri arasında dil ve düşünce birliği yaratmak, dayanışma ve birliktelik duygusunu arttırmak, kültürel ve ticari ilişkilerin gelişmesine yardımcı olmak "* amaçlanmıştır (Aziz, 1999:150).

1980'lerin ortalarında televizyon yayınlarının uydu aracılığı ile izlenebilmesi toplumda TRT dışındaki yayınlara karşı farkındalığı yaratmıştır. 90'ların başında Star 1, ardından da Show TV ve diğer özel kanalların yayın hayatına başlaması ile Türk televizyonculuğunda yeni bir döneme geçilmiş ve özel kanalların programları TRT'nin kamu yayıncılığı anlayışını taşıyan haber, eğitim, eğlence ve kültür içerikli yayınlarının karşısında yeni seçenekler olarak görülmüştür (Aziz, 1999: 100-102-107).

2.4. TRT'de Çocuk Yayınları

TRT'de çocuk yayınları ilk televizyon yayınlarının yapıldığı 31 Ocak 1968 tarihinde üç saatlik program içinde yayınlanan *"Kötü Adam ve İnatçı Çiçek"* adlı çizgi film ile başlamış, 1969 yılında çocuk programlarına ayrılan süre tüm programların yüzde 14,7'sine ulaşmıştır (Timisi, 1999: 212). 1971 yılında eğitim, kültür haber ve eğlence programları olarak örgütlenen TRT yayınları içinde çocuk programları eğitim ve kültür yayınları içinde yer almıştır (Timisi, 1999: 212). Genel amacı *"her meslek ve yaş kesimindeki yurttaşların milli ülküler çevresinde kişiliklerini geliştirecek ve mutluluklarını artıracak şekilde bilgi ve görgü edinmelerini sağlamak"* olarak belirtilen eğitim ve kültür yayınları yapan TRT'nin toplumsallaştırma işlevine değinen Timisi'ye göre çocuklar bu toplumsallaştırma sürecinin temel grupları arasında yer almaktadırlar (TRT,1971 aktaran Timisi, 1999: 212).

1971 yılındaki TRT yönetmeliğinde genel amacı “4-16 yaş arası kuşakların iyi insan, iyi yurttaş ve her türlü çağdaş gelişmeleri kolaylıkla kabule hazır bir hayat anlayışı içinde yetişmeleri” olarak belirlenen çocuk programları, okul öncesi, okul çağı ve ergenlik öncesi olmak üzere üç gruba ayrılmış ve her biri için kapsam ve hedefler şu şekilde belirlenmiştir:

1-7 yaş çocuklara hitap eden okul öncesi çocuk programlarında masal ve hikayelerin anlatılması, yapılacak yayınların çocuklarda iyimserliği geliştirici yönde olması planlanmıştır. Okul öncesi çocuk programlarında amaç, “anne, baba, kardeş ve arkadaş sevgisi ve kavramını geliştirmek, beslenme, temizlik, karşılıklı yardım, işbirliği, öğrenme ilgisini ve okuma sevgisi aşılacak, okul kavramı konusunda ön bilgiler vermektir” (TRT, 1971 aktaran Timisi, 1999: 212). 8-12 yaş gruplarına yönelik okul çağı programlarında “Atatürk sevgisini, okul, çevre, yurt ve ulusa bağlılığı geliştirecek, aile ve arkadaş sevgisini artıracak, sağlık ve temizlik alışkanlıklarını kuvvetlendirecek, güzel sanatlara yöneltecek ve boş vakitleri değerlendirmeyi öğretecek” yayınlar yapılmaktadır (TRT, 1971 aktaran Timisi, 1999: 213). 12-16 yaş grubu için hazırlanan ergenlik çağı programlarında “aile ve çevre ilişkilerini gerçek anlamlarıyla öğretecek, milli duyguları güçlendirecek, genel ve ulusal kültür ufkunu genişletecek, kişiliğin serbest gelişmesini sağlayacak bilgiler verilmesi” amaçlanmaktadır (TRT, 1971 aktaran Timisi, 1999: 213). Televizyon çocukların gelişme ve eğitiminde bir araç olarak görülmekte, çocuklara yönelik programlarda çocukların toplumsal bir kimlik edinmelerinde aile ve ulus bilincinin rolünün güçlendirilmesine önem verilmektedir (TRT, 1971 aktaran Timisi, 1999: 213).

70’li yıllarda TRT’de çocuklar için hazırlanan yerli yapımların sayısı artmıştır. 1972 yılının yapımları arasında çocuklara yönelik eğlence programları olan “Bizim Sokağımız” ve “Çocukların Televizyonu” yer alırken, okuma yazma öğretimini amaçlayan “Televizyon Okulu” ve üniversiteye hazırlanan öğrencileri hedef alan “Okul Televizyonu” eğitim programları ile okul çağındaki çocuklar için hazırlanan “Çocukların Evreni”, “Gelin Yarışalım”, “Yavru Kurtlar” ve “Oyun Gemisi” programları kültür ve eğlence programları 1973 yılının yerli yapımlarındandır (Timisi, 1999: 213; Akbulut, 2005: 277-278).

“Çocuğun zihinsel ve toplumsal gelişim düzeyiyle yetişkinlikten farklı bir toplumsal kategori olarak tanımlanmaya başlanmasıyla, program yapımında çocuğun ilgisini çekecek yerli ve yabancı yapımların üretilmeye başlandığı” 1975 yılında yayınlanan “Birlikte Olalım”, “Elma Şekeri” ve “Güler Yüzle Tatlı Dille” adlı eğitici ve eğlendirici çocuk programlarının kapsamı oyunlarla zenginleştirilmiştir (TRT, 1971 aktaran Timisi, 1999: 213-214). 1979 yılında Birleşmiş Milletler 1979 Çocuk yılı kapsamında TRT Uluslararası 23 Nisan Çocuk Şenliği ilk kez düzenlenmiştir (Çankaya, 2003: 161). Günümüzde de sürdürülmekte olan proje 6-27 Nisan 1979 tarihleri arasında “dünya barışına katkıda bulunmak, çocuklar arasında dostluk, sevgi ve arkadaşlık bağlarını güçlendirmek ve Türkiye’yi tanıtmak amacıyla” gerçekleştirilmiştir (Çankaya, 2003: 161). 1979 yılında yayınlanmaya başlayan, çocuklara özgü ilk haber programı “Gökkuşluğu”nda beşer dakikalık haberler verilerek çocuk izleyicilerin haber alma bilgilenme gereksinimlerinin karşılanması amaçlanmıştır (Çankaya, 2003: 162). Aynı yılda “Harun” adlı ilk çocuklara yönelik yerli dizisi de yayınlanmıştır (Çankaya, 2003: 161).

1980 yılında çocuk yayınları genel yayınlar içinde yüzde 8.92’lik yer kaplamış, takip eden yıllarda çocuk yayınlarına aralarında Japon yapımı “Şeker Kız Candy”, Amerikan yapımı “Taş Devri” çizgi filmler ve İngiltere yapımı “Mavi Bilye” adlı çocuk dizisinin olduğu dış kaynaklı yapımlar eklenmiştir (Çankaya, 2003: 168-169-177-186). Okul çağı çocuklarına yönelik “Gökkuşluğu”, “Bil Başarı”, “Günaydın” ve okul öncesi çocuklar için hazırlanan çocuklara masalların anlatıldığı ve içinde çizgi filmlerin de yer aldığı “Uykudan Önce” ve “Güle Oynaya” adlı programlar bu yıllarda yayınlanan çocuklara yönelik yerli yapımlardır (Çankaya, 2003: 169-178-229). TRT’nin görevleri arasında “Milli birlik ve beraberlik ülküsünü artıracak ve Atatürk ve Atatürkçülüğün, Atatürk ilkelerinin topluma benimsetilmesine ağırlık verilecek programlara öncelik tanınmasının” Genel Yayın Planında yer bulduğu ve teröre karşı yayın politikalarının egemen olduğu 1981 yılında “Gökkuşluğu”, “Bil Başarı” ve “Uykudan Önce” programlarının yayınlanmasına devam edilmiştir (TRT Genel yayın Planı, 1981 aktaran Timisi, 1999: 214). 1986 yılında American Children's Television Workshop (CTW) adlı televizyon şirketinden satın alınan okul öncesi çocuklara yönelik “Sesame Street” programı (Postman, 2004: 109) “Susam Sokağı” adıyla uyarlanmış ve 1989 yılında yayınlanmaya başlanmıştır (Güzel Kemaloğlu, 2008: 29; Timisi, 1999: 214). Timisi, bir

eğlence ve eğitim dizisi olan “*Susam Sokağı*”nın TRT'nin geleneksel çocuk programcılığı ilkeleri arasında yer alan “*Ülkemizdeki okul öncesi çağda bulunan çocukların televizyonu diğer eğitim araçlarında bulunmayan üstünlüklerini kullanarak eğitimlerini gerçekleştirmeyi sağlamak*” yönünde bir girişim olarak değerlendirmiş ve programın Türk çocuklarına o zamana kadar gördükleri toplumsal kalıpların dışında var olan farklı bir dünyayla tanıştırmayı bakımından önemini vurgulamıştır (Timisi, 1999: 214). Amerikan Türkiye ortak üretimi olan programın kuklalar, çizgi filmler ve belgesellerin bir kısmı CTW tarafından, diğer kısım belgeseller ve stüdyo yapımları TRT tarafından hazırlanmıştır (Timisi, 1999: 215). Susam Sokağı programının yayınlanmasının ardından “*ses ve görüntünün müzik ve hareketle birleşmesinin yarattığı televizyona özgü iletişim ortamının çocukların televizyona olan ilgilerindeki önemi keşfedilmiş*” ve getirilen bu yenilikler ile TRT'nin eğitim felsefesine “*öğretim ile eğlencenin birbirinden ayrılamayacağı fikri*” katılmıştır (Timisi, 1999: 215).

Türkiye’de özel televizyonların yayına başlaması ile çocuk programlarının içeriği de dönüşüme uğramış ve yabancı yapım çizgi filmler seslendirmeleri yapılarak yayınlanmaya başlamış ve çocuk programları arasında yerlerini almışlardır (Çaplı, 2002: 142). Çizgi filmler özel kanalların çocuk programları kapsamında yayınlanırken, TRT bu dönemde çocuklara yönelik yayınlarını çizgi filmlerle kısıtlamamıştır. 90’lı yılların başlarında 6 bölüm olarak hazırlanan “*Benim Adım Çocuk*” adlı belgesel bu yapımlar içinde yer almıştır (Çankaya, 2003: 276). 90’lı yıllarda TRT’nin çocuk yayınları arasında Barış Manço’nun hazırladığı “*7’den 77’ye*” programı ve eğlendirici-eğitici nitelikte olan “*Patika*”, “*Bay Şip Şak*”, “*Var Mısın?*”, “*Uçan Balık*”, “*Esinti*”, “*Güle Oynaya*”, “*Oyun Bahçesi*”, “*Ateş Böceği*” ve “*Birlikte Söyleyelim*” TRT’de yayınlanan çocuk programlarıdır (Çankaya, 2003: 323).

1990’lı yılların başından itibaren Türkiye’de ticari yayıncılığın hayata geçmesi ile TRT’nin özel televizyon kanalları ile rekabet süreci başlamış ve bu süreçte kamu hizmeti yayıncılığı anlayışını takiben TRT, BBC’nin çocuk izleyici için kabul ettiği düzenlemeleri de benimsemiştir (Timisi, 1999: 216) TRT’deki çocuk programlarının dayandığı nitelik kriterleri şu şekilde belirtilmiştir:

- a. *Çoğulculuk: Farklı programların farklı yaş ve ihtiyaçlardaki çocuklar için hazırlanıyor oluşu, İlgi çekici programların hazırlanmasında yerel üretim için kaynakların yeterliliği,*
- b. *Çocuk izleyiciye karşı sorumluluk ve saygı,*
- c. *Çocuk programlarının hazırlanmasında çocuğun kendi başına bir değer olarak ele alınması ve reklam verenlerin baskısından çocuğu uzak tutmak.*
- d. *Program hazırlamasında yeni bakış açıları ve yaklaşımlara açıklık (Blumler, 1992:6-7 aktaran Timisi, 1999: 216).*

Türkiye’de yayınlanan televizyon programlarının 1993 yılında imzalanan Avrupa Sınırötesi Televizyon Sözleşmesi’ne göre düzenlenmesi öngörülmektedir. Sözleşme çocuk yayınları bakımından incelendiğinde, program konularını içeren 7. Madde’de “Gençlerin ve çocukların fiziksel, zihinsel ve ahlaki gelişimini zedeleyebilecek türden program hizmetleri, bunların seyredilebileceği zaman ve saatlerde yayınlanmayacaktır” denmiştir (Timisi, 1999: 218). 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun’da çocuk izleyicilere sadece radyo, televizyon ve veri yayınlarında uyulması gereken yayın ilkeleri bölümünde şiddet ve ayrımcılıktan korunacak izleyiciler arasında yer verilmiştir (3984 sayılı kanun, II: Bölüm, 4. Madde, u benti). 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun’da, çocuklara özgü programlar hazırlanması gerektiğine yer verilmemesi ve çocukların sadece yetişkinlere özgü programlardaki şiddet unsurlarından uzak tutulması yönünde adımın geçmesi sebebiyle özellikle çocuk izleyici konusunda yetersiz bulunmuştur (Alp, 2009).

2000’li yıllar çocuk programcılığı açısından incelendiğinde genel olarak çocuk yayınlarının çizgi filmlerden oluştuğu görülmüştür. Çaplı, 2000 yılı AGB verilerini incelemiş ve televizyon kanallarının çocuk yayınlarına ayırdıkları süreleri değerlendirmiştir. Türkiye’de yayın yapan televizyon kanallarından sadece TRT’nin Çocuk ve Gençlik Programları Müdürlüğü’nün olduğuna dikkat çeken Çaplı, TRT’nin yayınlarında ağırlıklı olarak eğitici ve bilgilendirici programlara yer verdiğini ve TRT’deki programların hedef kitlelerinde çocuklar ve gençlerin ayrımının yapıldığını belirtmiştir (Çaplı, 2002: 142-143). 2004 yılı, AGB izleyici verilerini değerlendiren Çaplı, çocukların televizyonda yetişkinlere yönelik programları izlediğine, televizyon

kanallarındaki programların “*yetişkin beğenisiyle*” hazırlandığına ve çocuk yayınlarının olmadığına dikkat çekmiştir (Çaplı, 2009).

TRT, televizyon izler kitlesinin büyük bir bölümünü oluşturan çocuk izleyiciyi, hedef aldığı temel toplumsal gruplardan biri olarak görmektedir (Timisi, 1999:212). TRT'nin genel yayın planlarında çocuklara yönelik belirlediği hedefleri şunlardır:

- a. *Çocuğun, Atatürk ilke ve inkılâplarının temel unsurlarını kavramasına,*
- b. *Çocuğun, dil yeteneğinin gelişmesine, Türkçe'yi doğru ve güzel kullanmasına,*
- c. *Çocuğun, yurdunu, milletini ve tarihini tanımasına, yurt, millet ve bayrak sevgisi ile vatandaşlık bilinci kazanmasına; millî birlik ve beraberlik duygularının güçlenmesine, irtica, terör ve bölücülüğe karşı bilinçlendirilmesine, millî kültür değerlerimizi benimsemesine,*
- d. *Toplum içinde farklı cins, yaş ve kültürlerin olabileceği düşüncesinden hareketle, insanların birbirini anlayarak bir arada yaşama, üretme, paylaşma alışkanlıklarının geliştirilmesi ve medenî, katılımcı yeteneklerini sergileyen, özgüvenini kazanmış, toplumsal yardımlaşma ve dayanışma fikrini benimsemiş, sorumluluklarının ve haklarının bilincinde olan bireyler olarak yetişmelerine,*
- e. *Çocuğun din, dil, sosyal-duygusal, zihinsel ve fiziksel yönden yeni bilgi ve davranışlar kazanmasına, bilgi edinme kaynakları ve yolları konusunda aydınlatılmasına, temel değerlerimize ve evrensel değerlere uyum sağlamasına,*
- f. *Çocuğa aile ve toplum içindeki yeri ve değeri olduğu bilincinin verilmesine, kendisine ve çevresine olan güvenin pekiştirilmesine, ana, baba, kardeş, yakın akraba, özürlü ve yaşlılara sevgi ve saygının bir vazife olduğunun benimsetilmesine, çocuğun kişilik ve ahlâk gelişimi konusunda eğitilmesine,*
- g. *Çocuğun, yanlış beslenme alışkanlığı edinmemesi, sağlığını koruması, temizliğe dikkat etmesi, kaza ve tehlikelerden korunabilmesi yolunda bilgilendirilmesine,*
- h. *Çocuğun, serbest zamanlarını faydalı ve verimli bir biçimde değerlendirmesine, yeteneklerinin ortaya çıkarılmasına, sporun çocuk gelişimindeki yerinin ve öneminin belirtilmesine,*

i. *Çocuğa okul, kütüphane ve kitap sevgisi aşılmasına, güzel sanatlara yönlendirilmesine, müzik ve tiyatro zevkinin geliştirilmesine, yardımcı olunacaktır* (TRT Genel Yayın Planı, 2008: 19-20; TRT Genel Yayın Planı 2009: 15-16).

Belirlenen bu hedeflerin yanında çocuk programlarının hazırlanmasında esas alınan ilkelerde, programların çocukların yaş grubu ve gelişimine uygun olması, çocuğun bireysel sorumluluk kazanmasını, gelişimini ve yeteneklerinin ortaya çıkarılmasını desteklemesi, çocukları okumaya teşvik eden, okul öncesi çocuklarda oyunu ön plana çıkaran yapımlara yer verilmesi vurgulanmıştır. Çocuk yayınlarında ayrıca Türk kültürünün öğelerine yer verilmesi gereğine ve yapımlarda uzman yardımlarının alınmasına da vurgu yapılmıştır (TRT Genel Yayın Planı 2008: 19- 20; TRT Genel Yayın Planı 2009: 15-16).

2000’li yıllarda TRT’nin çocuk yayınları arasında, 7-12 yaş grubu çocuklara hitap eden “*Mini Mart*” adlı yerli dizi, yurtdışında yaşayan ilköğretim birinci kademe çocuklarına yönelik olarak hazırlanan “*Hoş geldin*”, yurt dışında yaşayan okul öncesi çocuklara yönelik “*Haydi Çocuklar*”, ilköğretim öğrencilerine yönelik yarışma ve eğlence programı “*Pazardan Pazara*”, okul öncesi çocuklar için hazırlanan “*Elma Kurdu Nam Nam*” ve okul öncesi yaş grubundaki çocukların zihinsel ve sosyal gelişimlerinin desteklendiği ve çocukların gelişiminde anne ve babaların ebeveynlik rollerinin güçlendirilmesinin amaçlandığı eğitici ve eğlendirici bir program olan “*Benimle Oynar Mısın?*” yer almaktadır¹³ (Güzel Kemaloğlu, 2008: 33-34).

2008-2009 yayın yılına ait yayın akışı incelendiğinde TRT1’de yayınlanan çocuk programlarının çoğunun çizgi filmlerden oluştuğu bunların yanında yayını süren “*Benimle Oynar Mısın?*” programının çocuklara yönelik bilgilendirici ve eğitici tek program olduğu görülmektedir¹⁴. Hafta sonu yayınlanan diğer bir program “*Kalk Gidelim*” adlı gezi programıdır. Programda Türkiye’nin çeşitli yöreleri o yörenin

¹³ Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu Program Akışı, Erişim: 10.06.2009
<http://www.trt.net.tr/TV/TvAkis.aspx>

¹⁴ Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu Program Akışı, Erişim: 10.06.2009
<http://www.trt.net.tr/TV/Tvkis.aspxA>

çocukları ve gençleri ile gezilmekte, gidilen yerde yaşayan çocukların anlatımıyla o yörenin coğrafi özellikleri, tarihi ve arkeolojik değerleri izleyiciye aktarılmaktadır¹⁵

TRT 2008 yılının Ekim ayında çocuklara yönelik tematik bir kanal olan TRT Çocuk kanalını açmıştır. TRT'nin 2009 genel yayın planında yer verilen TRT Çocuk kanalında yerli ve yabancı programlar yer almaktadır. TRT 4 ile zaman paylaşımı olarak yayınlarını gerçekleştiren TRT Çocuk kanalının amacı, 2009 yılı genel yayın planında “*çocuklarımızın millî ve manevi değerlerimize bağlı bilgi ve teknolojiyle donatılmış, evrensel değerleri bilen vatanına, milletine ve insanlık alemine faydalı bireyler olarak yetişmelerinin sağlanmasına yardımcı olmak*” şeklinde ifade edilmektedir (TRT Genel Yayın Planı, 2009: 12). 07:00-21:00 saatleri arasında yayınlanan “*TRT çocuk yayınları; okul öncesi ve okul dönemi çocuklarını yönelik hazırlanan çocuk dizileri, çizgi filmler, yerli ve yabancı çeşitli yapımlardan oluşur*” (TRT Genel Yayın Planı, 2009: 12).

2009 Genel yayın planı incelendiğinde TRT'nin çocuklara yönelik programları ve bu yapımlarda işlenecek konular şu şekilde tanımlanmıştır:

- a. *Türk tarihi, Kurtuluş Savaşı yılları ve bağımsızlık ruhu, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluşu,*
- b. *Atatürk ilke ve inkılâpları, Atatürk'ün örnek kişiliği, Atatürk'ün çocuklara verdiği önem,*
- c. *Millî sembol ve değerlerimiz (bayrağımız, yurdumuz, dilimiz, bayramlarımız, Türk büyükleri, millî destanlarımız, atasözlerimiz ve kültürümüzün çocukları ilgilendiren unsurları), Türk halk kahramanlarını anlatan çizgi filmler,*
- d. *Aile, arkadaşlık, akrabalık, komşuluk, okul, çevre ve toplum ilişkileri, çocukların özürülü yaşlılarıyla olumlu ilişkileri ve örnek davranışları, güvenlik güçlerine olan sevginin güçlendirilmesi,*
- e. *Çocuğun kişilik ve ahlakî gelişimine yardımcı olucu konular (kendine güven, cesaret, sorumluluk, iyilik, doğruluk, güzellik, sevgi, saygı, görgü kuralları, paylaşma, yardımlaşma ve işbirliği vb.)*

¹⁵Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu Programlar, Erişim: 08.06.2009 <http://www.trt.net.tr/TV/Detay.aspx?kimlikid=2810&tur=TV>

f. Çocukların kendilerine yönelik ihmâl, istismar ve şiddetten kendilerini nasıl koruyacaklarının öğretilmesi, Çocuk Hakları Sözleşmesi ve bu sözleşme gereği her yıl düzenlenen “Çocuk Forumu” nda belirlenen temel meseleler ve çözüm yolları,

g. Çocuğa yeterli ve dengeli beslenme ile hayat boyu sağlıklı beslenme alışkanlığı edinmesi,

h. Çocuğun zihin gelişimine yardımcı olacak konular (Türkçeyi doğru ve güzel kullanma, okuma, öğrenme, araştırma merakı ve alışkanlığı, bilgi edinme kaynakları ve yolları, bilgi ve satranç yarışmaları, bilim ve teknik, yeni kavramlar, yöntemler, olaylar, araçlar, yerler, çevreden ve dünyadan haberler),

i. Evlerini terk eden çocukları bekleyen tehlikeler (uçucu içeren yapıştırıcılar ve tiner vb. uçucu maddeler ile uyuşturucular), hırsızlık, gasp ve kapkaç vb. olaylara karışan çocuklar, örnek olaylar,

j. Müzik, çocuk oyunları, kompozisyon, şiir, resim, heykel ve müzeler,

k. Tabii, tarihi ve kültürel çevre, çevre sevgisi ve koruma (ağaç, orman, akarsular, göl, deniz), çevre temizliği, turizm,

l. Yurt dışından kesin dönüş yapan işçi çocuklarının ve Türkiye'de yaşayan soydaş çocuklarının ülkemiz şartlarına uyumlarının kolaylaştırılmasına yönelik konular,

m. Okuma alışkanlığı ve kitap sevgisi, kütüphanelerden faydalanma yolları, önemli çocuk edebiyatı kitapları ve yazarları, bilim adamlarının hayat hikâyeleri,

n. Medya, iletişim araçları ve çocuk, bilgisayar ve okur-yazarlığı (TRT Genel Yayın Planı, 2009: 59-60).

3. KURAMSAL TARTIŞMA

Avrupa’da 1980’lere kadar geçerliliğini koruyan kamu yayıncılığı modeli bu yıllarda, radyo ve televizyon alanında tekel konumunu sürdürmesi, siyasal iktidar arasındaki sorunlu ilişkileri, “*seçkin yayıncılık politikası*” izlemek uğruna halkın beğenilerini göz ardı etmesi açısından eleştirilmeye başlanmıştır (Mutlu, 2001: 27).

Bunun yanında, refah kapitalizminin yeniden değerlendirilmesi, kamu sektörü ve kamu hizmeti fikirlerini gözden düşürmüş, piyasa modelini güçlendirmiş ve yayıncılığın ekonomik ve politik faaliyet olmaktan çok eğitim ve sağlık benzeri bir faaliyet alanı olduğu görüşünün sarsılmasına sebep olmuştur. Ticari yayıncılığın gündeme gelmesi ve radyo ve televizyon alanında rekabetin ortaya çıkması kamu hizmeti yayıncılığının felsefi temellerinin sarsılmasına neden olmuştur. Avrupa’da teknolojik gelişmelerin toplumsal hayatın işleyişini etkilemesinin yanında (Mutlu,2001:29) 1980’lerde Amerika’da yaşanan deregülasyon girişimlerinin de etkisini göstermesi ile yayıncılık sistemlerinde izlenen politikaların değiştirilmesi gündeme gelmiş ve radyo-televizyon yayıncılığında dönüşümler yaşanmıştır (Çaplı, 2001:34). İkinci Dünya savaşı sonrasında dünyada yayıncılık sistemlerinde işleyişlerini sürdüren “*kamu hizmeti yayıncılık kurumlarının meşruluğu ve yayıncılık ilkeleri sosyal, teknolojik, siyasi ve mali konularda ortaya çıkan sorunlar nedeniyle, tartışılır hale gelmiştir*” (Çaplı, 2001:34-35).

Kamu hizmeti yayıncılık kurumlarına dair yapılan tartışmaların kaynağı, bu kurumların ilkelerinin dışına çıktıkları görüşünden beslenmiştir. Mali kaynaklarını izleyicilerin ödediği ruhsat ücretleri ile oluşturulan kamusal fonlardan sağlayan kamu hizmeti yayıncılık kurumları, hükümetlerin bu ücretlerde gereken artışı yapmaması ile mali sıkıntılar yaşamıştır. İzleyicilerin teknolojik gelişmelerin sonucu olarak ortaya çıkan yeni iletişim araçlarına yönelmesi ve ticari yayıncılığın benimsenmesi ve yeni kanalların ortaya çıkması ile kamu yayıncılık kurumlarını rekabet ortamı içine itmiştir. Rekabet ortamında varlıklarını sürdürmek için kamu yayıncılık kurumları yeni kanallarını yayına sokmuş bu da onların zayıf olan mali durumlarına yeni yükler getirmiştir (Çaplı, 2001:34-35). Kamu

yayın kurumları açtıkları yeni kanalların program gereksinimlerini karşılamak için daha çok sayıda yabancı formatlı programa ağırlık vermiş, yayın tekrarına gitmiş ve izleyici kitlesini sabit tutmak amacıyla yayınlarına popüler programları eklemiştir. Kamu yayın organları ekonomik kaygı güderek yayın formatlarında değişiklik yapmış, eğlendirme amacının eğitime işlevinin önüne geçmesi şeklinde görülen bu değişimler kamu hizmeti yayıncılık ilkelerine ters düşen bir durum olarak tanımlanmıştır (Çaplı, 2001:36).

Kamu hizmeti yayıncılık modeline dair belirlenen “*eğitime, bilgilendirme ve izleyici ve dinleyicinin kültürel seviyesinin yükseltilmesi*” ilkelerinin geçerliliğinin tartışılması söz konusu yayıncılık modelinin gelişmekte olan ticari yayıncılığın alternatifi olup olamayacağı sorusunu da gündeme getirmiştir (Çaplı, 2001:40). 1980’li yıllarda yaşanan gelişmeler ile kamu yayıncılarının varlıklarını sürdürmeleri tartışılır hale gelmiş, yeni iletişim teknolojilerinin ortaya çıkması ile yayıncılık sistemlerinde yeni düzenlemeler benimsenmeye başlanmıştır. Mutlu, dünyada yeni yayıncılık düzenlerinin oluşturulması ile sonuçlanan gelişmeleri şu şekilde değerlendirmiştir:

- a. *Yayın dağıtım sistemleri üzerinde teknolojik değişimin etkisi, karasal yayıncılığa rakip olarak kablo ve uydunun ortaya çıkması, kanal kapasitesindeki patlama ve görsel- işitsel sınırların ortadan kalkması; abone ve izle-öde sistemlerinin giderek piyasada tutunması ve son olarak analogdan dijital sinyallere geçme, enformasyon süper yolunun ortaya çıkışı;*
- b. *Sosyalist bloğun çöküşüyle devlet yayıncılığı modelinin çözülmesi ve dünyanın çeşitli kesimlerinde demokratikleşmeye yönelik bir hamle*
- c. *Piyasa yayıncılığında gelişme ve daha önce kamu hizmeti tekeline sahip ülkelerde ticari televizyonun ortaya çıkması ve böylelikle karma yayıncılık rejimlerinin devreye girmesi*
- d. *Kamu çıkarlarının ve ulusal kültürün muhafızı olarak devlet ve mevzuat kavramlarındaki değişimler*
- e. *İletişim sektöründeki mülkiyet ilişkilerinde çapraz medya sahipliği anlayışının yaygınlaşması (Mutlu, 2001:28-29).*

Yayıncılıkta özel girişimlerin ortaya çıkış sürecini Murdock ve Golding piyasalaşma süreci açısından değerlendirmişlerdir (Murdock ve Golding, 1999 aktaran Mutlu,

1999:73-74). Murdock ve Golding'in beş boyutta tanımladığı piyasalaşma sürecinin ilk boyutu özelleştirmedir ve kamu iletişim varlıklarının özel yatırımcılara satılmasını ifade eder. İkinci boyut olan liberalleşme, rekabetin özendirilmesi ve artırılmasını amaçlar. Kamu hizmeti kuruluşlarının piyasa kuralları ile yeniden şekillendirilmesi sürecin üçüncü boyutu, yayıncılara yayın yapma imtiyazının ruhsat yerine açık arttırmayla tahsis edilmesi dördüncü boyutunu ve son olarak yayıncılık alanını ve faaliyetlerini tanımlayarak kurallara bağlayan düzenleme sistemindeki şirketçiliği özendirecek şekilde kısıtlamaların kaldırılması girişimleri piyasalaşma sürecinin beşinci boyutunu oluşturmaktadır (Mutlu, 1999:73-74). Murdock ve Golding, yayıncılık ortamının ticarileşmesi sonucu kamu yayıncılarının özel yayıncılıkla rekabet etmek zorunda kaldığına ve kamu yayıncılığında dönüşümler yaşandığına dikkat çekmişlerdir. Kamu yayıncılığının özel yayıncılar karşısında geleceğinin ne olacağının tartışıldığı yayıncılık ortamında iletişim araçlarının taşınması gereken özellikler de şu şekilde sıralanmaktadır:

- a. *İletişim araçları geniş ölçüde erişilebilir ve elde edilebilir olmalıdır.*
- b. *İletişim araçları herhangi bir görüş açısının hakimiyeti altında olmamalı, herhangi bir çıkar grubu tarafından denetlenmemeli, toplumun çoğulcu özyapısını yansıtmalıdır.*
- c. *İletişim araçları yurttaşlara, yaşamları ve cemaatleri hakkında bilgili seçimler yapabilmek için gerek duydukları enformasyonu sağlamalıdır* (Murdock ve Golding, 1999 aktaran Mutlu, 1999:73-74).

1983 yılında çıkarılan 2954 Sayılı yasa, TRT'nin kuruluşunun kaynağı olan 359 Sayılı yasanın geçerliliğini ortadan kaldırmıştır bu yeni yasa ile birlikte Türkiye'de kamu hizmeti yayıncılığına dair tartışmalar şekillenmiştir. 359 Sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu Yasası'nın adında yapılan değişiklik ile Türkiye Radyo ve Televizyon Yasası adını alan 2954 Sayılı yasanın içeriği TRT dışındaki radyo ve televizyon yayınlarını da kapsayacak şekilde belirlenmiştir. Yasa ile TRT'nin ve diğer radyo ve televizyon yayınlarının sorumlu olacağı Türkiye Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulu'nun (RTYK) kurulması da gerçekleşmiştir (Aziz, 1999: 62). Yeni yasa ile 12 Mart döneminin etkisi olarak TRT'nin özerk yapısına kısıtlamalar getirilmiştir (Aziz, 1999: 41). TRT'nin özerk yapısına yapılan bu müdahale özellikle ilerleyen yıllarda siyasal iktidarların kuruma müdahalesini olanaklı kılması açısından çeşitli çalışmalarda

eleştirilmiştir (Kejanlıoğlu, 1998; Ersin, 2007). İktidarların TRT üzerindeki etkisi, TRT'nin yayın politikalarının belirlenmesinde ve kurum içindeki idari yapının örgütlenmesinde kendisini göstermektedir (Ersin, 2007: 4). Ülkedeki iktidarlar serbest piyasaya uyumlu bir ekonomik sistemi geçerli kılma çalışmaları dahilinde, izleyici oranlarını arttırmak, çalışan sayısını azaltmak, mali kaynaklarına kısıtlamak gibi önlemleri TRT'ye önermekte, bu müdahalelerin etkisi ile TRT kamu hizmeti yayıncılığının gereklerini yerine getirememesi bakımından eleştirilmektedir (Ersin, 2007: 4).

Türkiye'de ticari yayıncılığın ortaya çıkması ile TRT, izleyici kitlesini kaybetmemek adına popüler yayınlara ağırlık vermesi benimsediği kamu hizmeti yayıncılığı anlayışının dışında bulunarak eleştirilmiştir. TRT, özel kanallar ile karşı karşıya kaldığı yayıncılık ortamında yeniden yapılandırma çalışmalarını gündeme getirmiş, 2000 yılında ortaya atılan ve *“verimliliği arttırmaya yönelik, daha az parayla daha çok iş yapılmasını amaçlayan”* yeniden yapılandırma çalışmaları hayata geçirilememiştir (Ersin, 2007: 4). TRT'nin yenileşme çalışmalarını gerçekleştirememesi, siyasal yönetimlerin değişmesi ve her yeni dönemde değişen idari kadro ile yeni yayın politikaları oluşturma eğilimlerini de kapsayan iktidarın müdahalelerine bağlanmıştır (Ersin, 2007: 5). TRT'nin son dönemlerde özgün program üretememesi, iktidarın TRT'nin mali kaynağını kısıtlamasına bağlanmış, dizilere büyük bütçeler ayrılamamış, yapımcılar özgün program önerileri veremez hale gelmişlerdir (Ersin, 2007: 6).

Kamu hizmeti yayıncılığı yapan kurumların devletin ideolojilerini hayata geçirmek için kullandığı aygıtı¹⁶ olduğu yönündeki tartışmalar TRT özelinde de gündeme gelmiştir. TRT'nin yayınlarının belirlenmesi sürecinde *“özgün, yaratıcılığa teşvik eden, yenilikçi ve katılımcı programların üretilmesi için çaba harcanmamış bunun yerine iktidarların etkisi altında kalarak, hangi programların hangi içeriklerle kimlere yaptırılacağı ile ilgili politikalar geliştirilmeye çalışılmıştır”* (Ersin, 2007: 5). Bunun yanında TRT'nin

¹⁶ Louis Althusser'in devletin ideolojik aygıtları tanımlaması için bakılabilecek kaynaklar: Althusser, L. (2002). *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*, (Çev: Özışık, M., Alp, M.), İstanbul: İletişim Yayınevi.

Çam, Ş. (2008). *Medya Çalışmalarında İdeoloji*, Ankara: Deki Basım yayın Ltd. Şti

Eagleton, T. (2005). *İdeoloji*, (Çev: Muttalip, Ö.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Althusser, L. (1989). *Lenin ve Felsefe*, (Çev: Aksoy, B., Tulgar, E., Belge, M.), İstanbul: İletişim Yayınları.

yabancı ülkelerden program satın alırken belirli bir yayıncılık politikası izlemediği görülmüş, satın alınan programlar, maliyetlerinin yüksek oluşu ve içeriklerinin kamu hizmeti anlayışına uygun olmaması bakımından eleştirilmiştir (Ersin, 2007: 5).

TRT'nin yaptığı yayınlara getirilen diğer bir eleştiri çocuk programlarının çocuklara verilmemesi gereken öğeleri barındırdığı yönündedir. Yayınlanan çocuk programlarının ülke genelinde çocukların karşı karşıya kaldığı sosyo-ekonomik zorlukları dile getirmede, tüm çocukların birer “*uslu çocuk*” olarak yansıtıldığı bu programlarda çocuklara yanlış ve kalıplaşmış yargıların verildiği ve çocukların eleştirmekten sorgulamaktan uzak tutulduğu söylenmiştir (Özdek, 1977: 108). Çocuk programlarında çocuklara eğlendirmek uğruna yanlış beğeni düzeyleri aşılandığına dikkat çekilmiş, çocuk programların bilgilendirici nitelikten yoksunluğu, geleceğin gençleri olan ve ülkenin kalkınmasında görev alacak çocuklara yönelik programların hazırlanmasında gerekli özenin gösterilmediği üzerinde durulmuştur (Özdek, 1977: 108-114). Çocuk programlarına yönelik diğer bir tartışma yabancı kökenli çocuk programları etrafında şekillenmiş, çocukların televizyonda gördükleri yerler ve yaşam biçimleri ülke gerçeklerini yansıtmadığı ve çocukların kendi gerçekleri ile yüz yüze geldiklerinde karamsarlığa kapılmalarına sebep olduğu gerekçesiyle bunların gösterildiği programlar eleştirilmiştir (Özdek, 1977: 116).

1970'li yılların sonunda şekillenen çocuk programlarına dair tartışmalarda, çocuk programlarının neler içermesi ve çocuklara neler vermesi gerektiği üzerinde de durulmuştur. Bu tartışmalar ışığında çocuk programlarının içeriklerinde olması gereken öğeler şu şekilde sıralanabilmektedir:

- a. Çocuk programlarının ülkeyi tanıtıcı öğeleri barındırması gerekmektedir. Çocuklara yurt sevgisinin kazandırılabilmesi için öncelikle onlara yaşadıkları ülke hakkında bilgi verilmesi gerekir. Ülke tanıtımında görsel öğelerden faydalanılmalı, çocukların anlayacağı seviyede bilgiler sunulmalı ve çocuklara millet sevgisi aşılanmalıdır (Özdek, 1977: 117).
- b. Milli kültüre ait genel bilgiler çocuk programları aracılığı ile verilmesi gereken fakat verilmeyen öğeler arasındadır. Çocukların kendi kültürlerini öğrenmeleri onların temellerini sağlamlaştırmak anlamına gelmektedir. Bir kültürün

aktarımına aracılık eden, “*destanlar, masallar, şarkılar ve bulmacalar çocuk programlarında olması gereken eğitici, öğretici ve eğlendirici temel bilgileri içinde barındırırlar*” (Özdek, 1977: 119).

- c. Çocukların dünyasında büyük yer kaplamasına rağmen çocuk programlarında oyunlara yer verilmemekte, programlarda yer alan oyunlar ise Türk çocuklarının oyun alışkanlıklarını yansıtmaktansa, uluslararası yaygınlık kazanan ve yabancı ülkelerdeki çocukların eğlence anlayışlarını barındırmaktadır.

70’li yılların sonlarında TRT’de yayınlanan çocuk programları, çocukların oyun alışkanlıklarını, nasıl eğlendikleri, nelere gülmüş nelerden zevk aldıklarını bize anlatan oyunlara yer vermemesi bakımından eleştirilmiş ve çocukların oynadığı oyunlar bilinmeden onların tanınamayacağı görüşü tartışmalar sonucunda şekillenmiştir (Özdek, 1977: 123).

2000’li yıllarda TRT’nin söyleminde değişimler yaşanmış, “*eğitirken eğlendirmek*” kavramı yerine, eğlenceyi bir işlev olarak kabul etme anlayışı benimsenmiş, bu anlayış özellikle çocuk yayınlarına yansımış ve bilgilendirici yayınların sayısı yok denecek kadar az hale gelmiştir (Çankaya, 2003: 325). Özel televizyonlar ile rekabet ortamı içinde, TRT izleyicisini kaybetmemek adına özel televizyonculuğun değerleriyle eşit koşullarda yayınlar yapmak ya da kamu hizmeti yayıncılığı ilkelerini sürdürmek arasında kalmıştır. TRT, bu iki seçenektan birini seçmemiş, iki anlayışı birden yürütmeye çalışmıştır. TRT’nin bu tutumu yayınlarının istenildiği düzeyde gerçekleşmemesi ile sonuçlanmıştır (Çankaya, 2003: 325).

Yayıncılık sektöründe son zamanlarda yapılan tartışmalar, kamu hizmeti yayıncılarının özel yayıncıların ekrana getirmediği yayınlara mı yer vermeleri gerektiği yoksa her konuya yer verecekleri program yelpazesini mi genişletecekleri şeklinde yürütülmektedir (Ersin, 2007: 6). Kamu hizmeti yayıncılığında benimsenen “*aydınlanmış yayıncıların toplumdaki homojen zevkleri kavrayarak bunlara uygun politikalar geliştirmesi*” anlayışının 2000’li yıllarda geçerliliğini kaybetmesi üzerine yayıncılık sisteminde yeni oluşumlar şekillenmiştir (Çaplı, 2001: 47). İzleyicilerin toplumun farklı kesimlerinden insanlar olduğuyla bağlantılı olarak farklı gereksinimlerin yerine getirilmesi gündeme gelmiş ve yayıncılıkta yeni kavramlar

ortaya çıkmıştır (aplı, 2001: 47). Dar kapsamlı (narrowcasting) ve uzmanlaşmış yayıncılık (thematic broadcasting) yayıncılık türleri 90'lı yıllarda Avrupa'da ortaya çıkmış ve bu türde yayın yapan televizyon kanalları kablolu ya da uydu televizyon sistemleri izleyiciye ulaşmıştır (aplı, 2001: 47-48) Bu yeni yayıncılık türlerinden uzmanlaşmış yayıncılık türü TRT tarafından da benimsenmiş ve tematik kanal olarak da bilinen TRT ocuk kanalı 2008 yılı Ekim ayında yayınlarına başlamıştır.

4. ARAŞTIRMA SORULARI

TRT'de yapılan çocuk programları kamu hizmeti yayıncılığı anlayışı ile uyum sağlamakta mıdır?

Programların amaçları ve programlarda işlenen konular kamu hizmeti yayıncılığı anlayışında çocuklar için belirlenen hedefleri yerine getirmekte midir?

Programlar çocukların yaş gruplarına ve gelişimlerine uygun olarak mı hazırlanmıştır?

Programlar ulusal ve kültürel değerlerin çocuklara aktarılmasına hizmet etmekte midir?

5. YÖNTEM

Türkiye’de kamu yayıncılığı hizmeti veren TRT’nin çocuklara yönelik tematik kanalı TRT Çocuk’ta yayınlanan farklı türlerdeki çocuk programlarının TRT’nin 2009 yılı genel yayın planında çocuklara yönelik belirlenen ilke ve hedefler ile ne ölçüde uyduğunu anlamaya çalışan bu araştırmada niteliksel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

TRT’de yayınlanan çocuklara yönelik programlar tez çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. TRT Çocuk kanalında yayınlanan yaklaşık otuz program arasından okul öncesi çocuklara yönelik bilgilendirici ve eğlendirici bir program olan “*Benimle Oynar mısın?*”, çizgi film “*Bir Varmış, Bir Yokmuş: Keloğlan Masalları*”, okul öncesi eğitim programı “*Haberlik*”, haber programı “*Haberin Olsun*”, gezi programı “*Düş Peşime*”, oyun içerikli bir program olan “*Oyunbaz Sorular*” ve sanat programı “*Bir Sanat Bir Sanatçı*” dan oluşan yedi program araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini TRT Çocuk kanalında yayınlanan ve yapımı kurum tarafından gerçekleştirilmiş programlar arasından seçilmiştir. Programların özellikle TRT yapımlarından seçilmesinin nedeni program yapımcılarına ulaşma ve zaman kısıtlaması zorluklarını aşmaktır. Araştırmanın örneklemini oluşturan çocuk programları, TRT’nin genel yayın planında çocuklar için belirlenen ilke ve hedefler dahilinde incelenmiştir. İzlenen yapımların proje önerilerinde yer alan, yapımın amacı, türü, hedef aldığı izleyici kitlesinin yaş grubu ve yapımda işlenen konular başlıkları incelemeye dahil edilmiştir.

Seçilen programlar iki haftalık bir zaman periyodu içinde izlenmiştir. Çalışmanın örneklemini içerisinde yer alan programlardan her bölümü 30 dakika süren “*Benimle Oynar Mısın?*” programı hafta içi her gün iki kez, 13 dakikalık çizgi film “*Bir Varmış, Bir Yokmuş Keloğlan Masalları*” hafta içi ve hafta sonu her gün, üç kez, 10 dakikalık okul öncesi eğitim programı “*Haberlik*” hafta içi her gün iki kez hafta sonu ise bir kez, 15 dakika süren haber programı “*Haberin Olsun*” hafta içi her gün iki kez, 20 dakika süren ve canlı yayınlanan gezi programı “*Düş Peşime*” hafta içi her gün üç kez ve hafta sonu bir kez, oyun içerikli bir program olan “*Oyunbaz Sorular*” hafta içi ve hafta sonu

her gün bir kez ve sanat programı “*Bir Sanat Bir Sanatçı*” hafta sonu iki gün birer kez yayınlanmaktadır.

Programların incelenmesinde kullanılan metin çözümlemesi tekniği kullanılmıştır. “*Metin çözümlemesi yöntemi ile iletişim araçlarının biçim ve yapısı sorgulanarak özellikle televizyon mesajları ve anlam üretim süreçlerinin arkasında yatan mekanizmaları film ve yazın eleştirisinde kullanılan yaklaşımlardan yararlanarak anlaşılmasına çalışılır*” (Mutlu, 2004: 210). Metnin yüzeydeki anlamının yanında derindeki anlamına metin çözümlemesi yöntemi ile ulaşmak mümkündür, bu tür bir odaklanma metin “*anlamının çok katmanlılığı*” niteliğinin anlaşılmasına yardımcı olmaktadır (Finnegan, 1996: 146 aktaran Punch, 2005: 220).

Çalışma kapsamında izlenecek programların amaçları, programlarda işlenen konular ve verilen mesajların anlaşılması için metin analizi tekniği ile kullanılmıştır.

TRT’nin 2009 yılı Genel yayın planında çocuklara yönelik programlar için belirlenen hedefler ve ilkeler ışığında kategoriler belirlenmiş ve izleme sürecinde programlar bu kategoriler dahilinde incelenmiştir.

Program izleme süresince dikkate alınan kategoriler şunlardır:

Ulusal değerlerin aşılması

Atatürk ilke ve inkılaplarının temel unsurları kavratılması

Dil yeteneğinin geliştirilmesi

Yurt, millet, bayrak ve vatandaşlık konularında bilinçlendirilmeleri

Türk çocuk edebiyatının tanıtılması

Çocukların gelişimi

Çocuklara yeni bilgi ve davranışların kazandırılması

Kişilik gelişimi

Ahlaki gelişim

Bir arada yaşama, üretme ve paylaşma alışkanlıklarının geliştirilmesi

Problemler karşısında farklı çözüm yolları arama ve bulma

Güven duygusu geliştirme

Beslenme, sağlık ve kazalardan korunma

Serbest zamanın verimli değerlendirilmesi

Sorumluluk duygusu geliştirme

Programların çocukların yaş ve gelişim düzeylerine uygunluğu

Okul öncesi çocuklara yönelik programlarda oyuna yer verilmesi

Okul çağındaki çocuklara yönelik programlarda okul, kitap ve okuma sevgisinin aşılması

Çocuklara, okul ve kitap sevgisi aşılması

Çocuklarda yeteneklerin ortaya çıkarılması

Güzel sanatlara yönlendirme

Müzik, sinema ve tiyatro zevklerinin geliştirilmesi

Söz konusu programların izlenmesinin ardından elde edilen veriler ışığında çocuk gelişimi alanında çalışan akademisyenlerle görüşme yapılmıştır. İzlenen programların içerikleri ve barındırdığı unsurların çocukların gelişim düzeylerine, yaş gruplarına, fiziksel, sosyal ve zihinsel gelişimlerine uyum sağlayıp sağlamadığı ve programlarda kullanılan öğretim metotlarının değerlendirilmesi için Hacettepe Üniversitesi İlköğretim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı ve Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı'ndan akademisyenleri ile görüşülmüştür.

“Görüşme yöntemi, açık uçlu soruların sorulması, cevapların dinlenmesi, kaydedilmesi ve ilgili ek sorularla araştırma konusunun detaylı bir şekilde incelenmesini sağlamaktadır” (Kümbetoğlu, 2005: 71). Çıkış noktasını “*insanların ne düşündüğünü öğrenmek istiyorsan onlara sor*” ilkesinin oluşturduğu görüşme yöntemi, araştırılan

konu hakkında bireylerin görüş ve düşüncelerinin alınması ile konunun ayrıntılı ve derinlemesine anlaşılmasını sağlamakta (Geray, 2006: 164) ve “*sosyal dünyadaki görünür birçok olgu, süreç ilişkisinin görünümünden çok özüne inmeyi, bunların ayrıntılarını kavramayı ve bütüncül bir biçimde anlamayı mümkün kılmaktadır*” (Kümbetoğlu, 2005: 72).

Çalışma kapsamında yapılan görüşmeler önceden soruların kesinleştirilmediği yalnızca çerçeve ve konu başlıklarının belirlendiği yarı yapılandırılmış şekilde gerçekleştirilmiştir. (Kümbetoğlu, 2005: 76-78 ve Aysevener, 2005: 47-48).

5.1. Görüşme Soruları

Okul öncesi çocuklara hitap eden “Benimle Oynar Mısınız?” ve “Haberlik” programlarda aşağıdaki kazanımlara ve becerilere yer verildiği görülmüştür. Bu kazanım ve becerilerden hangileri sizce okul öncesi çocukların gelişim düzeylerine ve yaş gruplarına uygundur?

- Düzenli ve sağlıklı beslenme alışkanlığı kazandırma
- Müzik kulağını geliştirme
- Ortak yaşam alışkanlığı geliştirme
- Fiziksel koordinasyon yeteneği kazandırma
- Arkadaşlığın önemini benimsetme
- Ailenin önemini benimsetme
- Kuklalardan faydalanma

Okul öncesi çocukların hedef izleyici olarak belirlendiği programlarda öğretilen kavramlar ve temalar aşağıda yer almaktadır. Aşağıda yer alan kavramlar ve temaların öğretilmesini çocukların yaş düzeylerine uygunluğu açısından değerlendiriniz?

- Gün içindeki zaman dilimleri
- Sayı sisteminde bir ile on arasındaki sayılar
- O sayısı ve hiç kavramı
- Renk bilgisi
- Alfabedeki harfler
- Hastalıklardan korunma yolları
- Mevsimleri ve mevsimler arasındaki farklar

- Vücudun bölümleri ve işlevleri
- Geometrik şekiller: kare, çokgen, dörtgen, üçgen, dikdörtgen, daire, küre, küp, silindir, koni, prizma, piramit
- Yaşam alanları: deniz, kara, hava

Okul çağındaki çocuklara yönelik “Oyunbaz Sorular” ve “Haberin Olsun” programlarının içerdiği unsurlardan hangileri bu yaştaki çocukların zihinsel gelişimlerine katkı sağlamaktadır? Bu unsurların dışında okul çağındaki çocukların zihinsel gelişimleri için önerileriniz nelerdir?

- Eleştirel düşünme biçimini benimsetme
- Çevrede yaşanan gelişmelere karşı duyarlılığı arttırma
- Olayları sorgulama alışkanlığı kazandırma
- Yaşanan olayları merak unsuru olarak göreme
- Yeni bilgiler öğrenme
- Ülkedeki sosyal, ekonomik ve siyasi gelişmeleri takip etme
- Kültür-sanat etkinliklerini takip etme
- Dünyada yaşanan gelişmelerden haberdar olma

Türkiye’de farklı illeri ve yöreleri gezen “Düş Peşime” programında okul çağındaki çocuklar hedef kitlesi olarak belirlenmiştir. Gidilen yörenin çocuklarının çevreleri ve yaşam biçimleri hakkında bilgiler verdikleri programda işlenen konular aşağıda sıralanmıştır. Sizce işlenen konulardan hangileri hedef kitleyi oluşturan çocukların gelişim süreçlerine katkı sağlamaktadır?

- Bölgenin coğrafi özellikleri
- Bölgedeki tarihi eserler
- Bölgedeki eğitim şartları
- Yöredeki sosyal etkinlikler
- Yöredeki kültür-sanat faaliyetleri
- Çocukların ilgi alanları
- Çocukların geleceğe dair planları
- Yörede yaşanan sıkıntılar

- Bölgenin tarihi

Okul öncesi çocuklara yönelik programlarda kullanılan öğretim yöntemlerinden hangileri çocukların yaş düzeylerine uygundur?

- Drama bölümleri
- Kuklalar
- Müzik
- Görsel öğeler: animasyon, çizgi film, video
- Oyun

TRT Çocuk kanalında yayınlanan programlarda yer alan karakterlerin isimleri aşağıda verilmiştir. Bu isimleri çocukların dil gelişimleri açısından değerlendiriniz?

- Benimle Oynar Mısın? Kukla-Çıt
- Benimle Oynar Mısın? Kukla-Pıt
- Benimle Oynar Mısın? Kukla-Yulaf
- Benimle Oynar Mısın? Kukla-Pembe
- Benimle Oynar Mısın? Balık-Nino
- Benimle Oynar Mısın? Kukla- Daktilo -Yadigar
- Benimle Oynar Mısın? Kukla- Çalar saat -Fırfıra
- Benimle Oynar Mısın? Kukla- Papağan –Laklak
- Haberlik Kukla- Yavru bir kuş-Gakkuş
- Haberlik Kukla- Yavru bir su aygırı-Hopisu
- Haberlik Kukla- Yavru bir kuzu-Mimocan
- Oyunbaz Sorular- Kukla-Camgül
- Oyunbaz Sorular- Robot-Şoru
- Keloğlan Masalları- Dev-Enro

“Bir Sanat Bir Sanatçı” isimli program 9-12 yaş grubundaki çocukları hedef almaktadır. Programın içeriğinde yer alan öğeler aşağıda verilmiştir. Sizce bu öğelerden hangileri çocukların yeteneklerini ortaya çıkarma ve güzel sanatlara yönlendirilmelerine katkı sağlayabilmektedir? Sizce bu unsurların dışında çocukların yeteneklerinin ortaya çıkarılması için neler yapılabilir?

- Sanat dalından bir uzmanın alanın inceliklerini anlatması
- Sanatçının çocuklara sanat dalının uygulamasını göstermesi
- Uygulamada kullanılan araç-gereçlerin çocuklara tanıtılması
- Çocuklara sanat dalında uygulama yapma fırsatı verilmesi
- Uygulama sırasında çocuklara kendilerini korumalarına yönelik bilgiler verilmesi
- Uzmanın sanat yaşamı ve eğitimi hakkında bilgi vermesi
- Sanata küçük yaşta başlamanın önemine dikkat çekilmesi

6. İZLENEN PROGRAMLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

6.1. Benimle Oynar Mısın?

TRT yapımı olan *“Benimle Oynar mısın?”* programı okul öncesi çocuklara hitap etmektedir. Hafta içi her gün, günde iki kez yayımlanan ve otuz dakika süren programda iç ve dış mekanların yer aldığı dramalar, aktüel çekimlerle hazırlanan küçük filmler, kuklalar, grafikler ve çocuk şarkılarını seslendiren kukla orkestrası bölümleri yer almaktadır. *“Ülkelerin geleceği ile yeni yetişen kuşakların eğitiminin doğrudan ilişkili olduğunun kabul edildiği programda okul öncesi eğitimin desteklenmesi için etkin bir iletişim aracı olan televizyonun doğru ve etkili şekilde kullanılması, okul öncesi çocukları ve ebeveynlerini ekran başına çekerek eğlendirerek öğretmenin sağlanması amaçlanmaktadır”*. Öneri formu incelenen *“programın drama bölümleri AÇEV’in (Anne Çocuk Eğitim Vakfı) uzman akademisyenleri ve teknik danışmanlarının desteğiyle hazırlanmakta ve okul öncesi çocukların zihinsel, fiziksel, sosyal, duygusal gelişimini ve çevre olgusunu geliştirme ve ebeveynleri bilinçlendirmek hedeflenmektedir”*. Altı yaşından küçük çocukların hedef kitesini oluşturduğu programın içeriği *“temel aritmetiğe hazırlama, rakamları tanıma, üç boyutlu şekilleri isimlendirme, benzer nesnelere gruplandırma, sözcük dağarcığını geliştirme, bilişsel uyarı sağlama, iyi davranışları destekleme, çevre ve doğa bilgisini artırma, olumlu disiplin uygulama, müzik bilgisi geliştirme, sportif ve sanatsal yönünü açığa çıkarmaya yönelik hedefler doğrultusunda oluşturulacaktır”*.

20 Nisan 2009 Cuma günü yayımlanan programda çalar saat fıfıra geç kaldığını sanarak telaşla Selin’i uyandırır. Nino ve Yadigar da uyandıktan sonra hep birlikte “Uyan Uyan” şarkısını söyler ve izleyici çocukları şarkı söylemeye ve dans etmeye davet ederler. Sonrasında ekrana gelen animasyonda, bir fil biri dar diğeri geniş iki kapıdan geçmeyi dener, geçemediği kapı dardır. Diğer kapıdan geçer bu kapı geniştir. Geniş ve dar kavramlarının eğlenceli bir şekilde öğretildiği animasyonun ardından Grup Şurup orkestrasının seslendirdiği “Geniş-Dar” şarkısında gerçek hayatta dar ve geniş olarak

tanımlanan nesnelere anlatılmıştır. Bu kavramların anlatıldığı diğer bir animasyonda iki yatak ve bir fil vardır. Fil ilk yatağa sığmaz, bu yatak dardır, diğer yatağa sığar bu yatak genişler. Programın bu bölümünde işlenen diğer bir konu sayı sayma bilgisi, on adet balonun olduğu ve tek tek patlayan balonlarla birlikte ondan geriye doğru sayıldığı animasyonda işlenmiştir. Sıfır sayısına gelindiğinde hiç balon kalmadığı vurgusu yapılır. Animasyon sonrasında Laklak ve anneannenin yer aldığı drama bölümü ekrana gelir. Drama bölümünde anneanne Laklak'a bir sürprizi olduğunu söyler ve sürprizi vermek için on beşten geriye saymasını ister. Anneanne saymayı bitiren Laklak'a hediyesini verir. Dramada çocuklara sayı sayma bilgisi kazandırılmıştır. Dramanın ardından yayınlanan animasyonda bir adadaki Hindistan cevizi ağacındaki Hindistan cevizleri sayılır. Toplam beş adet Hindistan cevizi vardır. Cevizlerden her biri düştüğünde beşten geriye doğru sayılır. Söylenen her sayı ekranda da görülmektedir. Animasyonda da sayı sayma bilgisi pekiştirilmiştir. Programda çocuklara işlerini kendileri yapmaları ile ilgili bilgiler de verilmiştir. Bu bilgiler öncelikle Grup Şurup orkestrasının “Kendi kendime” şarkısında ardından, drama bölümünde işlenmiştir. Dramada yer alan kuklalardan Çıt, hastadır ve Pıt'tan isteklerde bulunur, Pıt, Çıt'a işlerini kendi yapmasını gerektiğini söylemiştir. Programda ayrıca geometrik şekillerden silindir tanıtılmıştır. Geometrik şekil önce günlük yaşantıda kullanılan ve silindir şeklindeki nesnelere anlatan animasyonda ardından Gurup Şurup orkestrasının silindir şeklini tanımlayan “Silindir” şarkısında işlenmiştir. Programda ayrıca diş sağlığı ve dişlerin bakımının önemi Gurup Şurup orkestrasının “Dişlerim” şarkısı ve dişlerin nasıl fırçalanacağını anlatıldığı bir kukla ve bir kız çocuğunun yer aldığı videoda işlenmiştir. Programın bu bölümünde son olarak yer alan dramada baba, Bora ve diğer çocuklar iki farklı oyun oynamaktadırlar. İlk oyunda “O” ve “İ” harfleriyle başlayan objeleri sayıp, ardından objelerin resimlerini gösterirler. Oynanan diğer bir oyunda çocuklar verilen kelimelerin hecelerini sayıp kaç heceyse ona göre adım atmaktadır. Oyunda amaç, hedefe en çabuk ulaşmaktır. Bu oyunlarda çocuklara Türkçe ses düzeni hakkında bilgiler verilmiştir. Bölümün sonunda Selin, gün içinde yaşadıklarını anneanneye mektup yazarak anlatır.

Programın 21 Nisan 2009 tarihli bölümünde Fırfıra'nın çalması ile Selin, Yadigar ve Nino uyanmış ve “Uyan Uyan” şarkısını söylemişlerdir. Bu bölümde öğretilen uzun ve kısa kavramları Gurup Şurup orkestrasının “Uzun Kısa” şarkısında uzun ve kısa

giyeceklerden örnekler verilerek işlenmiş ardından ekrana gelen ve evinin yolu uzun olan bir kedi ve yolu kısa olan tırtılın evlerine giderken ormanda gördüklerini uzun ve kısa olarak tanımlamalarını içeren bir animasyonda tekrarlanmıştır. Ekrana gelen filmde, içinde ve dışında kavramları Ceren'in binanın, asansörün, çarşının içinde ve dışındaki görüntüleri ile anlatılmıştır. İçinde ve dışında kavramları kutunun içinde oturan, sonra zıplayıp dışına çıkan bir bebeğin gösterildiği animasyonla tekrarlanmış ardından da Gurup Şurup orkestrasının “İçinde Dışında” şarkısı dinletilmiştir. Ceren'in yer aldığı diğer bir filmde, Türkiye coğrafyasında yer alan eserlerin küçültülmüş hallerinin yer aldığı İstanbul'daki Miniaturk parkı tanıtılmış ve çocuklara tarihi eserler hakkında bilgiler verilmiştir. Programın drama bölümünde Laklak anneneyi spor yaparken görür ve anneneye sporun faydalarından bahsetmiştir. Ardından Laklak ve anneneye sepetteki meyveleri sayar ve eşit şekilde paylaşırlar. Ardından Gurup Şurup orkestrasının “Ölçüler” şarkısı dinlenir. Şarkıda Günlük yaşantıda kullandıklarımız ve onların miktarını hesaplamamıza yarayan ölçü birimleri anlatılmaktadır. Program Selin'in gün içinde yaşadıklarını anneneye anlattığı mektubu yollaması ile son bulur.

22 Nisan 2009 Çarşamba günü yayınlanan programda erken kalkan Selin, Nino ve Yedigöller erken kalkmanın faydaları ile ilgili konuşmaktadırlar. Fırfıra uyanınca hep birlikte “Uyan Uyan” şarkısını söylerler. Grup Şurup orkestrasının seslendirdiği “Olur Olur” şarkısında çocuklara farklı nesnelere kullanarak neler yapabilecekleri anlatılmış ve hayallerini kullanarak yaratıcı olmaları önerilmiştir. Programda geometrik şekillerden küre, küp, silindir, koni, prizma ve piramit animasyonlarla tanıtılarak gerçek hayattaki nesnelere kullanılarak şekiller açıklanmıştır. Drama bölümünde anneneye hastadır ve Laklak'tan uzak durmasını ister ve hastalıktan korunması gerektiği konusunda uyarıda bulunur. Grup Şurup orkestrasının “Hapşu” şarkısında hasta olunca rahat nefes alamadığımız üzerinde durulmuş ardından yayınlanan animasyonda hastalıktan korunmak için bol bol su ve sabun kullanılarak temizliğe önem verilmesi gereği anlatılmıştır. Orkestranın seslendirdiği diğer bir şarkı “Hava Şartları”dır ve mevsim değişimlerinde kıyafet seçimine dikkat edilmesi ve hastalıklardan korunma ile ilgili bilgiler vermektedir. Mevsimlerin anlatıldığı bir diğer animasyonda hava şartlarının değişimi işlenmiştir. Hastalık konusu anneneye ve Laklak'ın olduğu drama bölümünde tekrarlanmış ve Laklak anneneyi dinlemediği için hastalanmıştır. Selin

telefonla görüştüğü anneannesine iyileşmesi için yapması gerekenleri hatırlatır. Akşam yazdığı mektupta da anneanne ve Laklak'ın kendilerine dikkat etmelerini ister.

23 Nisan 2009 tarihli program Selin, Nino, Yadigar ve Fırfıra'nın "Uyan Uyan" şarkısı eşliğinde dans etmeleri ile başlar. "Grup Şurup" orkestrasının seslendirdiği "Kuşlar Uçar" şarkısında farklı kuş türleri anlatılır. Hayvanlar konusu, kağıt katlama sanatı origami ile turna kuşu ve köpek yapımında tekrar işlenmiştir. "Grup Şurup" orkestrasının seslendirdiği "Çevre" şarkısında doğanın hayvanların yaşam alanı olduğunu ve çevrenin korunması gerektiği anlatılmıştır. Ceren ekrana gelen videoda yaz mevsiminin gelmesi ile değişen yaşam biçimimizi, yazın giydiklerimizi, yediklerimizi, tatili anlatır ve güneşten korunmamız gerektiğini hatırlatır. Yaz mevsimi drama bölümünde kuklalar Çıt ve Pıt'ın tatil hayallerinde ile tekrar işlenmiştir. "Grup Şurup" orkestrasının seslendirdiği "Yaz" şarkısında yaz mevsimi ile tatilin gelişi ve insanların eğlenerek mutlu olmaları anlatılmıştır. Animasyonda mevsimlere yer verilmiş ve mevsimler ile birlikte hava durumunun değişimi anlatılmıştır. "Grup Şurup" orkestrasının seslendirdiği "Sebzeler" şarkısında her mevsime özgü sebzeler tanıtılmış, şarkı sebze resimleriyle tamamlanmıştır. Şarkının ardından sebzeler anlatılmış ve hepsinin sağlıklı olduğu ve yenilmesi gerektiğine değinilmiştir. Bu bölümde işlenen aşağı ve yukarı kavramlarına inen ve çıkan asansör animasyonunda, yüksekte ve alçakta uçan uçurtma filminde ve drama bölümünde duvara tablo asmaya çalışan Selin'i Yadigar ve Fırfıra'nın tablonun yeri konusunda aşağı ve yukarı komutları ile yönlendirmesi örneğinde yer verilmiştir. Bölümün sonunda Selin gün içinde yaşadıklarını anneanneye yazdığı mektupta anlatırken, Yadigar da bir yandan gençliğinde sıcak yaz gecelerinde balkonda yazı yazdığını hatırlamaktadır.

24 Nisan 2009 Cuma günü yayınlanan programda Nino uyanıktır, ardından Fırfıra uyanır ve çalar, Selin ve Yadigar uyanır ve hep birlikte "Uyan Uyan" şarkısını söylerler. Ekrana gelen animasyonda dokuz kümes ve üç tavuk vardır, her kümese üçer tavuk koyarlar. On altı bayrağı dört gruba ayırırlar, her grupta dört bayrak olur. Diğer bir animasyonda farklı yarış arabalarının dörtlü gruplarda sıralandığı bir alıştırma yapılarak sayılarda gruplama bilgisi tekrarlanmıştır. Çizgi filmde ağaçkakan sayı saymayı öğrenmektedir. Resimdeki şapka ve çorapları sayarak dört ve altı rakamlarını bulur. Üstünde ve altında kavramları, arabanın köprüünün üstünde, derenin köprüünün altında

olduğu animasyonla anlatılmış ardından kavramlar “Grup Şurup” orkestrasının seslendirdiği “Üstünde altında” şarkısında tekrarlanmıştır. Bu bölümde öğretilen diğer kavramlar aşağı ve yukarıdır. Bu kavramlara, sincabın ağaçtan inip fındık alıp tekrar ağaca çıktığı animasyonda ve “Grup Şurup” orkestrasının seslendirdiği “Aşağı yukarı” şarkısında yer verilmiştir. Drama bölümünde Laklak ve anneanne oyun oynamaktadırlar. Oyunda iki hayvanın oluşum aşamalarını anlatan kartları sıraya koyarlar. Yumurta, tavuk ve civciv ile koza tırtıl ve kelebek şeklinde sıralanan süreçler tavuk ve kelebeğe aittir. Grup Şurup orkestrası “Radyo Televizyon” şarkısını seslendirir. Şarkıda radyo ve televizyonun eğlendirici ve öğretici işlevine dikkat çekilir. Grup Şurup orkestrasının seslendirdiği “Gazete Dergi” adlı şarkıda bu yayınları okuyarak yeni bilgiler öğrenilmesi anlatılmaktadır. Şarkıda radyo ve televizyonun eğlendirici ve öğretici işlevine dikkat çekilir. Programdaki drama bölümünde çocuklar ve Ali bahçededir. Çocuklar anne ve babalarını mutlu eden, sinirlendiren, güldüren ve şaşırtan olayları anlatır. Bu etkinlikte çocuklara birlikte yaşadıkları insanların duyguları tanıtılmış ve olaylara karşı tepkileri anlatılmıştır. Selin’in gün içinde yaşadıklarını anneanneye yazdığı mektubu yollamasıyla program sona erer.

Programın 27 Nisan 2009 Pazartesi günü yayınlanan bölümünde Nino, Selin, Fırfıra ve Yadigar, “Uyan Uyan” şarkısı eşliğinde dans ettikten sonra ekrana meyveli tatlının yapılışını anlatan video gelir. Videoda meyveler isimleri söylenerek soyulur ve hazırlanan tatlıyı çocuklar yerler. Grup Şurup orkestrası seslendirdiği “ Kırmızı” adlı şarkıda kırmızı renkteki nesnelere anlatır. Drama bölümünde Yulaf, Pembe, Ali, Gül ve çocuklar bahçede oyun oynarlar. Önlerindeki kartonları sayılarını söyleyerek açıp içindeki nesneyi resminden tahmin ederler. Sayıların birden ona kadar ve ondan geriye sayıldığı diğer bir etkinlik ağaçtaki elmaları sayan adamın yer aldığı animasyondur. Animasyonda sıfır sayısı söylenince hiç elmanın kalmadığı vurgulanmıştır. Sayı alıştırmalarının yapıldığı diğer bir animasyonda yarış yapan on adet kaplumbağadan sırtında sayı taşımayanlara uygun sayılar yerleştirilir. Günün bölümlerinin anlatıldığı Grup Şurup orkestrasının “Sabah Akşam” şarkısının ardından gösterilen animasyonda güneşin doğuşundan batışına kadar geçen sürede günlük faaliyetler anlatılmıştır. Grup Şurup orkestrasının “Vitaminler” şarkısında sebze ve meyvelerin içerdiği vitaminler anlatılmıştır. Bölümün sonunda Selin gün içinde yaşadıklarını anneanneye yazdığı mektupta anlatır. Drama bölümünde Selin sinirli bir şekilde odaya girer ve bankaya

gittiğini, sıraya girmeyen insanlar yüzünden işlerin zor yürütüldüğünü ve karışıklık yaşandığı için çok beklemek zorunda kaldığını anlatır. İnsanların toplu yaşam alanlarında sıraya girmeleri gerektiği Grup Şurup orkestrasının “Sırada” şarkısı ile anlatılmış ve çocuklara ortak yaşama alışkanlığı ile ilgili kurallar öğretilmiştir. Bölümün sonunda Selin, bankada yaşadığı olayları ve gün içinde yaptığı işleri anneanneye yazdığı mektubunda anlatır.

28 Nisan 2009 tarihli programda Fırfıra çalar, Selin, Nino ve Yedigâr uyanır, “Uyan Uyan” şarkısını söyledikten sonra Selin okul için hazırlık yapar ve kartona daire şeklini çizer. Geometrik şekiller konusuna Grup Şurup orkestrasının “Silindir” şarkısında yer verilmiş ve bisikletin tekerleklerinin anlatıldığı videoda daire şekli günlük yaşamdaki nesnelere eşleştirilmiştir. Programda oyuncaklar konusu farklı şekilde işlenmiştir. Kuklalar Çıt ve Pıt mutfaktadırlar. Mutfaktaki nesnelere oynanmayacağı ve onların yere düşünce kırılabileceği anlatılmış ardından Ceren’in elde yapılan bebekleri tanıttığı video ekrana gelmiş sonrasında da Grup Şurup orkestrası “Oyuncaklarım” şarkısını seslendirmiştir. Programda deniz yaşamı hakkında bilgiler verilmiş, anneanne, Laklak’a deniz taşıtlarının isimlerini resimlerini göstererek öğretmiştir. Ardından Grup Şurup orkestrasının seslendirdiği “Balık” şarkısı ile denizde yaşayan canlılar anlatılmıştır. Programda işlenen diğer bir konu kış mevsimidir. Ceren’in kış mevsiminde giyilmesi gereken kıyafetleri gösterdiği, kış mevsiminde uyuyan hayvanları anlattığı videoyu, Grup Şurup orkestrasının “Kış” şarkısı takip etmiştir. Selin’in süt içerken anneanneye yazdığı mektupla sona eren programda sütün çocuklar için faydalı olduğuna dikkat çekilmektedir.

Programın 29 Nisan Çarşamba günü yayınlanan bölümünde Fırfıra, Nino, Yedigâr ve Selin uyanır ve ardından hep birlikte “Uyan Uyan” şarkısını söylerler. Programın bu bölümünde çocukların vücut bakımlarını ve kıyafet değişimlerini kendilerinin yapabileceğine dikkat çekilmiştir. Grup Şurup orkestrasının “Giysiler” şarkısında kıyafet seçiminde çocukların kendi kararlarını verebilecekleri, kreşte spor yapan çocukların soyunma odalarına gidip, duş alıp kıyafetlerini giymelerini anlatan videoda da çocukların yardım almadan giyinebildikleri anlatılmıştır. Drama kısmında İre, mutfakta yemek yemektedir. Kullandığı araç gereçler gösterilmiş ve çocukların kendi başlarına yemek yiyebilecekleri anlatılmıştır. Geometrik şekillerden kare, Grup Şurup

orkestrasının seslendirdiği “Kare” şarkısında tanıtılmış, ardından yayınlanan animasyonların ilkinde oyun zarının küp şeklinde olduğu gösterilmiş, ikincisinde de yan yana koyulan iki dikdörtgen büyük ve küçük olarak tanımlanmıştır. Geometrik şekiller konusu kuklalar Çıt ve Pıt’ın dikdörtgen şeklinde nesnelere sordukları drama bölümünde de işlenmiştir. Bir odanın içinde şekli kare, dikdörtgen, üçgen ve daireye benzeyen nesnelere arandığı animasyonda geometrik şekillerin öğretiminde günlük yaşamda kullanılan eşyalar kullanılmıştır. Ali ve Yulaf’ın bahçede üç adet çiçek dikmek için saksılara ikişer kova toprak ve birer şişe su kullandıkları dramada bölümünde, bir, iki ve üç sayıları kullanılmış ardından Grup Şurup orkestrasının “İki” şarkısında vücudumuzda iki adet olan organlarımız tanıtılmıştır. Arabanın tekerlek sayısı, masanın bacak sayısı, kedinin ayaklarının sayısı dördür. Bu sayıdaki nesnelere orkestranın “Dört” isimli şarkısında anlatılmıştır. Günün akşamında Selin odasında anneanneye gün içinde olanları anlattığı mektubu yazar ve gönderir.

30 Nisan 2009 Perşembe günü yayınlanan programda Fırfıra erken uyanmış ve masanın üstündeki sepette duran meyveleri görmüştür. Herkes uyandıktan sonra “Uyan Uyan” şarkısı söylenmiş ve ardından Fırfıra, Selin’e masanın üstündekilerin ne olduklarını sormuştur. Selin, sepette duran avokado, kivi, ananas ve hindistan cevizinin sıcak ülkelerde yetişen ekvator meyveleri olduğu anlatmış, kivi’nin ülkemizde de yetiştiğini söylemiştir. Elma ve portakalların sıralandığı animasyonda, çocuklardan boş yerlere hangi meyvenin gelmesi gerektiğini bulmaları istenir. Ardından pazarda çekilen video gösterilir. Videoda pazardaki çeşitli sebzeler tanıtılmaktadır. Grup Şurup orkestrasının “Sebzeler” şarkısında da sebzelerin faydalarından bahsedilir. Şarkının ardından ekrana gelen videoda iki kardeş bahçede meyvelerin isimlerini sayarlar ve enerji dolu meyveleri yerler. Grup Şurup orkestrasının “Meyveler” şarkısında da mevsimlere özgü meyveler resimleri gösterilerek tanıtılır. Programda dar ve geniş kavramlarının öğretilmesinde bir filin biri dar diğeri geniş iki kapıdan geçmeyi denediği animasyon, anneannenin ördüğü kazak dar geldiği için hareket edemeyen Laklak’ın yer aldığı drama bölümü ve son olarak da Grup Şurup orkestrasının “Dar Geniş” şarkısından yararlanılmıştır. Programda öğretilen diğer kavramlar yüksek, alçak ve uzun ve kısadır. Programda ayrıca bir gün içindeki zaman dilimleri çizgi animasyon ve Grup Şurup orkestrasının “Gece Gündüz” şarkısında anlatılmaktadır. Selin’in gün içinde yaşadıklarını anlattığı mektubu anneanneye yollamasıyla program sona erer.

1 Mayıs 2009 tarihli programda Fırfıra'nın çalması ile Nino, Selin ve Yadigar uyanırlar. Selin, pencereyi açar ve gökyüzüne baktıktan sonra “yağmur yağabilir” der sonra yağmurun nasıl yağdığını anlatır ve “Uyan Uyan” şarkısını söylerler. Ardından Ceren'in çektiği bulut fotoğrafları ekrana gelir, Ceren fotoğrafını çektiği bulutları hayvanlara benzetmektedir. Selin'in odada yağmur oluşumunu açıklarken söz ettiği bulutlar fotoğraflar kullanılarak öğretilmiştir. Laklak, anneanneden elindeki balonları şişirmesini istemiştir. Anneanne şişirdiği balonların birini kendine alıp diğerini de Laklak'a verir. Şişirdiği balonları göstererek renklerini söyler. Balonların hepsini şişirdikten sonra sayarak on tane balon olduğunu görürler. Sonrasında ekrana gelen animasyonda kavanozlar vardır. Kavanozların üzerlerine numaralar gelir. Birden başlayarak on altıya kadar sayılır ve toplam on altı kavanozun olduğu söylenir. Balonların sayıldığı drama bölümü ile kavanozların sayıldığı animasyonun birbirini takip etmesi öğretilen sayıların pekişmesini sağlamaktadır. Animasyonun ardından ekrana gelen “Grup Şurup” orkestrasının seslendirdiği “Yağmur” şarkısında yağmurun yağması ile doğada yaşanan değişimler anlatılmıştır. Yağmur şarkısı, sabah Selin'in odada bahsettiği yağmur oluşumunu tamamlamaktadır. Küçük ve büyük kavramlarının işlendiği drama ve animasyon bölümü de birbiri ardına ekrana gelmiş ve kavramlar pekiştirilerek öğretilmiştir. Drama bölümünde kuklalar Çıt ve Pıt sayıları küçük ve büyük olarak değerlendirdiler. Animasyon kısmında ise küçük bir köpek olan Zıpzip ve büyük bir köpek olan annesi yer almaktadır. Zıpzip toplarla oynamaktadır. Topların biri küçük diğeri büyüktür. Zıpzip, küçük topu küçük ağacın, büyük topu ise büyük ağacın önüne atmıştır. Oyun bitince Zıpzip küçük kulübeye annesi ise büyük kulübeye girmişlerdir. Ekrana gelen filmde Ceren bir çiftlikte hayvanları saymaktadır. Çiftlik hayvanlarını göstererek isimlerini söylediği film sonrasında Grup Şurup “Çiftlik Hayvanları” adlı şarkıyı seslendirir. Ceren'in çiftlikte gördüğü hayvanlar kukla orkestrasının şarkısında işlenmekte ve çiftlik hayvanlarının öğretiminde farklı formatlar ardı ardına kullanılmaktadır. Sonrasında küçük ve büyük sayıların işlendiği drama bölümünde kuklalar Çıt ve Pıt uğurlu rakamları sekiz ve altıyı kartona yazmış yataklarına yapıştırmışlardır. Sekizin altıdan büyük olduğunu öğrenen Çıt, altı rakamını ters çevirerek dokuz yapar. Dokuz sekizden büyük tür. Diğer bir drama bölümünde Bora ve babası Ali bahçede otururlar. Irmakla şakalaşan Bora, Irmak kızıp gittiği için üzülmüştür. Ali, Bora'ya Irmak'la konuşabileceğini söyler, ardından Irmak bahçeye

gelir, Bora ona üzgün olduğunu söyler ve barışırlar. Drama bölümünde çocuklara, arkadaşlarla problemler yaşanabileceği bunların çözümünün konuşmak ve duyguları paylaşmak olduğu anlatılmıştır. Programın sonunda Grup Şurup'un seslendirdiği “Olur Olur” şarkısında sopadan at yapmanın, kağıttan gemi yapmanın mümkün olduğu anlatılmakta ve çocuklar, yaratıcılıklarını sergilemeleri konusunda teşvik edilmektedir. Program Selin'in gün içinde yaşadıklarını annesine anlattığı mektubu yollaması ile son bulur.

Okul öncesi çağındaki çocuklara hitap eden “*Benimle Oynar Mısın?*” programında çevre, sanat, müzik, dil, matematik, beslenme, ulaşım, spor, gündelik yaşam, boş zamanı değerlendirme, aile ve arkadaş ilişkileri gibi çok çeşitli konular parçalar halinde verilmekte ve aktarılan bilgilerin benimsetilmesi eğlenceli içeriklerle yapılmaktadır. Programda bilgilerin öğretilmesi kısa süreli ve tekrar eden kısımlarla pekiştirilmekte, programdaki bölümler çocuğun ilgisini çekecek drama, kuklalar, müzik ve görsel öğelerle beslenmektedir.

6.2. Bir Varmış Bir Yokmuş Keloğlan Masalları

TRT Çocuk kanalında günde iki kez yayınlanan “*Bir Varmış Bir Yokmuş Keloğlan Masalları*” adlı yapımın öneri formu incelenmiş ve programda “*Keloğlan masallarından yola çıkılarak çocukların sosyalleşmesi sürecine katkıda bulunmanın amaçlandığı görülmüştür*”. Yapımın öneri formunda da açıklandığı gibi “*ait oldukları halkın gündelik yaşamlarından alınmış kısa öyküler olarak tanımlanan masallarda olağanüstü öğe, olay ve kahramanlara yer verilmektedir. İçerdikleri kültürel değerler, gelenek ve görenekler ve davranış kalıpları ile özgün kültür ürünleri olarak görülmekte olan masallar ile okul öncesi düzeydeki çocuklara milli kültür unsurlarının eğlenceli bir şekilde aktarılması amaçlanmaktadır. Kitle iletişim araçlarının kullanımının yaygınlaştığı günümüzde masal dinlemeyen ve kendi kültürlerini öğrenmeyen çocuklar gelişen teknoloji ile farklı kültürlerin öğeleri ile karşı karşıya kalmakta ve sonuçta kültürel yozlaşma ve yabancılaşma gibi toplumsal sorunlar ortaya çıkmaktadır. Kültürel yozlaşma ve yabancılaşma sorunları bireyin sosyalleşme süreci için büyük bir engel olarak görülmektedir. Yapımda bireylerde sosyalleşme süreçlerinin kontrol altında tutulmasının çocuklarda kültürel kimliğin oluşmasındaki önemine dikkat çekilmiştir. Televizyon tekniğine uygun olarak hazırlanan Keloğlan Masallarının eğlendirici,*

öğretici ve düşündürücü unsurlarından faydalanılan programda çocukların dilsel gelişimine katkıda bulunmak, kültür aktarımını sağlamak, çocukların hayal dünyalarını genişleterek yaratıcılıklarını geliştirmek, iyi ile kötüyü ayırt ederek masal kurgusu ile gerçek yaşam arasında bağlantı kurdurmak, özgür düşündürmek, eleştirmeyi ve özgün çözümler bulmayı öğretmek amaçlanmıştır. Programda ayrıca masalın kahramanı Keloğlan'ın kişilik özellikleri doğruluk, dürüstlük, çalışkanlık, sadakat, büyüklere saygı ve küçüklere sevgi göstermenin önemi vurgulanmış ve Türk ulusunun bu değerlerinin çocuklara aktarımı amaçlanmıştır.” Programın hedef kitlesi 6-12 yaş grubundaki çocuk izleyiciler olarak belirlenmiştir.

İzleme süreci boyunca programın ilk on bölümü takip edilmiştir. İlk bölümde Keloğlanın yaşlı anne ve babasının çocuk özlemine yer verilmiştir. Yaşlı kadın rüyasında bir dere kıyısındadır, karşısına çıkan su perisine hayatta tek istediğinin bir çocuk sahibi olmak olduğunu söyler, su perisi ona en kısa zamanda çocuk sahibi olacağını müjdelemiştir. Su perisi yaşlı kadına sihir yapar, çok geçmeden kadın hamile olduğunu öğrenmiştir. Su perisinin yaptığı sihir sonucunda dünyaya gelen bebek tabiattaki tüm canlılarla dost olacak ve hayatı boyunca hiç yalnız kalmayacaktır. Doğduğu andan itibaren gülen bebeğe yaşlı babası Keloğlan adını vermiştir. Programın ilk bölümündeki su perisi ve yeni doğan bir bebeğin tabiattaki tüm canlıların dilini anlıyor olabilmesi gibi unsurlar çocukların hayal dünyalarını genişletici niteliktedir. Keloğlanın doğadaki canlılarla dost olması ile arkadaşlığın önemine vurdu yapılmıştır.

İkinci bölümde Keloğlanın hayvanlarla ilişkileri anlatılmıştır. Keloğlan kümeşe girip tavuklarla tanışmış, karınca ile konuşmuş, kedilerin sudan hoşlanmadığı öğrenmiştir. Programın bu bölümünde Keloğlan çevresi ile ilgili yeni bilgiler öğrenmesi çocuklara yeni bilgi ve davranışların kazandırılması açısından örnek teşkil etmektedir. İkinci bölümün sonunda Keloğlan'ın yaşlı babası annesine çok hasta olduğunu ve iyileşemeyeceğini söylemiştir. Yaşlı baba oğlunun dürüst, kimseyi kandırmayan, iyi eğitilmiş, büyüklerine saygı gösteren küçüklerini sevip koruyan, çalışkan, dikkatli, yardımsever, doğayı seven ve duyarlı bir genç olmasını istemektedir. Annesine bu isteğini anlatır ve Keloğlan'a iyi bakmasını ister. Keloğlanın babasının oğlunda olmasını istediği özellikler Türk ulusunun değerlerini yansıtmaktadır. Programın bu bölümde çocuklara ulusal değerlerin aşılana çalışıldığı görülmüştür.

Programın üçüncü bölümünde annesi Keloğlana çalışması için öğütler verir. Anne bahçelerinde ekili olan meyve sebze yiatarak para kazanabileceklerini ve ihtiyaçlarını karşılayabileceklerini söyler. Keloğlan çalışmak istememekte tüm vaktini oyun oynayarak ve gezerek harcamaktadır. Keloğlan, gezmeye çıktığı bir gün ceviz oyunu oynayan çocuklara rastlar. Çocuklardan biri oyunun kurallarını bozmaktadır. Keloğlan çocukların arasına katılır oyunun kuralları ile oynanması gerektiğini söyler. Eline bir ceviz alır ama cevizi nasıl kullanacağını bilmemektedir. O sırada çocuklar uçan bir arıyı kovalamaya çalışırlar, hayvanlarla iyi ilişkileri olan Keloğlan arıyı çocuklardan korumuştur. Arı bunun karşılığı olarak çiçek polenlerini Keloğlan'ın cevizin üstüne bırakmış ve ona cevizi taşa sürterek şekillendirmesini, cevizin gideceği yolu iyi hesaplamasını ve kendine güvenmesini öğütlemiştir. Programın bu bölümünde Keloğlan'ın oyunu bozan çocuklara verdiği öğütler yaşamda uyulması gereken kuralların olduğu yönünde bilgiler içermektedir. Keloğlan'ın arıyı koruması ile hayvanları korumanın önemine dikkat çekilmiş ve arının Keloğlana verdiği öğütlerde çocuklara sorumluluk bilinci ve güven duygusu aşılarmaya çalışılarak çocuk gelişimine katkı sağlamak hedeflenmiştir.

Programın dördüncü bölümünde elindeki cevizi arının öğütlerine uyarak parlatan Keloğlan oyuna başlar ve cevizi hedefe atar, oyunu kazanan Keloğlana çocuklar iki ceviz verirler. Bu sırada yolda kışık yiyeceğini taşıyan karıncayı fark eden Keloğlan ona çalışmasını öğütleyen annesini hatırlamıştır. Oyun oynayarak sadece ceviz kazanabileceğini ama karınca gibi çalışarak yaşamını sürdürebileceğini anlayan Keloğlan tembelliğe son vermiş ve çalışma kararı almıştır. Bu bölümde karıncanın davranışından etkilenen Keloğlan'ın çalışma isteği çocuklara boş zamanı verimli değerlendirme konusunda örnek olmak ve çocuklarda sorumluluk duygusu gelişmesine katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Beşinci bölümde Keloğlan iş yapmaktan yorulan yaşlı annesini görmüş ve tembellik yaptığı için çok pişman olmuştur. Keloğlan annesine artık çalışacağını onu yormayacağını söylemiştir. Bir sonraki günün sabahı Keloğlan uyanmış ve erkenden çalışmaya başlamıştır, annesine kahvaltı hazırlayan Keloğlan kasabaya gidip iş bulma düşüncesini annesiyle paylaşır. Öğlene doğru hazırlıklarını tamamlayan Keloğlan yaşlı annesi ve hayvanlarıyla vedalaşmış ve kasabaya doğru yola çıkmıştır. Keloğlan'ın

tembelliğe son verip çalışmaya başlama kararı çocuklara sorumluluk bilincinin aşılmasına katkı sağlamaktadır. Keloğlan'ın birlikte yaşadığı yaşlı annesine yardım etme isteği çocuklara birlikte yaşama alışkanlıklarının öğretilmesinde örnek teşkil etmektedir.

Programın altıncı bölümünde köyünden ayrılan Keloğlan kasaba yolunda ilerlemektedir. Yolda bulduğu bir tahta parçasını bir işe yarar diye yanına almıştır. Çok geçmeden at arabaları bozulduğu için yolda kalmış bir baba ve kızına rastlar. Adamın tahta parçasını yontarak tekeri tamir etmeye çalıştığını gören Keloğlan bir gün işine yarar diye adamdan tahta yontmayı öğrenir sonra adama yolda bulduğu tahtayı verir. Bu adamın aradığı kamadır. Arabanın tamirine yardım edip yoluna devam etmek isteyen Keloğlan'a adam "Hayatını yaşanır hale aklımızı ve gücümüzü kullanarak biz getiririz" öğüdünü vermiştir. Keloğlan' a verilen bu öğüt ile Bu öğüt ile çocuklarda güven ve sorumluluk duygularının geliştirilmesinin önemine dikkat çekilmiştir. Programda Keloğlan'ın yeni bir şey öğrenme isteğine yer verilmesi çocuklarda yeni bilgi kazanımlarının desteklenmesi yönünde çocuk gelişimine katkı sağlamaktadır.

Yedinci bölümde Keloğlan akşam saatlerinde kasaba yolunda ilerlemektedir, hava kararmıştır. Karşısına çıkan Enro adındaki dev ile anlaşabildiklerini fark ederler. Keloğlan deve, anadilinin Türkçe olduğunu ama doğadaki hayvanların konuştuğu dilleri anlayabildiğini anlatır. Keloğlan yanında taşıdığı yiyecekleri dev ile paylaşmış Enro da Keloğlan'a devler hakkında bildiklerini anlatmıştır. Programda Keloğlan'ın hayvanların dillerini anlaması ve ormanda karşılaştığı dev ile anlaşabilmesi çocuklarda hayal gücünün ve gelişimine katkı sağlayan programdaki hayal ürünü öğelerdir. Keloğlan'ın anadilinin Türkçe olduğunu söylemesi çalışmada çocuklara ulusal değerlerin aşılması kategorisinde değerlendirilmiş ve dil bilincinin oluşmasına katkı sağlamıştır. Çocuklarda birlikte yaşama ve paylaşma alışkanlıklarının geliştirilmesi yönünde Keloğlan'ın dev Enro ile yemeğini paylaşması örneği diikat çekicidir.

Sekizinci bölümde dev Enro Keloğlan'ı sırtına alır. Dev yolda ilerlerken Keloğlan bir ağaç dalına takılır ve orada asılı kaldığını Enro fark etmez. Keloğlan önce bağıarak etrafa sesini duyurmaya çalışır. Bu sırada baykuşla karşılaşır. Baykuş ona orman hakkında bildiklerini anlatır, ormandaki yaşam hakkında Keloğlan' a bilgiler verir. Sonrasında Baykuş, ormanda zarar vermenin hayvanları öldürmenin ormandaki yaşamı

kötü yönde etkileyeceğini ormanda bir ağaca zarar vermenin bir insanın canını acıtmakla aynı anlamda olduğunu söyler. Baykuş'un orman yaşamı hakkında anlattıkları çocuklarda çevre bilincinin oluşmasına katkı sağlamaktadır. Baykuş'un orman yaşamı hakkında keloğlan'a verdiği bilgiler çocukların masalda anlatılanla gerçek hayat arasında bağlantı kurabilmeleri açısından önem taşımaktadır.

Dokuzuncu bölümde Keloğlan dev Enro'yu bulmuştur. Onları izleyen baykuş birbirlerini anlamaya çalışan canlıların dost olabileceğini söyler. Yaşamda dostlarımız olduğu kadar düşmanlarımızın da olabileceğini anlatan baykuş bunun bir doğa kanunu olduğunu hatırlatır. Programda Keloğlan'ın doğadaki canlılarla anlaşmaya çalışmasına dikkat çekilmiştir. Farklı türdeki canlıları anlamaya çalışmak birlikte yaşama alışkanlığının çocuklara kazandırılması açısından önem taşımaktadır.

Programın onuncu bölümünde dev Enro Keloğlan'ı yiyecek ambarına götürmüştür. Keloğlan büyük ve karanlık bir mağarada Enro'nun yiyeceklerini biriktirdiğini görür. Enro Keloğlan'a bu yiyecek ambarını nasıl oluşturduğunu anlatır. Enro ormandan çıktığı bir gün gittiği bir köyde tarlada çalışan insanları gördüğünü, insanların önce ondan korktuğunu anlatır. İnsanlar Enro'nun tarladaki işlerini kolaylaştırdıklarını görmüşler ve Enro'ya yemeklerinden vermişlerdir. Sonrasında Enro köydeki işlerinde insanlara yardım etmiş karşılığında aldığı yiyecekleri de bu mağarada toplamıştır. Enro Keloğlan'a mağaradaki yiyeceklerden ikram etmiş bu sırada yanlarına gelen köpek ve güvercinleri de beslemişlerdir. Enro'nun köydeki insanlara yardım etmesi ve karşılığında onların da Enro'ya yiyecek vermesi, çalışmada *çocuk gelişimi* kategorisi altında yer alan, *çocuklarda bir arada yaşama, üretme ve paylaşma alışkanlıklarının geliştirilmesi* açısından birlikte yaşamaya örnek teşkil etmektedir.

6.3. Bir Sanat Bir Sanatçı

TRT Çocuk Kanalı'nda yayınlanan **“Bir Sanat Bir Sanatçı”** programının hedef kitlesi 9–12 yaş grubu çocuklardır. 15 dakikalık 26 bölümden oluşan program cumartesi günleri saat 14.30 da tekrarı ise Pazar günleri aynı saatte yayınlanmaktadır. Program yapımcısı ile görüşmelerden elde edilen bilgilerde programın amacının özellikle plastik sanatların çeşitli alanlarında başarılı sanatçılarla çocukları buluşturmak, doğal bir sohbet ve çalışma ortamı yaratarak, didaktik olmadan çocuklara temel sanat eğitimi verirken

aynı zamanda sohbet ettikleri sanatçıyı ve sanatını kısaca tanıtmak olduğu görülmüştür. Bu amaçlara ulaşmak için programda çocuklar bir yandan sanat uygulaması yaparken uygulamasını yaptıkları sanata ve sanatçıya ilişkin merak ettiklerini sormaktadırlar. *“Programda, alanında başarılı kişiler olan sanatçıları çocuklarla buluştururken onları sanata yönelterek kötü alışkanlıklardan uzak tutmak, sanatın terapi etkisinden yararlanarak karşılaştıkları psikolojik ve sosyolojik sorunlarla baş edebileceklerini öğretmek, yeteneklerini keşfetmelerini ve geliştirmelerini, bir anlamda estetik yönden eğitilmelerini sağlamak, estetik beğeni düzeylerini yükseltmek, yaşadıkları çevreye estetik kaygıyla bakmalarını ve gördükleri olumsuzlukları düzelterek çevrelerine katkıda bulunacak bilinçli bireyler olarak yetişmelerini sağlamak, kısacası ayrıntıyı ve bütünü görebilmeyi, bakmayı öğretmek yer almaktadır hedeflenmektedir”*. Çocukların katıldıkları sanatsal uygulamalarda, yaşamın içinde olup da fark etmedikleri renk, ışık, gölge, şekil ve renk perspektifi, form hacim, 2 ve 3-boyutluluk gibi temel sanat kavramlarını farklı sanatlar aracılığıyla tanımaları, görsel algılamada deneyim kazanmaları ve evreni seçici bir gözle görmeleri amaçlanmaktadır. Programda sanatın bir özgürlük alanı ve yaratıcılık süreci olduğu sanatçılar tarafından vurgulanmakta ve çocuklar özgürce çalışmaları konusunda cesaretlendirilerek yaratıcılıklarını sergilemeleri sağlanmaktadır.

İzleme sürecinde her bölümü on beş dakika süren programın üç bölümü izlenmiştir. Program, izleme kategorilerinden çocuklarda yeteneklerin ortaya çıkarılması açısından değerlendirilmiştir. Programda, sanat dallarının tanıtıldığı, çocukların sanata olan ilgi ve meraklarının değerlendirildiği görülmüştür.

Programın 18 Nisan 2009 Cumartesi günü yayınlanan bölümünde Misket Bale Grubunun çalışmaları ekrana getirilmiştir. Bale öğretmenleri ile çalışan çocukların görüntülerine yer verilen programda bale sanatı okulun öğretmenleri tarafından tanıtılmıştır. Programda çocukların bale gösterileri ekrana getirilmiştir. Okulda bale yapan çocuklar, bale sanatına dair düşüncelerini, bale sanatının güzel yönlerini ve zorluklarını aktarmışlar, bale sanatı ile nasıl tanıştıklarını, ne kadar zamandır bale yaptıklarını anlatmışlardır. Çocuklar bale sanatının kendilerine olan katkıları hakkında da görüşlerini dile getirmişlerdir. Programda sanatının disiplin ve düzenli çalışma gerektirdiğine ve bu sanata küçük yaşlarda başlamanın önemine dikkat çekilmiştir. Bale

sanatı ile ilgilenen okul öğrencileri bale sayesinde düzgün fiziğe sahip olduklarını bunun yanında balenin onlara sorumluluk duygusu kattığını anlatmışlardır. Programın bu bölümünde çocukların güzel sanatların bir kolu olan dans ve baleye yönlendirilmeleri ile ilgili anne babaların üzerlerine düşen görevler anlatılmış, bale sanatının incelikleri hakkında bilgi verilmiş ve bale yapan öğrencilerden bu sanatın kendilerine kazandırdıklarını anlatmaları istenmiştir. Programın bu bölümünde sanat zevkinin geliştirilmesinin çocuklarda küçük yaşta başlatılmasının önemine dikkat çekilmiştir.

25 Nisan 2009 Cumartesi günü programda ressam Ercan Güven'in atölyesini ziyaret eden çocuklar ekrana getirilmiştir. Ressam Ercan Güven önce kendini tanıtmış ardından çocukların isimlerini ve yaşlarını öğrenmiştir. Ressam Güven, çocuklara yüksek baskıyı öğreteceğini söylemiş ardından yüksek baskının ne olduğunu açıklamıştır. Ressam Güven baskı tekniğini anlatmadan önce ilk baskının yapıldığı matbaa hakkında bilgi vermiş, matbaanın tarihsel süreçteki gelişimini anlatmıştır. Sonrasında, Ercan Güven çocuklara baskı tekniklerini anlatmış ve kendi branşı olan yüksek baskının inceliklerine değinmiştir. Güven, kullanılan malzemeleri tanıtmış ve yüksek baskının aşamalarını uygulamaya geçmiştir. Önce kağıtların üzerine şekiller çizen Güven ardından kağıtları oyarak şekilleri çıkarmış ve baskı yapacağı kağıdın üzerine yerleştirdiği şekillere boya sürüp bunları kaşıkla yayarak renklerin diğer kağıda geçmesini sağlamıştır. Bu aşamaları anlatırken bir yandan çocukların yaş gruplarını dikkate alan ressam baskı aletlerini kullanırken çocukların kendilerini nasıl koruyacakları hakkında da bilgiler vermiştir. Baskı işlemini bitirdikten sonra çocuklara baskı yapmaları için fırsat veren Güven çocuklara baskı yaparken yol gösterdi ve onların uygulama yapmalarına yardımcı oldu. Baskı tekniğini çocukların daha iyi anlamaları için okullarda yapılan patates baskılarını hatırlatan ressam evde bu tekniği uygulamak isteyen çocuklara temel bilgiler vererek onların sorularını cevaplamıştır. Çocukların yaptığı baskıları değerlendiren ressam onlara teşekkür etmiş ve çalışmalarını çok iyi bulduğunu söyleyerek onları yüreklendirmiştir. Ardından ailesinden bahseden, resim sanatı ve baskı tekniğine nasıl başladığından anlatan ressam sanatta eğitimin önemini dikkat çekmiştir. Ressam Programda, Ercan Güven'in atölyesinde çocuklara baskı tekniği onların yaş düzeyleri göz önünde tutularak öğretilmiş ve çocuklara uygulama imkanı verilmiştir.

Programın 2 Mayıs 2009 Cumartesi günü yayınlanan bölümü bir okulun müzik odasında çekilmiştir. Müzik odasında müzik öğretmeni öğrencilere eşlik etmektedir. Müzik dersi öğretmenin öğrencilerine notaları öğretmesiyle başlamıştır. Müzik odasının yeşil zemine üzerine çizilen beyaz çizgiler ile porte¹⁷ görünümü verilmiştir. Öğretmen porteye nota yazılmadan önce ikinci çizgiye sol anahtarının koyulması gerektiğini söylemiş ve öğrencilerden birini sol anahtar olarak görevlendirmiştir. Ardından müzik öğretmeni notaların portedeki yerlerini göstermiş ve her öğrenci yerleştikleri çizgide duran notanın ne olduğunu söylemiştir. Tüm öğrenciler porte üzerinde dizildikten sonra öğretmen piyanodan notaların seslerini çıkarmış ve öğrencilerden de bu sesleri tekrar etmelerini istemiştir. Her öğrencinin bulunduğu çizgideki notayı tanımasını ve notaların farklı seslerinin olduğunu anlaşılmamasını amaçlayan bu faaliyetin ardından bir kez de karışık şekilde duran öğrenciler portede notaların doğru yerlerini bulmaya çalışmışlardır. Notaların öğretilmesinin ardından öğretmen “Daha dün annemizin” adlı parçayı çalacağını ve çaldığı her notaların yerlerini öğrencilerin porteden bulmasını istediğini söyler. Öğretmen parçayı çalmaya başlamadan önce parçanın besteci hakkında öğrencilere bilgi vermiştir. Öğretmen parçayı çalarken kendi notasının sesini duyan öğrenci portedeki yerine geçmiş ve parça bu şekilde tamamlanmıştır. Dersin ikinci kısmı enstrümanlara ayrılmıştır. Dersin bu bölümünde öğrenciler enstrüman çalmaya nasıl başladıklarını anlatmışlar, çaldıkları enstrümanı arkadaşlarına tanıtmışlar ve örnek birer parça çalmışlardır. Ardından öğretmen çaldığı enstrümanı sınıfa tanıtmıştır. Dersin sonunda öğretmen ve öğrenciler çocuk yaşta müzikle ilgilenmenin ve enstrüman çalmanın kendilerine kazandırdıkları hakkında değerlendirmeler yapmışlardır. Çocuklar enstrüman çalmanın özgüvenlerinin gelişmesine, sorumluluk bilinci kazanmalarına, reflekslerinin güçlenmesine katkı sağladığını düşünmektedirler. Çocukların ruhsal ve fiziksel gelişiminde önemli rol oynayan müzik eğitimi, çocuklarda estetik duygusunun gelişmesine ve çocukların doğayı farklı şekilde algılamalarına katkı sağlamıştır. Müzikle ilgilenen çocukların dinleme ve anlamlandırma faaliyetlerinde başarılı olduklarını belirten öğretmen programın sonunda öğrencilerini geleceğin sanatçıları olarak gördüğünü söylemiş ve onların ileride çok başarılı olacaklarına inandığını

¹⁷ Porte sözcüğü üzerine veya arasına nota yazılan, aralıkları birbirine eşit, beş paralel çizgiden oluşan şekli ifade eder. Türkçe karşılığı dizek olan kelimenin farklı kullanımları mevcuttur.

(Erişim tarihi:14. 05. 2009).

belirterek çocukları cesaretlendirmiştir. Çocuklarda yeteneklerin ortaya çıkarılması başlıklı kategori bağlamında değerlendirilebilecek programın bu bölümünde çocuklara müzik sevginin aşılandığı görülmüştür.

6.4. Düş Peşime

Türkiye’de farklı yörelerde yaşayan çocukların yaşamlarını, yaşadıkları bölgedeki tarihi, doğal güzellikleri, kültür, gelenek ve görenekleri anlattığı **“Düş Peşime”** programı hafta içi her gün günde üç kez on beş dakikalık canlı yayınlarla ekrana gelmektedir. Programın hafta içi yayınlanan bölümlerinin tekrarı hafta sonu özet bölümleri şeklinde yayınlanmaktadır. Program okul çağındaki çocuklara hitap etmektedir. Her gün farklı bir yöreden yayın yapan programın gideceği yerler yörelerini tanıtmak isteyen çocukların talepleri ile belirlenmektedir.

Program 20 Nisan 2009 Pazartesi günü Diyarbakır’ın Ergani ilçesinde Mehmet ve arkadaşlarına konuk olmuştur. Mehmet on iki yaşındadır ve Ergani’de yaşamayı sevdiğini söylemiştir. Babaannesi Ergani’nin ilk kadın muhtarı olan Mehmet beş çocuklu bir aileden gelmektedir. Ergani’de futbol sahalarının olduğundan bahseden Mehmet, çocukların evlerin avlularında oyun oynadığı söylemiş ve çocuklar için büyük oyun alanlarının eksikliğini dile getirmiştir. Okuldan ve derslerden arta kalan zamanlarda futbol, voleybol oynayan Mehmet satrançla ilgilenmekte ve turnuvalara hazırlanmaktadır. Mehmet ve arkadaşı Cebrail Ergani yöresinin oyunlarını sergiledikleri halk oyunu gruplarıyla kısa bir gösteri sunmuş ardından da oyundaki yöresel figürleri anlatmıştır. Ergani’deki çocukların yaratıcılıklarını anlattıkları bölümde, çocukların hazırladıkları çöp kutuları ile çevre bilinci aşılanmaya çalışılmıştır. Çocuklar ayrıca yerleri temizleyen terlik ve gece kitap okuyabilmek için ışıklı gözlük tasarlamışlardır. Ergani’deki okullarda kız çocukların oranının yüksek olduğuna ve kızların eğitiminin desteklendiğine dikkat çeken çocukların hayal ettikleri ideal eğitim sisteminde içinde bilgisayar laboratuvarının bulunduğu ve tam gün eğitimin olduğu okullar bulunmaktadır. Sınavlarda yüksek notlar alan başarılı çocuklar, başarılarının teşvik sertifikası ile ödüllendirildiği okullarında, tiyatro ve drama etkinlikleri yapıldığından bahsetmiş ve rehberlik derslerinde yaptıkları kulüp çalışmalarında sürdürdükleri 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı hazırlıklarını anlatmışlardır. Programın sonunda Çocuk Bayramı’nın Atatürk’ün çocuklara armağanı olduğuna dikkat çekilmiş ve çocukların bu

armağanın karşılığını başarılarıyla verdikleri anlatılmıştır. Ergani ilçesinde yaşayan çocukların aile ve okul yaşamlarını, Ergani'yi anlattıkları programda sosyal etkinlikler, sportif faaliyetler, çocukların yaratıcılıkları ve başarıları vurgulanmış, okul çağındaki çocuklar için kitap okumanın önemine dikkat çekilmiş ve yöre çocukları daha iyi şeyler yapmaları için teşvik edilmiştir.

Programın Diyarbakır Merkez'den yayınlandığı 21 Nisan 2009 tarihinde Mehmet yaşadığı yeri tanıtmıştır. Bir kardeşi olan Mehmet, Diyarbakır'daki tarihi yerlerden Diyarbakır'ı çevreleyen surları, şair Cahit Sıtkı Tarancı Müzesi'ni ve Ulu Cami'yi gezdirmiş ve şehrin tarihi ile ilgili bilgiler vermiştir. Şiir okumayı seven Mehmet, Cahit Sıtkı Tarancı'nın "Memleket İsterim" şiirini okumuştur. Mehmet boş zamanlarını ayırdığı ebru sanatının inceliklerini anlatmış ve bir ebru çalışmasının nasıl yapıldığını göstermiştir. Türk Eğitim Gönüllüleri'nin çalışmalarına katılan Mehmet seslendirme yapmaktadır. Sokak tiyatrosunda sanatçılarla çalıştığını söyleyen Mehmet TRT Radyosu'na seçilmiştir. Programda çocuklara boş zamanlarını değerlendirmek konusunda değişik önerilerde bulunulmuş bunun yanında tarihi değerlerin korunmasına dikkat çekmiştir.

22 Nisan 2009 tarihli programda Şanlıurfa'nın Gedik Köyü'nde yaşayan Mahmut yöresini tanıtmaktadır. 11 yaşındaki Mahmut'un yedi kardeşi vardır. Boş zamanlarını arkadaşlarıyla bisiklete binerek ve evde kardeşleri ile oynayarak geçiren Mahmut icatlar yapmaktan ve onları sergilemekten hoşlanıyor. Mahmut köyü Gedik, Şanlıurfa'nın Siverek ilçesine bağlıdır. Yazları çok sıcak geçen köyde geçimlerini tarımdan sağlayan köy halkı domates, salatalık, patlıcan ve karpuz ekıyor, ürünlerin fazlasını ise satıyor. Mahmut köyündeki toprakların verimli olduğuna ve ürünlerin tazelerini yiyebildiklerini anlatmış, tarlada ailesi çalışırken onlara yardım ettiğinden bahsetmiştir. Gedik Köyü'nde genellikle ailelerin yedi yada on çocukları olduğunu söyleyen Mahmut arkadaşları ile bir araya geldiklerinde bisiklet sürdüklerinden, misket, sek sek ve yöreye özgü KİT oyununu oynadıklarından bahsetmiştir. Teknolojiye merak duyan Mahmut bozuk el fenerinin pillerini kullandığı deneylerini ve mumları kullanarak yaptığı gece lambasını göstermiştir. Şanlıurfa'nın Gedik köyünden canlı yayınlanan bu bölümde köy yaşantısı hakkında bilgiler verilmiş, aile ve arkadaşlık ilişkilerine ve iş bölümüne dikkat çekilmiştir.

23 Nisan 2009 Perşembe günü program Şanlıurfa'nın Siverek ilçesindeki Stadyumdan yayınlanmış ve 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı kutlamaları ekrana getirilmiştir. Programın bu bölümüne Kübra Hilal ve Betül'ün rehberlik etmektedir. Kübra on yaşındadır. İki ablası ile Siverek'i gezdiren Kübra önce Kurtuluş Savaşı'nda Mustafa Kemal'in haberleşmelerini yürüttüğü tarihi Cüdi Paşa Konağı'nı ardından eski zamanlarda idari işlerde kullanılan Siverek İlçe Kütüphanesi'ni 1900'lü yıllarda ilk kez lise ve ilkokul olarak kullanılan Devlet Konuk Evi'ni gezdirmiş ve ilçedeki tarihi değerlerin varlığına dikkat çekilmiştir. Ardından stadyumdaki tören ekranlara getirilmiştir. Yaklaşık dört bin öğrenci bulunduğu stadyumdaki tören saygı duruşu ve İstiklal Marşı ile başlamıştır. Kutlamalarda Siverek yöresi halk oyunlarının yanı sıra, şiirler okunmuş, dans grupları gösterilerini sergilemiş, korolar şarkı söylemiş ve fon ekibi de stadyumu renklendirmiştir. Törenin ardından 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nın çocuklar için en ifade ettiği sorulmuştur. Kübra çocuk Bayramı'nın kendisi için, egemenlik, özgürlük, arkadaşlık, barış ve sevgi anlamına geldiğini söylemiştir. Ardından çocukların milli egemenliğin öneminden bahsetmişler ve Türk milletinin bağımsızlığına dikkat çekmişlerdir. Mustafa Kemal'in tam bağımsızlık ve milli egemenliği temel ilke olarak kabul ettiğine değinen çocuklar yarının büyükleri olarak çok çalıştıklarını ve ülkeleri için faydalı olmak istediklerini söylemişlerdir. Programın sonunda çocuklara karşı hoşgörülü olunması ve çocukların özgür olmalarını istediğini belirten Kübra 23 Nisan şiiri okumuştur. Programın bu bölümünde Çocuk Bayramı aracılığı çocuklara ülke, millet sevgisi, barış, hoşgörü gibi ulusal değerlerin kazandırılması amaçlanmış ve Siverek yöresinin Kurtuluş Savaşı dönemindeki tarihine dikkat çekilmiştir.

24 Nisan 2009 tarihinde Şanlıurfa'nın Hilvan ilçesinden yayınlanan programda Berfin arkadaşları ile birlikte yöresini tanıtmıştır. 12 yaşında olan Berfin tiyatro ile ilgileniyor. Tiyatro yeteneği okulda öğretmeni tarafından keşfedilen Berfin ve arkadaşları okulda hazırladıkları oyunları seyircilere sunuyorlar. Tiyatronun yanında futbolla ilgilenen Berfin, okulun kız futbol takımında oynuyor. Yaz aylarında sıcak, kış aylarında serin olan Hilvan ilçesinde insanların sıcakkanlı ve misafirperver olduğunu söyleyen Berfin, ilçenin ana caddesinde ihtiyaçlarını karşılayacak pek çok dükkanın olduğunu söylemiş bunların yanında tiyatro salonunun yokluğuna dikkat çekmiştir. Berfin çocukların tiyatroya teşvik edilmesi için ilçesinde tiyatro eğitiminin verileceği kursların da

olmasını istemektedir. Berfin ve arkadaşları Fırat Nehri'ni ve Atatürk Baraj Gölü'nü gezerken su tasarrufuna dikkat çekmiş, su sıkıntısı için alınması gereken önlemleri anlatmış ve çocuklara çevre bilincinin kazandırılmasını istemişlerdir. Hilvan'da baraj gölünden balıkçılık ve tarımda sulama faaliyetlerinde yararlanıldığını söyleyen Berfin göle çöplerin atıldığını söylemiş ve küresel ısınma ile azalan sulara ve göllerin temiz tutulması gerektiğine dikkat çekmiştir. Baraj gölünün etrafını yeşillendirmek isteyen çocuklar hazırladıkları "Düş Peşime Fidanlığı" ile doğanın yeşillenmesine katkı sağlamış ve herkesin fidanlıklarına ağaç dikmelerini istemişlerdir. Berfin ve arkadaşları Hilvan'ın halk oyununu sergilemiş, yöresel kıyafet ve müziği tanıtarak geleneklerine sahip çıktıklarını anlatmışlardır. Okulda dergi çıkaran çocuklar boş zamanlarını okul kütüphanesinde geçirdiklerinden bahsetmiş ve kitap sevgilerini anlatmışlardır. Çocuklar kütüphanelerinde az kitap olduğunu söylemiş ve kitap bağışı beklediklerini belirtmişlerdir. Programda, okul çağında kitap okumanın önemi, çocukların sanatla ilgilenmeleri, çevrenin korunması ve yörenin tanıtımı konularına yer verilmiştir.

27 Nisan 2009 Pazartesi günü programda Şanlıurfa'yı Dilara tanıtmıştır. Şanlıurfa'nın peygamberler, kültürler, inançlar ve mozaikler şehri olduğunu söyleyen Dilara, şehrin tarihi yerlerini gezdirmiştir. Dilara, Balıklı Göl'de yaşayan balıkları ve gölün efsanesini anlatmış ardından Fırfıra Kilisesi, Saat Kulesi, Urfa Kalesi ve Rızvaniye Camii'nin tarihi hakkında bilgi vermiştir. Urfa'nın tarihte en eski şehirlerden olduğunu anlatan Dilara, şehrin adının nereden geldiğini anlatmıştır. Yaz aylarında çok sıcak olan Urfa'da, Fırat Nehri'nde su seviyesinin azaldığına ve kuraklık sorununa değinen Dilara, ağaçlandırma çalışmalarına katılmış ve herkesi fidan dikmeye çağırmıştır. Evin tek çocuğu olan Dilara boş zamanlarında kuzenleriyle bir araya geliyor, ip atlıyor, uçurtma uçuruyor, bahçelerde oynuyor. Urfa türküsü söyleyen Dilara Urfa'nın yöresel kıyafeti hakkında bilgi vermiş, Urfa'daki sanat dallarından, el sanatları, taş işçiliği, taş süslemeciliği, tarak süslemeciliği, kuyumculuk ve bakırcılığı tanıtmıştır. Kemanyla bir şarkı çalan Dilara, şiir yazmayı sevmekte ve programın sonunda yarışmalarda ödül aldığı bir şiirini okumaktadır. Programda, yaşadığı şehri, tarihi, iklimi, doğal güzellikleri ve geçim kaynakları ile tanıtan Dilara, çevrenin korunmasının önemini vurgulamıştır.

28 Nisan 2009 tarihli program Urfa'nın Viranşehir ilçesinden yayınlanmıştır. İlçeyi tanıtan Ferzan on yaşındadır. Viranşehir mimarisinin özelliklerini taşıyan Konuk Evi'ni, tarihi kalıntıların bulunduğu Dikmeler bölgesini ve Paşa Konağı'nı ve geleneksel Mezopotamya mimarisini yansıtan Urfa evini tanıtmıştır. Tarihinde çok fazla medeniyete ev sahipliği yapan Viranşehir'e verilen isimleri ve Cumhuriyet döneminde bu adı alışını anlatmıştır. Ferzan müzikle ilgileniyor ve boş zamanlarında arkadaşları ile satranç oynuyor, piknik yapıyor ve kütüphanede vakit geçiriyormuş. Ferzan okumanın önemine değinmiş, okuduğu kitap türlerini anlatmıştır. Viranşehir'de halkın geçim kaynaklarının tarım, hayvancılık ve ticaret olduğunu, ünlü yemeklerini ve halk oyunlarını anlatan Ferzan, şehirde yaşanan su sıkıntısına dikkat çekmiştir. Çevrede yaşanan kuraklığa çözüm olarak su tasarrufu yapılması gerektiğini söyleyen Ferzan, Viranşehir'in eksikliklerine dikkat çekmiştir. İlçelerinde çok sık elektrik kesintisi yaşandığını söyleyen çocuklar, su sıkıntısının sona ermesini, Lunapark ve çocukların sosyal faaliyetlerini yürütebilecekleri mekanların olmasını istemektedirler. Programda çocuklar çevre sorunlarına değinmişler, sinema, tiyatro ve müzikle ilgilendiklerini söyleyerek yeteneklerini keşfedip kendilerini geliştirdiklerine dikkat çekmişlerdir.

29 Nisan 2009 Çarşamba günü Yaşar, arkadaşları Vedat ve Betül ile Mardin'in Kızıltepe ilçesini tanıtmışlardır. Beşinci sınıf öğrencisi olan Yaşar, en çok matematik dersini seviyor, Vedat ise satranç ve basket oynuyormuş. Kızıltepe'de çevre temizliğine önem verildiğini söyleyen çocuklar ilçede insanların yardımsever ve misafirperver olduklarını söylemişlerdir. Tarihinde ev sahipliği yapan medeniyetlerden olan Artuklular'dan kalan tarihi eserleri, Ulu Cami'yi, kiliseleri anlatmış şehrin altında savaş zamanlarından kalma sığınakların olduğundan bahsetmiştir. Boş zamanlarında yaptıkları faaliyetleri anlatan çocuklar, bisiklet sürüyor, futbol, basketbol, satranç oynuyor ve kitapçılara üye olarak farklı kitaplar okuma imkanı buluyorlarmış. Düzenli çalışmanın ve kitap okumanın önemine değinen çocuklar okulda yürüttükleri sosyal kulüp çalışmalarını anlatmışlardır. Bilim, fen ve Teknoloji kulübüne üye olan, bilim adamlarının buluşlarını takip eden ve Vedat gelecekte küresel ısınmayı durdurmak için bilim adamı olmak istediğini anlatmıştır. Çevre kirliliğine karşı önlemlerden bahseden çocuklar son olarak Kızıltepe'deki eksikliğini hissettikleri şeyleri anlatmışlardır. Çocuklar, Kızıltepe'deki kütüphanenin büyütülmesi ve daha çok kitap getirilmesini, okullarında daha fazla sınıf olmasını ve sınıflarda daha az öğrenci olmasını, sanayinin

gelişmesini, müzik kursları açılmasını ve çocukların sosyal faaliyetlerini yürütecekleri mekanların olmasını istemişlerdir. Programda geleceğe dair hayallerini paylaşan çocukların icatları sergilenmiş, ilçedeki tarihi değerlerin korunmasına, yörenin eksiklerine değinilerek bu konuda yapılması gerekenler anlatılmıştır.

30 Nisan 2009 Perşembe günü programda Süleyman ve arkadaşları Mardin'in merkezini tanıtmışlardır. Mardin'in dillerin ve dinlerin birleştiği şehir olduğunu anlatan çocuklar Mardin'deki farklı dinleri yaşayan insanların geleneklerinden, konuşulan farklı dillerden ve farklı yaşam biçimleri olduğundan bahsetmişlerdir. Adı Süryaniceden gelen Mardin'in açık hava müzesi görünümüyle UNESCO tarafından sit alanı ilan edildiği ve dünya miras listesine girdiği anlatılmıştır. Mezopotamya vadisinde bulunan, yedi ırkı ve yedi dili barındıran Mardin'de tarihi kale evleri, taş evler, medreseler ve kiliseler tanıtılmış ve şehrin Kurtuluş Savaşı dönemindeki tarihi anlatılmıştır. Dağ eteğine kurulmuş olan Mardin evlerinin aralarındaki uzun merdivenleri gösteren çocuklar dar sokakları gezdirmişlerdir. Mardin'deki el sanatlarından bakırcılık, testicilik ve basmacılığı anlatan çocuklar tarihi evlerde görülen taş işlemeciliğinden bahsetmişlerdir. Ekonomisi turizme dayanan Mardin'de Bizanslılardan, Selçuklulardan, Perslerden ve Osmanlılardan kalan eserlerin eskiden kilise olan bir müzede saklandığını söyleyen çocuklar tarihi değerlerin korunmasına, çevre temizliğine dikkat çekmişlerdir. Çocuklar son olarak Mardin'deki geleneklerden bahsetmişler, yöresel kahve "mırra"nın yapılışını anlatmışlar ve bölgenin kuraklık sorununa dikkat çekmişlerdir. Mardin'in tarihi zenginliklerinin anlatıldığı programda ilde yaşanan kuraklık sorununa çözüm olarak ağaçlandırma önerilmiştir.

Programda 1 Mayıs 2009 Cuma günü Mardin'in Midyat ilçesi tanıtılmıştır. Dokuz yaşındaki İman'ın rehberlik yaptığı programda müzeler kenti olan Midyat'ın dar sokakları, konuk evi, konakları, kiliseleri, camileri, kemerli geçitleri, Süryanilerden kalma manastırları tanıtılmıştır. Ayna anlamına gelen Midyat, Fransızca, Arapça ve Süryanice dillerinin birleşiminden oluşmuştur. Midyat'taki el sanatlarından tel kari-gümüüş işçiliği tanıtılmış ve atölyelerde işçiliğin aşamaları anlatılarak bu sanatın örnekleri gösterilmiştir. Çocuklar, tel karinin dışında dikiş, saç örgüsü, basmacılık, nakış ve oyacılık sanatlarından da bahsetmişlerdir. Kalabalık bir ailesi olan Midyat geleneksel Midyat evlerinden birinde yaşamaktadır. Kalabalık ailede yaşamının ne

demek olduğunu anlatan İman, aile sevgisine ve akrabalık bağlarının güçlü olduğuna değinmiştir. Boş zamanlarında tiyatro oyunu hazırlayan, dans eden, müzikle ve el sanatları ile ilgilenen çocuklar programın sonunda Midyat'ta çocuk parkları olmadığını, çöp kutuları olmadığı için yerlerin kirlendiğini, gölün kirlendiğini, yüzmek için havuzları, vakit geçirmek için çay bahçeleri olmadığını söylemişlerdir. Midyatlı çocuklar, büyük şehirlerde var olan olanakların Mardin'de de olmadığını dikkat çekmişlerdir.

Her gün farklı bir ilden canlı yayınlarla ekrana gelen programda yörenin çocukları kendi yaşamlarını anlatmaktadırlar. Yöredeki tarihi ve kültürel değerlerin varlığına ve çocukların yaşadıkları yerleri sevdiklerine dikkat çekilen programda çevre bilinci aşılanmakta, çocukların yaşadıkları yerlerdeki sorunlara duyarlı olmaları ve problemlere karşı çözüm önerileri sunmaları istenmektedir.

6.5. Haberin Olsun

“Haberin Olsun” programı hafta içi her gün günde iki kez yayınlanan 15'er dakikalık haber bültenlerinden oluşmaktadır. Programda Türkiye ve dünyada yaşanan gelişmelere yer verilmektedir. Çocukların haber alma ihtiyaçlarının giderilmesini amaçlayan programda çevre, yaşam, sağlık, moda, bilim, teknik, bilişim, bilgisayar oyunları, kültür, sanat, kitap, spor, eğlence, doğa, hayvan, mizah, sinema, tiyatro konularında haberlere yer verilmektedir. Dünyada ve Türkiye'de meydana gelen olayların çocuk gözü ile değerlendirildiği programda sunulan haberler çocukların ilgisini çekmek için eğlenceli bir anlatım ve renkli grafiklerle hazırlanmaktadır.

17 Nisan 2009 Cumartesi günü yayınlanan haber bülteninde gündemi Rusya'da müzeye bekçilik yapan kediler, Ankara'da düzenlenen müzik festivali, çevre dostu bisiklet, kız ve erkek çocuklar için saç modası, Hindistan'da kutlanan hasat festivali, medeniyetlere ev sahipliği yapan Hasankeyf'in sular altında kalma tehlikesi, Amerika Birleşik Devletleri'nde kriz yüzünden bakımları sağlanamayan ve sığınaklara bırakılan hayvanlar, 23 Nisan Çocuk Bayramı hazırlıkları ve Samsun'da çocukların yaratıcılıklarını sergiledikleri etkinlik haberleri oluşturmuştur. Programda, hayvanların korunmasına, tarihi değerlerin yaşatılmasına, çevrenin korunmasına dikkat çekilmiştir. Etkinlik haberleri ile çocukların kültür-sanat faaliyetlerinden haberdar olmaları

amaçlanmıştır. Samsun'daki etkinlik haberinde çocukların düşünceleri ekrana getirilmiştir.

20 Nisan 2009 Pazartesi günü yayınlanan 15:00 haber bülteninde, Brüksel'de 23 Nisan Çocuk Bayramı kutlamaları, 2010 yılında düzenlenecek olan Dünya Üniversiteler Arası Kış Olimpiyatları, Milli Eğitim Bakanlığı'nın düzenlediği icatlar yarışması, Cumhurbaşkanlığı Bisiklet Turu, İspanya'daki pastörize süt tesisleri, küresel ısınma, "Bahçıvan Çocuklar Projesi" konularında haberlere yer verilmiştir. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramını konu alan haberler çalışmada ulusal değerlerin aşılması kategorisi bağlamında değerlendirilmiştir. 2010 yılı kış olimpiyatları ve bisiklet turu haberlerinde sporun çocukların fiziksel gelişimlerine katkı sağlayan sporun önemi vurgulanmıştır. Küresel ısınma ve "Bahçıvan Çocuklar Projesi" konulu haberlerde çocuklara çevre koruma bilinci aşılmasına çalışılmıştır.

27 Nisan 2009 Pazartesi tarihli 15:00 haber bülteninde gündemi, Almanya'da yaşayan Türk çocuklarının Berlin'de düzenlediği 23 Nisan Çocuk Bayramı kutlamaları, Ukrayna Kiev'de meydana gelen Çernobil nükleer kazasının 23.yılı, Meksika'da ortaya çıkan domuz gribi, Milli Atlet Mehtap Sızmaç'ın Madrid'de kırdığı pist rekoru, İstanbul'da açılan "Yüzyıllık Oyuncaklar Sergisi", İzmir'de anaokulu çocuklarının atık maddeleri değerlendirerek hazırladıkları elbiseler, Taylan'da hayvan bahçesindeki iki aylık kaplan yavruları, Ordu'daki atık pilleri toplama kampanyası, Diyarbakır'da çocukların kurduğu gitar grubu, bir yardım derneği tarafından düzenlenen "Umut Armağanları Yarışması" ve hastalıklardan korunmaya karşı ellerin yıkanmasının önemi ile ilgili haberler oluşturmaktadır. Türk çocukların Berlin'deki kutlamalardaki görüntülerine yer verilen 23 Nisan Çocuk Bayramı kutlamaları haberinde sevgi ve dostluk mesajlarının verilmesi ve çocuk bayramının Atatürk'ün dünya çocuklarına armağanı olmasına dikkat çekilmesi çalışmada ulusal değerlerin benimsenmesi açısından değerlendirilmiştir. Haber bülteninde çocukların sağlık açısından bilinçlendirilmelerine yönelik haberler domuz gribi ve el yıkamanın hastalıklardan korunmadaki önemidir. Çocuklara çevre koruma bilinci ve hayvan sevgisinin aşılmasına yönelik Çernobil nükleer kazası, atık pillerin toplanması ve atık maddelerden yapılan elbiseler ve Taylan'daki yavru kaplanlarla ilgili haberler bültende yer alırken ve milli atletin kırdığı rekor haberi ile sporun önemi vurgulanmıştır. Sergi ve sanatsal etkinlik haberleri ile çocukların kültür ve sanata karşı

duyarlı olmaları ve çocukların kurduğu gitar grubu haberi ile de müzik sevgisinin aşılması hedeflenmiştir.

28 Nisan 2009 Salı gününde yayınlanan programda, 2009-2010 eğitim-öğretim yılı takvimi, Avrupa'ya sıçrayan domuz gribi salgını, böbrek hastalığının tedavisine yönelik çalışmalar, Çin'de koruma altına alınan dev pandalar, Ankara'da düzenlenen spor, orientiring-yön bulma, öykü ve şiir yarışmaları, Batman ili Hasankeyf antik kentindeki çocuk rehberler, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki proje yarışmasında ödül alan Kazakistanlı gençler ve İspanya'daki İnsan Vücudu Müzesi ve geleneksel davul festivali ile ilgili haberlere yer verilmiştir. Haber bülteninde çocukların spor, sağlık, eğitim, hayvan sevgisi, tarihi değerler konularında bilinçlenmeleri amaçlanmış ve dünyada yaşanan gelişmelerden haberdar olmaları sağlanmıştır.

29 Nisan 2009 Çarşamba tarihindeki haberlerde domuz gribi salgının sıçradığı ülkeler, Türkiye'de çeşitli illeri gezen 6. Uluslar arası Çocuk Filmleri Festivali, Hindistan'da hayvanat bahçesindeki yavru leoparlar, 29 Nisan Dünya Dans Günü kutlamaları, Türkiye Futbol Federasyonu tarafından düzenlenen "Herkes için Futbol" etkinliği, İtalya'da yaşanan depremin ardından yapılan yeniden yapılandırma çalışmaları, Hindistan'da güneşin alternatif enerji kaynağı olarak kullanılması konularına yer verilmiştir. 29 Nisan'daki haber bülteninde işlenen konulardan domuz gribi ile salgın hastalıktan korunma yolları hakkında bilgi verilmiş, Hindistan'da alternatif enerji kaynağı olarak güneşin kullanılması ve yavru leoparlar haberleri ile çevre ve hayvanların korunmasının önemi vurgulanmış, dünya dans günü ve film festivali etkinlikleri ile çocukların sanata ilgi göstermesi amaçlanmış ve İtalya'daki yeniden yapılandırma çalışmaları haberiyle ortak yaşam ve iş bölümü konularında çocukların bilinçlendirilmesi hedeflenmiştir.

30 Nisan 2009 tarihli bültendeki haberlerde, 23 Nisan günü hava şartları nedeniyle ertelenen ve Ali Sami Yen Stadında gerçekleşen Çocuk Bayramı kutlamaları, yayılan domuz gribi salgını, Ankara Büyükşehir Belediyesi çocuk meclisi üyelerinin Çevre ve Orman Bakanlığı'na ziyaretleri, Muğla ili Bodrum ilçesinde yapılan denizi temizleme etkinliği, üniversite öğrencilerinin doğada gerçekleştirdikleri bitki ve böcek bilimi dersleri, hayvanat bahçesinde turistlerin ilgi odağı olan su aygırı ailesi, Çin'de

gerçekleştirilen rekor denemesi, illerde gerçekleştirilen kültür-sanat etkinlikleri, Belçika'da yapımı süren dünyanın en büyük kaykayı, Barış Müzisyenleri'nden akordeon konserleri ve Virtual Tennis 2009 isimli bilgisayar oyunu konuları işlenmiştir. Çocuk meclisinin Çevre ve Orman Bakanlığı ziyaretinde çocukların su, orman yangını, nükleer santral konularında bilgilendirilmeleri, denizi temizleme etkinliği haberleri ile çocuklara çevre koruma alışkanlıkları aşılarmaya çalışılmıştır. İllerde gerçekleşen etkinlikler ile çocukların kültür-sanat olayları hakkında haberdar olmaları ve etkinliklere katılımları amaçlanmıştır. Çin'de gerçekleştirilen rekor denemesinin tehlikeli olduğu ve denem öncesinde gerekli önlemlerin alındığı vurgulanarak çocuklar kazalardan korunma hakkında bilgilendirilmiştir. Bilgisayar oyunu ile çocukların yaratıcılıklarının arttırılması ve teknolojik gelişmelerden haberdar olmaları amaçlanmıştır.

1 Mayıs 2009 Cuma günü yayınlanan programda sunulan haberler Eurovision şarkı yarışmasında Türkiye'yi temsil edecek olan Hadise'nin yarışma hazırlıkları, Ordu Valiliği'nin etkinliği ile ilk kez denizle karşılaşan çocuklar, ilköğretim öğrencilerinin televizyon programlarına ilişkin Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'na yazdıkları mektuplar, Hindistan'da öğrencilerin ürettiği çevre dostu araç, İstanbul'da, Bizans döneminden kalan tarihi yapıların yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kaldıkları, insansız keşif uçağı, buzulların erimesi ile değişen ülke sınırları, Hollanda'da okul ziyaretleri ve Kocaeli'nde düzenlenen 16. Çocuk Oyuncular Tiyatro Festivali ile ilgili konuları işlemiştir. Haber bülteninde, çocukların televizyonda yayınlanan program içeriklerine karşı duyarlı olmaları, teknolojik gelişmeleri takip etmeleri, görmedikleri bölgeler hakkında bilgi sahibi olmaları, tarihi eserleri koruma bilinci kazanmaları ve çevresel sorunlar ile sanatsal etkinliklerden haberdar olmalarına yönelik haberlere yer verilmiştir.

4 Mayıs 2009 Pazartesi günü yayınlanan programdaki haberlerde, yaşanan kabine değişimi sonrasında Milli Eğitim Bakanlığı görevini Nimet Çubukçu'nun devralması, Nisan ayı enflasyon oranları, 32 ülkeden çocukların katılımıyla Danimarka'da gerçekleşen İklim Konferansı, 2009 yılı Aralık ayında Kopenhag'da gerçekleşecek olan Birleşmiş Milletler Zirvesi, 4 Mayıs Dünya Gülme Günü, Ege Üniversitesi tarafından İzmir'de düzenlenen Bilim Haftası etkinlikleri, Eurovision şarkı yarışması, dans eden papağan piyanonun tanıtılması ve sanatçı Kerem Görsev'in cazı anlatması konuları

işlenmiştir. Ülkede yaşanan siyasi gelişmeler ve ekonomik durum ile ilgili haberlerin yer aldığı programda çocuklara, çevre sorunları ve küresel ısınma hakkında duyarlı olmaları, dünyada yaşanan gelişmeleri takip etmeleri, sanat konusunda bilgilenmeleri, bilimsel gelişmelerden haberdar olmalarına yönelik bilgiler sunulmuştur.

Türkiye ve dünyada yaşanan gelişmelere yer verilen haber bültenlerinin başında yer alan tarihte bugün köşesi ile çocuklara geçmişte yaşananlar hakkında bilgiler verilmiş ve tarih bilincinin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Programın sonunda yer alan dili olsa da konuşsa bölümünde fotoğraflar konuşturularak çocuklarda yaratıcılığın geliştirilmesi amaçlanmıştır. Haber bültenleri sonrasında sunulan hava durumu ile çocuklara ülkede yer alan bölge ve şehirler görsel öğeler eşliğinde ekrana getirilmiş, günlük hava tahminleri aktarılmış, yaşam içinde alınacak önlemler anlatılarak mevsimsel durumlar hakkında bilgi verilmiştir.

6.6 Haberlik

Okul öncesi çocuklara yönelik eğitim programı olan “**Haberlik**” hafta içi her gün günde iki kez ve hafta sonu günde bir kez yayınlanan eğitim programıdır. Programın hedef kitlesi 4-6 yaş grubu okul öncesi düzeydeki çocuklardan oluşmaktadır. Programı “Hopisu” isimli yavru bir su aygırı ve “Mimocan” adlı bir kuzu olan kuklalar sunmaktadırlar. Programda 4-6 yaş grubu çocukların çevre algılarını güçlendirmek amaçlanmaktadır. Sosyal yaşam, doğa, doğadaki değişimler gibi çevrelerinde olup biten her şeye dikkat çeken programda çocukların duygularını, becerilerini, cinsiyetlerini kısaca kendilerini tanımalarını hedeflenmiştir.

Programın 19 Nisan 2009 Cumartesi günü yayınlanan bölümünde Hopisu hareket etmeyi ve spor yapmayı sevdiğini ve sporcu olmak istediğini belirtir. Mimocan sporcu olmadığını pilot olabileceğini anlatır. Hopisu sporu sadece sporcuların değil tüm insanların yapabileceğini anlatır. Spor yapan, koşan oynayan ve hareket eden çocukların yer aldığı videoyu izlerler. Mimocan “hepimiz spor yapabiliriz bunun için sporcu olmamız gerekmiyor” der ve herkesi spor yapmaya çağırır. Çocuklara spor yapma alışkanlığının kazandırılmaya çalışıldığı programda meslek olarak sporcu kavramı ile bilgiler verilmiş, sporun çocukların fiziksel gelişimlerine katkısı görsel öğeler ve müzik eşliğinde anlatılmıştır.

21 Nisan 2009 tarihli programda Hopisi, Mimocan ve Gakkuş denizin altı ve üstünün olduğunu söylemişler ve denizin anlatıldığı filmi izlemişlerdir. Denizin altında dalgıcı görmüşlerdir. Dalgıç videosunu izlerler. Dalgıcın denizde dalmadan önce dalgıç giysisi giydiğini söylerler. Dalgıca sorular sorarlar. Dalgıcı önce balık sanmışlardır. Dalgıcın bir insan olduğunu öğrenirler. Dalgıç giysisini giyer, gözlüklerini takar. Sırtına tüp taktığında tüpün ne olduğunu ve ne işe yaradığını sonrasında da dalgıcın giydiği paletleri niye giydiğini sorarlar. Dalgıca suyun altında ne yaptığını sorduklarında dalgıç denizin altındaki yaşamı keşfettiğini hayvanları izlediği söylemiştir. Son olarak dalgıca denizin altında korkup korkmadığını sormuşlar, dalgıç ise bu işin eğitimini aldığı için dalmayı iyi bildiğini ve korkmadığını söylemiştir. Program sonunda sualtından görüntülerin olduğu video izlemişlerdir. Denizdeki yaşam hakkında bilgilerin verildiği programda dalgıç tanıtılmış ve çocuklara bilinmeyen yerlerin keşfedilmesi ve farklı yaşamları tanımanın ne demek olduğu öğretilmiştir. Programda bu bilgilerin öğretilmesinde işin uzmanından yararlanılmıştır.

Programın 22 Nisan 2009 Çarşamba günü yayınlanan bölümünde Hopisu, Mimocan ve Gakkuş, bacaklarını anlatan bir kız çocuğunun videosunu izlemektedirler. Videoda kız çocuğu iki yağı ve iki bacağı olduğunu ve ayakları ve bacakları sayesinde neler yapabildiğini anlatmış ve bu hareketleri göstermiştir. Ardından Hopisu, Mimocan ve Gakkuş bir çizgi film izlerler. Çizgi filmde insanların 2 ayakları ve iki bacaklarının olduğu anlatılmaktadır. Çizgi filmde Ersin köpeği ile ilgilenmediği için köpeği onun ayakkabılarından birini götürmüştür. Sonrasında Ersin ayakkabısını bulmuştur. Çizgi filmde ayakkabıların çift olarak giyilebileceği, tek olarak işe yaramadıkları bilgisi verilmiştir. Program “Hoş Geldin İlkbahar” şarkısının ardından sona ermiştir. Programda çocuklara vücutlarının bölümleri tanıtılmış ve çift olan organların işlevi anlatılmıştır. Aynı ayaklarımız gibi ayakkabılarımızın da iki adet olması gerektiğinin vurgulandığı çizgi film ardından ilkbaharın geldiğini müjdeleyen şarkı ile ilkbaharda doğa yaşanan değişimler anlatılmıştır.

23 Nisan 2009 günü yayınlanan programda Mimocan, Gakkuş ve Hopisu 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nı kutlamaktadırlar. Ülkemizde ve dünyada Çocuk Bayramı kutlamalarından görüntüler içeren 23 Nisan filmi izliyorlar. Videoda Çocuk Bayramı'nı kutlamak için Türkiye'ye gelen çocuklar onları misafir edecek

arkadaşlarıyla tanışıyorlar. Mimocan, Gakkuş ve Hopisu 23 Nisan Çocuk Bayramı şarkısını dinlerler. Stüdyo bayraklarla süslenmiş ve Atatürk resimleri getirilmiştir. Stüdyoyu kendileri süslemiş. Hopisi sabah kalktığında annesi bayramını kutlamış ve onu öpmüş. Hopisi “bugün bayram çocuklara hediye alın” deyince Çocuk Bayramı’nın Atatürk tarafından çocuklara hediye edildiğini hatırlatırlar. 23 Nisan şarkısını söylüyorlar ve gösteri yapan çocukların videosunu izleyerek programı kapatıyorlar. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı’nın Atatürk’ün çocuklara armağanı olduğunun vurgulandığı programın bu bölümünde stüdyonun süslemesinde bayraklar kullanılmış ve Atatürk, bayrak gibi milli değerler programda işlenmiştir. Programda dünya ülkelerinden gelen çocukların karşılandıkları videoda Türk ulusuna ait misafirperverlik alışkanlığı anlatılmış ve dünya çapında barış ve sevginin yayılmasına yönelik mesajlar verilmiştir.

Programın 24 Nisan 2009 tarihinde yayınlanan bölümünde Mimocan’ın yüzünde bir maske vardır. Hopisi ve Gakkuş Mimocan’a şaka yaparak onu tanımadıklarını söylerler. Mimocan yüzündekinin annesi ile el işi faaliyeti olarak hazırladıkları bir maske olduğunu açıklar sonrasında arkadaşlarının ona şaka yaptığını öğrenir. Hep birlikte maske yapımı ile ilgili videoyu izlerler. Sonrasında hepsi maske takıp birbirlerini seslerinden tanımaya çalışırlar. Hopisu’nun annesi kıyafetine isminin baş harfi olan “H” harfini işlemiştir. Mimocan isminin baş harfinin “M” olduğunu, annesinden kıyafetine “M” harfini işlemesini isteyeceğini söylemiştir. Sonrasında evde anneleri ile yapabilecekleri işi faaliyetlerini sayarlar. Programı “Hoş Geldin İlkbahar” şarkısı ile kapatırlar. Programın bu bölümünde çocukların boş zamanlarını verimli geçirmelerini sağlayacak el işi faaliyetlerinin tanıtıldığı görülmüştür. Programda kuklaların kıyafetlerinde taşıdıkları harfleri tanıtmaları çocukların dil gelişimine katkısı olan alfabe bilgisinin verilmesinde kullanılmıştır.

27 Nisan 2009 Pazartesi günü izlenen bölümde Hopisu stüdyoda tek başınadır. Gakkuş ve Mimocan henüz gelmemişlerdir. Mimocan gelir, Hopisi ona geç kaldığı için kızmıştır. Mimocan Hopisu’ya sarılırken Hopisu’nun burnuna çarpar, canı yanan Hopisu Mimocan’ı sevmediğini söyleyerek stüdyoyu terk eder. Mimocan çok üzülmüştür. Mimocan, insanların bazen küsüp gidebileceğini, yalnız kalmak isteyebileceklerini ama sonra da arkadaşlarını özleyip geri geleceğini anlatan şarkıyı

dinlerken stüdyoya Gakkuş girer. Mimocan üzgündür, Hopisu'nun onu sevmediğini söylediğini Gakkuşa anlatır. Stüdyoya giren Hopisi Mimocan'ın üzgün olduğunu görür, hatasını anlar ve ondan özür diler. Hopisi, Mimocan'ı sevdiğini söylemiş ve Mimocan da geç kaldığı ve Hopisu'nun burnunu acıttığı için özür dilemiş ve barışmışlardır. Oyun oynayan arkadaşların videosunu izledikten sonra Mimocan ve Hopisi sevdikleri şeyleri sayarlar. Sevdikleri zaman mutlu olduklarını ve sevmenin yaşamı güzelleştirdiğini söyledikten sonra “Çocuklar hepinizi çok seviyoruz” diyerek programı kapatırlar. Programda arkadaşlığın önemi vurgulanmış, sevmek kavramı işlenmiş ve sevmenin hayatımıza kattığı anlam anlatılmıştır.

28 Nisan 2009 Salı günü yayınlanan program farklı spor türlerinin tanıtıldığı film ile başlamıştır. Gakkuş düzenli spor yaptığını, Mimocan ise ilgilendiği spor türlerini anlatır. Takım halinde ve bireysel yapılan sporlardan bahsederler. Spor sayesinde bedenin sağlıklı olduğunu, daha iyi düşünebildiklerini, spor sayesinde yeni arkadaşlar bulduklarını anlatırlar. Sonra bir sporcunun tanıtıldığı filmi izlerler. Filmdeki sporcuya hangi sporla ilgilendiğini, sporun bir oyun olup olmadığını sorarlar. Sporcu yaptığı sporun futbol olduğunu söyler ve futbolun kuralları olan bir oyun olduğunu, futbol oynamak için neler gerektiğini ve oyun sırasında dikkat edilmesi gerekenleri anlatır. Mimocan ile Gakkuş tuttıkları takım için tezahürat yaparlar, Hopisu, bağırımları gerektiğini bunun yerine dans edip oynayabileceklerini anlatır. Dans eden çocuklar videosunu izlerken onlarda dans ederler. Programda sporun çocukların fiziksel gelişimlerine katkısı anlatılmış, sporda uyulması gereken kuralların olduğu vurgulanarak çocuklar spor yapmaya teşvik edilmişlerdir. Bir spor dalı olan futbol anlatılırken alanında uzman kişinin görüşlerine yer verilmiştir. Çocukların yaş düzeyleri göz önünde tutularak çocukların kazalardan korunmaları amaçlanmıştır.

Programın 29 Nisan 2009 tarihli bölümünde Hopisi ve Mimocan aileleri hakkında konuşmaktadırlar. Ailelerindeki fertlerinden bahsederler. Hopisi evde annesi, babası ve kardeşi olduğunu, Mimocan is annesi ve babası ile yaşadıklarını söyler. Mimocan'ın ailesi üç kişiden, Hopisu'nun ailesi dört kişiden oluşmuştur. Hopisi ve Mimocan bir evin içinde yaşayan bireylerin anlatıldığı animasyonu izledikten sonra “Kardeşim” şarkısını dinlerler. Bazen nineler ve dedelerle aynı evde yaşadığını böyle durumlarda kalabalık ailelerin oluştuğunu söylerler. Evlerinde aileleriyle neler yaptıklarını anlatır,

ailedeki kişilerin bir arada olmalarına dikkat çekerler. Ardından hep birlikte kahvaltı eden ailenin videosunu izlerler. Ailelerini çok sevdiklerini söylerler. Birbirlerinin arkadaşı olduklarını hatırlatırlar. Ailelerinin resimlerini yapan çocukların videosunu izledikten sonra Hopisi ve Mimocan da ailelerindeki kişilerin resimlerini yapmışlardır. Aile ve arkadaşlık kavramlarının işlendiği bu bölümde çocuklara ortak yaşama alışkanlıkları hakkında bilgiler verilmiştir.

1 Mayıs 2009 Cuma günü yayınlanan program Hopisu'nun sevdiği ve sevmediği şeyleri saymasıyla başlamıştır. Mimocan ve Hopisu hoşlandıkları ve hoşlanmadıkları şeyleri söylerler. Sevdikleri diğer bir şey pandomim¹⁸ sanatçısıdır. Ardından pandomim sanatçısının videosunu izler ve sanatçının hareketlerini tahmin etmeye çalışırlar. Sonrasında sütü sevdiklerini ve sütü veren koyunları da sevdiklerini söylerler. Program koyun ve kuzuların videosu ile sona ermiştir. Programın bu bölümünde çocuklara zıt kavramlardan, hoşlanmak, sevmek, hoşlanmamak, sevmemek, iyi ve kötü öğretilmiştir.

4 Mayıs 2009 Pazartesi günü yayınlanan programda stüdyo karanlıktır. Stüdyoya giren Mimocan boyu yetişmediği için ışığı açamaz ve karanlıktan korkmuştur. Mimocan masa lambasını açar fakat yeteri kadar ışık gelmemiştir. Mimocan'ın arkasından ışık gelmesi ile gölgesi oluşmuştur, Mimocan gölgesinden korkmuştur. Hopisu stüdyoya girer ve ışıkları yakınca Mimocan'ın gölgesi kaybolur. Bir film izlerler. Filmde karanlık bir odadaki çocuklar pencereden sızan ışığın önünde durmuşlardır. Duvara gerilen beyaz bezin önünde elleriyle gölge oyunu oynamaktadırlar. Hopisu ve Mimocan "Neyin Gölgesi" oyununu oynayarak gölgelerini gördükleri nesnelere tahmin etmeye çalışırlar ve program sona erer. Programda ışık ve gölge kavramlarının öğretilmesinde oyunlar kullanılmıştır.

Hedef kitlesini 4-6 yaş grubu okul öncesi çocukların oluşturduğu "Haberlik" programında her bölümde farklı bir konu işlenmektedir. Programın sunucuları işlenen konu ilgili animasyon ve videoları izleyip, şarkıları dinlemekte ardından konu hakkında

---

¹⁸ Pantomim, Fransızca kökenli pantomime kelimesinden dilimize geçmiştir. Sözsüz oyun anlamına gelen pantomim kelimesi düşünce ve duyguları müzik veya türlü eşyalar eşliğinde bazen dansla, bazen de gövde ve yüz hareketleriyle yansıtmayı amaçlayan oyunu ifade etmektedir. TDK, Erişim <http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=veritbn&kelimesec=253164>

fikirlerini paylaşmaktadırlar. Programda işlenen kavramların öğretilmesinde görsel öğeler ve müzikten faydalanılmaktadır.

6.7. Oyunbaz Sorular

TRT Çocuk kanalında yayınlanan **“Oyunbaz Sorular”** programı hafta içi ve hafta sonu her gün, gün bir kez yayınlanmaktadır. Programın süresi yirmi dakikadır. Programda laboratuvarında sürekli yeni bir şeyler keşfeden Nuri ağabey, onun yaptığı robot Şoru ve Camgül adında bir kukla yer almaktadır. Nuri ağabey, Camgül ve Şoru’nun sorularının cevaplandığı filmler hazırlamakta ve bu filmler program içinde ekrana gelmektedir. Programda çocukların etraflarında yaşanan gelişmeleri soru sorarak incelemeleri ve çocukların yaşama dair duyarlılıklarını arttırmak hedeflenmektedir.

Programın 29 Nisan 2009 Çarşamba günü yayınlanan bölümünde Nuri ağabey dışarıdan gelir, yağmur yağdığı için elinde şemsiye vardır. Şoru, yağmurdan korkar, metalden yapıldığı için suyun onu paslandıracağını düşünmüştür. Nuri ağabey laboratuvarın kapalı bir yer olduğunu, içeriye yağmur girmeyeceğini anlatmış ve Şoru’yu rahatlatmıştır. Nuri ağabey üşüdüğü için çay yapmaya karar verir, çaydanlığı tüpün üstüne yerleştirir, çaydanlığın içindeki su az olduğu için kaynamaya başladıktan hemen sonra bitmiştir. Şoru, suyun nereye gittiğini merak etmiştir. Nuri ağabey suyun uçtuğunu söylemiştir. Şoru, “su uçar mı?” diye sormuştur. Nuri ağabey suyun kaynarken buharlaştığını söylemiş ve su döngüsünden bahsetmiştir. Şoru, su döngüsü anlamamış bunun üzerine Nuri ağabeyin yaptığı filmi izlemişlerdir. Filmin dosya konusu: “Su döngüsü nedir?”. Doğada deniz, göl ve nehirlerde bulunan su ısınarak buhar halinde yükselir, yükselen su buharları bulutlar tarafından taşınmaktadır. Su buharları yüksekte soğuk havanın etkisiyle ağırlaşarak ve bulutlar onları taşıyamaz hale geldiğinde yağmur olup yeryüzüne inerler. Suyun bu dolaşımına su döngüsü denir. Film izledikten sonra Nuri ağabey su döngüsü ile yeni sorularıyla programı kapatır. Programda doğada bulunan ve sürekli kullandığımız su hakkında çocukların farkındalıklarını geliştirmeye yönelik sorular sorulmuş ve doğada yaşanan gelişmeler dair sorgulama yapmaları amaçlanmıştır.

4 Mayıs 2009 Pazartesi günü yayınlanan programda Nuri ağabey laboratuvara bisikletiyle gelmiştir. Elinde pakette satılan mantarlardan vardır. Nuri ağabey

mantarlarla yemek yapmaya başlamıştır. Şoru, tırnağında çıkan mantarla Nuri ağabeyin yemek yaptığı mantarın aynı olduğu sanmıştır. Nuri ağabey tırnakta çıkanın hastalık mantarı ile yemeklerde kullanılan kültür mantarının farklı olduğunu anlatmış ve dosya konusu mantar çeşitleri olan filmi hazırlamıştır. Film izledikten sonra Şoru, ormanda topladığı mantarları Nuri ağabeye yemek yapması için vermiş, Nuri ağabey o mantarların zehirli olabileceği bu konuda dikkat edilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir. Sonrasında Nuri ağabeyin mantarların yaşam koşullarını anlattığı filmini izlemişlerdir. İzledikleri son film ise mantarların yararları ve kullanım alanlarını anlatmaktadır. Camgöl'ün Şirinler adlı çizgi filmdeki mantarların türü nedir? Sorusu ile programı kapatırlar. Doğada farklı türleri bulunan mantarlar hakkında bilgilerin sunulduğu programda bu bitki türünün yetişme koşulları, kullanım alanları anlatılmış ve mantarların zehirli türlerinin olduğu vurgulanarak çocukların tehlikelerden korunmaları amaçlanmıştır.

5 Mayıs 2009 tarihli programın dosya konusu güneş enerjisidir. Nuri ağabey bisikleti "Demir bileğ"i boynuna astığı güneş panelleri ile çalıştırmakta, güneşte ilerleyen bisiklet gölgede durmaktadır. Nuri ağabey güneş panelleri ile güneş ışığından faydalanarak enerji elde etmektedir. Nuri ağabey, banyodan köpüklü çıkan Şoru'yu görür, Şoru, banyoda sıcak su bittiği için köpüklü çıkmak zorunda kalmıştır. Nuri ağabey güneş panellerini sıcak su kaynağına bağlayarak güneş enerjisi ile suyu ısıtabileceğini söyler. Ardından güneş enerjisi ile ilgili filmi izlerler. Filmde güneş tüm canlıların enerji kaynağı olarak tanıtılmaktadır. Şoru, laboratuara elinde bir kutuyla gelir. Dışarıda topladığı güneşi kutunun için koyduğunu söylemiş, Nuri ağabey kutuyu açınca laboratuvar güneş ışınları aydınlanmıştır. Ardından güneş panelleri ile ilgili filmi izlerler. Güneş panellerinin güneş pilleri sayesinde güneş ışığını ve ısını biriktiren kutulara benzediği anlatıldı. Nuri ağabey laboratuvarda kullanmak üzere güneş panelleri hazırlamaktadır, bu panelleri sayesinde laboratuvarda güneş enerjisinden faydalanabilecektir. Güneş enerjisinin kullanım alanları ile ilgili filmi izledikten sonra Nuri ağabey güneş enerjisinin neden elektriğe dönüştürüldüğünü merak eder ve çocuklardan bu sorunun cevabını düşünmelerini isteyerek programı kapatır. Programın bu bölümünde çocuklara alternatif enerji kaynağı olarak güneş enerjisi tanıtılmış ve çocukların doğadaki enerji kaynakları hakkında bilgilenmeleri hedeflenmiştir.

6 Mayıs 2009 tarihli programda Nuri ağabey laboratuarda kum torbasını yumruklamaktadır. Camgül ve Şoru, Nuri ağabeyin neyi dövdüğünü merak etmişler, Nuri ağabey de yumrukladı şeyin kum dolu bir torba olduğunu adına da kum torbası dendiğini anlatmıştır. Şoru, kumpir yemeğe gideceğini söyleyen Camgül'ün, yiyeceği şeyde kum olduğunu zannetmiştir. Nuri ağabey adında kum olan her şeyin içinde kum olmadığını anlatmış ve kumanda, kumanda örneklerini vermiştir. Ardından kum dosya konulu filmi izlemişlerdir. Kumun ne olduğunu, nerelerde bulunduğunu ve nasıl oluştuğunu anlatan filmin ardından Nuri ağabey laboratuarda kum tanelerini sayacak bir makine icat etmektedir. Kum tanelerini ancak bir makinanın sayabileceğini, insanların kullandığı sayı sistemlerinin yeterli olamayacağını söylemiştir. Program, kum tanelerinin büyüklüğü, çeşitleri, kullanıldığı yerler, dilimizde kullanılışı hakkında bilgiler veren filmin izlenmesinin ardından sona ermiştir. Programda deniz kenarlarında sıkça görülen kum hakkında sorular sorularak konu derinlemesine incelenmiş ve doğada yaşanan bu oluşum hakkında çocukların bilgi sahibi olması hedeflenmiştir. Aynı zamanda kavramın Türkçedeki kullanımlarına yer verilerek çocukların dili gelişimlerine katkı sağlanmıştır.

8 Mayıs 2009 Cuma günü yayınlanan programda Nuri ağabey laboratuarda kendisinin ve Şuro'nun gözlerini bağlamaktadır. Kör ebe oynadıklarını sanan Camgül'e bir önceki akşam iki saat boyunca ara vermeden televizyon izledikleri için rahatsızlanan gözlerini dinlendirdiklerini söylerler. Camgül, akşamları boş zamanlarında televizyon izlemekten başka bir şey yapmadığı söyler, buna karşılık Nuri ağabey televizyonun olmadığı zamanlarda nasıl vakit geçirdiklerini anlatır. Ardından dosya konusu televizyon olan filmi izlerler. Nuri ağabey laboratuarda elinde kamera ile çekim yapmış ve ardından da televizyon yayıncılığının anlatıldığı, televizyonun film izlenmiştir. Şoru laboratuara başına kutu geçirerek gelir ve televizyona benzediğini söyler. Televizyon programlarının yapım aşamalarının anlatıldığı film izletilir ve program Nuri ağabeyin yeni sorularıyla sona erer. Programda televizyon tanıtılmış, kelime anlamı ve kökenleri incelenerek çocukların dil gelişimlerine katkı sağlamak amaçlanmıştır. Günlük yaşamın büyük bir bölümünde kullanılan aracın ayrıntıları ile tanıtılması ve televizyon ile ilgili uyarılar ve önlemler yapılmıştır. Programda çocukların sağlıklarını korumaları ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Çocuklarda merak duygusunun uyandırılmasının amaçlandığı “*Oyunbaz Sorular*” adlı programda günlük yaşamda sıkça karşılan olaylara çocukların farklı gözle bakmaları, olayları sorgulayabilmeleri, yaşanan gelişmelere duyarlı olmaları amaçlanarak çocukların zihinsel gelişimlerine katkı sağlanması hedeflenmiştir.

İzlenen programlar	Program Değerlendirme Kategorileri				
	<i>Ulusal değerlerin aşılması</i>	<i>Çocukların gelişimi</i>	<i>Programların çocukların yaş ve gelişim düzeylerine uygunluğu</i>	<i>Çocuklara, okul ve kitap sevgisi aşılması</i>	<i>Çocuklarda yeteneklerin ortaya çıkarılması</i>
<i>Benimle Oynar Mısın?</i>	Yok	Var	Uygun	Yok*	Var
<i>Bir Varmış Bir Yokmuş Keloğlan Masalları</i>	Yok	Var	Uygun	Yok	Var
<i>Bir Sanat Bir Sanatçı</i>	Yok	Var	Uygun	Yok	Var
<i>Düş Peşime</i>	Sınırlı**	Var	Uygun	Var	Var
<i>Haberin Olsun</i>	Sınırlı**	Var	Uygun	Var	Var
<i>Haberlik</i>	Sınırlı**	Var	Uygun	Var	Var
<i>Oyunbaz Sorular</i>	Yok	Var	Uygun	Yok	Yok

Tablo 1 Programların Kategorilere Göre Değerlendirilmesi

*Benimle Oynar Mısın? isimli programın hedef kitlesi okul öncesi çocuklardır ve bu programın değerlendirilmesinde “Çocuklara, okul ve kitap sevgisi aşılması” kategorisi kullanılmamıştır.

**Düş Peşime, Haberlik ve Haberin Olsun isimli programlarda 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nın kutlandığı hafta dışında “Ulusal değerlerin aşılması”na yönelik temalar işlenmemiştir.

7. GÖRÜŞMELERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Tez çalışması kapsamında izlenen programlarda yer alan unsurlar ve eğitim yöntemlerinin çocukların yaş düzeyleri ve gelişim süreçlerine uygun olup olmadığı konusunda 4 Haziran 2009 ve 8 Haziran 2009 tarihlerinde Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı öğretim görevlileri Öğr. Gör. Dr. Tülin Güler ve Öğr. Gör. Dr. Mine Canan (Şendoğdu) Durmuşoğlu'nun görüşleri alınmıştır.

Görüşmelerin ilk sorusunda okul öncesi programlarda yer verilen düzenli ve sağlıklı beslenme alışkanlığı kazandırma, müzik kulağını geliştirme, ortak yaşam alışkanlığı geliştirme, fiziksel koordinasyon yeteneği kazandırma, arkadaşılığın ve ailenin önemini benimsetme unsurların Dr. Güler tarafından bu yaş grubundaki çocukların gelişim düzeylerine uygun olduğu görülmüştür. Dr. Durmuşoğlu adı geçen unsurların yanı sıra okul öncesi çağındaki çocuklara yönelik programlarda sorumluluk bilincini geliştirmenin mümkün olabileceğini belirtmiştir.

Tez çalışması süresince izlenen okul öncesi çocuklara yönelik programlarda, gün içindeki zaman dilimleri, sayı sisteminde sayılar, hiç kavramı, renk bilgisi, alfabedeki harfler, hastalıklardan korunma yolları, mevsimler, vücudun bölümleri ve işlevleri, geometrik şekiller (kare, çokgen, dörtgen, üçgen, dikdörtgen, daire, küre, küp, silindir, koni, prizma, piramit) ve yaşam alanları (deniz, kara, hava) öğretilmektedir. İkinci soruda, uzmandan öğretilen bu programları okul öncesi çağındaki çocukların gelişim düzeylerine uygunluğu açısından değerlendirmesi istenmiştir. Dr. Durmuşoğlu programlarda bu kavramların öğretilmesini hedef kitlenin gelişim süreci ile uyum sağladığına değinmiştir. Dr. Güler, okul öncesinde öğretimden çok eğitim yapıldığını ve gün boyunca çeşitli etkinliklerle çocukların gelişimleri desteklendiğini söylemiştir. Gelişimsel programlarla, çocukların (bilişsel, duyuşsal, psiko-motor, özbakım, yaratıcılık) tüm gelişim alanlarında yaşları gereği kazanımlar elde etmelerinin amaçlandığını anlatan Dr. Güler, bu soruda yer alan konulara nasıl değinildiğinin

çocukların yaş düzeylerine göre önemli olduğunu belirtmiştir. Dr. Güler, “alfabedeki harflerin” öğretimi konusunu değerlendirmiş ve okul öncesi eğitim ortamlarında alfabedeki harflerin duvarlarda asılı olduğunu, her gün yapılan yoklama ve çocukların yaptıkları etkinliklerde üzerine çocukların isimlerinin yazılması yolu ile çocukların isim farkındalıklarının sağlandığını ve aynı sesle başlayan kelimelerin ve nesnelere bulunmasına yönelik etkinliklerin hazırlandığını söylemiş ve harflerin bu yöntemlerle verilmesini uygun bulmuştur. Okul öncesi çocuklara yönelik “*Benimle Oynar Mısın?*” ve “*Haberlik*” programlarında alfabedeki harflere Dr. Güler’in bahsettiği etkinlikler kapsamında değinilmiştir. Güler, programlarda yer verilen geometrik şekillerden küre, çokgen, piramit ve koninin okul öncesi yaş grubu için soyut olabileceğini söylemiştir. Bu şekillerin adı geçen programlarda günlük yaşamda kullanılan nesnelere kullanılarak öğretildiği görülmüştür. Güler öğretilen diğer konuları, okul öncesi eğitimde program amaçlarının kazanımında kullandıklarını da belirtmiştir.

Üçüncü soruda okul çağındaki çocuklara yönelik programlarının içerdiği unsurların bu yaşta çocukların zihinsel gelişimlerine sağladığı katkı yönünden değerlendirilmesi istenmiştir. Dr. Güler okul çağındaki çocuklara eleştirel düşünme biçimini benimsetmenin, olayları sorgulama alışkanlığı kazandırmanın, çevrede yaşanan gelişmelere ve değişimlere karşı duyarlılığı arttırmanın uygun olduğunu belirtmiştir. Dr. Güler, bu programlarda yer alan unsurlardan, yaşanan olayları merak unsuru olarak görme yerine çocukların doğuştan gelen doğal merak duygularını destekleme ve harekete geçirmenin, yeni bilgiler öğrenme yerine de farkındalık kazanma ve dikkati çekmenin daha doğru olabileceğini söylemiştir. Ülkede yaşanan sosyal, ekonomik ve siyasi gelişmeleri takip etmenin bu yaş grubu için soyut olduğunu belirten Güler, kültür-sanat etkinlikleri ve dünyada yaşanan gelişmelerden çocukları ilgilendirenlerin verilmesini çocukların zihinsel gelişimleri açısından doğru bulduğunu söylemiştir. Dr. Durmuşoğlu, okul çağındaki çocuklara yönelik programlarda işlenen konuların yanında, kendi başına karar verme, yaratıcı düşünme ve problem çözme unsurlarının da yer alması gerektiğini belirtmiştir.

Okul çağındaki çocuklara yönelik “*Düş Peşime*” adlı programda, Türkiye’deki farklı yörelerdeki coğrafi özellikler, tarihi eserler, eğitim şartları, sosyal etkinlikler, kültür-sanat faaliyetleri, çocukların ilgi alanları, çocukların geleceğe dair planları ve yörede

yaşanan sıkıntılar işlenmektedir. Programda işlenen bu konuların okul çağındaki çocukların gelişim düzeylerine uygun olup olmadığının sorulduğu dördüncü soruda Dr. Güler işlenen unsurları bu yaş düzeydeki çocukların gelişim düzeyleri için uygundur şeklinde cevaplamıştır. Dr. Durmuşoğlu, bu tür yöre tanıtımlarının yapıldığı programlarda okul çağındaki çocukların yörede karşılaştıkları sınırlılıklar ve yörenin onlara sunduğu fırsatlar hakkında bilgi sahibi olmalarının önemine dikkat çekmiştir.

Okul öncesi çocuklara yönelik programlarda kullanılan öğretim yöntemlerinin değerlendirildiği beşinci soruda Dr. Güler, animasyon, çizgi film ve video gibi görsel öğelerin, çocukların aktif olarak katılacağı, oyun, drama, sanat gibi etkinliklere göre çok düşük oranda ve kısa sürelerde yer alması gerektiğini belirtmiştir. Dr. Durmuşoğlu kullanılan yöntemlerin yanı sıra bahçe oyunlarına, pandomime, gösterilere, yarışmalara, gezilere ve müze eğitimine yer verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Okul öncesi çocuklara yönelik “Benimle Oynar Mısın?” programında drama bölümlerinin bir kısmının çekildiği bahçede çocukların katıldığı etkinlikler düzenlenmiş, “Haberlik” programında izlenen bir kısa filmde pandomim sanatçısına yer verilmiş ve çocukların sanatçının hareketlerini tahmin etmeleri beklenmiştir.

Altıncı soruda uzmanların TRT Çocuk kanalında yayınlanan programlarda yer alan karakterlerin isimleri çocukların dil gelişimleri açısından değerlendirmeleri istenmiştir. Dr. Durmuşoğlu, soru hakkında herhangi bir değerlendirmede bulunmamış, Dr. Güler ise çocukların dil gelişimlerinde programlarda yer alan karakterlerin yanı sıra programların içeriğinin etkili olacağını söylemiştir. Dr. Güler hece tekrarlarının kullanıldığı isimlerin okul öncesi yaş grubuna yönelik olarak hazırlanan kitaplarda da kullanılmakta olduğunu belirtmiştir.

9-12 yaş grubundaki çocukları hedef alan “Bir Sanat Bir Sanatçı” isimli programda sanat dalından bir uzmanın alanın inceliklerini anlatmasını, sanatçının çocuklara sanat dalının uygulamasını göstermesi, uygulamada kullanılan araç-gereçlerin çocuklara tanıtılması, çocuklara sanat dalında uygulama yapma fırsatı verilmesi, uygulama sırasında çocuklara kendilerini korumalarına yönelik bilgiler verilmesi ve uzmanın sanat yaşamı ve eğitimi hakkında bilgi vermesini bu yaş düzeyindeki çocukların yeteneklerinin ortaya çıkarılması ve güzel sanatlara yönlendirilmelerine katkı sağladığını düşünmektedir. Dr. Güler bu amaçlar doğrultusunda çocuklarla birlikte

programı izleyen yetişkinlerin yönlendirmelerinin önemli olduğuna çocukların dikkatini bu tarz programlara çekmeyi sağlayacak tanıtım etkinliklerinin de de çocukların ilgi alanlarına göre seçici davranmalarına neden olacağına dikkat çekmiştir. Dr. Durmuşoğlu, programda yer verilen uygulamaların yanında okul çağındaki çocukların sanat atölyelerine, sergi, galeri, müze ve fuarlara geziye götürülmesini önermektedir.

8. SONUÇ

Yaptığı farklı türdeki programlarla toplumdaki çeşitliliği yansıtmaya ve yayınlarını tüm ülke izleyicilerine ulaştırma ilkelerini benimseyen kamu hizmeti yayın kurumları yayın gelirlerinin kamusal fonlardan sağlamakta ve siyasi idareden bağımsız olmayı hedeflemektedirler. Kamu hizmeti yayıncılığı modeli, ülkelerin tarihi, ekonomik ve toplumsal özelliklerine ve yayıncılık politikalarındaki farklılıklara bağlı olarak uygulamada çeşitlilik göstermiştir. Türkiye’de kamu hizmeti yayın kurumu olan TRT (Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu), toplumun haber, eğitim, kültür ve eğlence gereksinimlerini karşılamak üzere yaptığı farklı türde yayınlarla program yelpazesini çeşitlendirmeyi amaçlamıştır. Kurum bu amacına ulaşmak için kurulduğu 1964 tarihi itibariyle kültür, eğitim, spor konularında yurt içi ve dışına yayın yapan kanallar açmıştır.

TRT’de ilk çocuk programı televizyon yayınlarının yapılmaya başlandığı 1968 yılında yayınlanmış ve günümüze kadar farklı türlerde çocuk yayınları TRT’nin kanallarında yer almıştır. TRT Çocuk kanalı, TRT’nin kamu hizmeti yayıncılığı bağlamında hedef izleyici kitlesi arasında yer alan çocuklara yönelik açtığı tematik bir kanaldır. TRT, 1 Ekim 2008 tarihinde yayına başlayan çocuk kanalını televizyon yayınlarının yapılmaya başlandığı 1968 yılından günümüze kadar geçen 40 sene sonunda açmış ve kurumun genel yayın planında bu kanala dair tanımlamalara yer verilmemiştir. Televizyon yayınlarının yapılmaya başlamasını takiben yayına giren ve farklı türlerde programların yer verildiği TRT kanallarının açılışı birbirini takip etmiş, bunun yanında çocuk kanalı için 40 yıl beklenmesi, açılan bu yeni kanala yönelik kurumun her yıl hazırlanan genel yayın planlarında tanımlama yapılmamıştır. Kurum, açılışının gerçekleştiği 1963-64 yıllarında yayın politikasını ardından da yayınladığı programların değerlendirilmesine yönelik “Radyo ve Televizyon Yayın İlkeleri”ni belirlemiştir. TRT Kurumu radyo ve televizyon yayınlarına dair ilke ve hedeflerin yer aldığı genel yayın planları ilk kez 1972 yılında yayınlarına bir düzen ve yön vermek amacıyla hazırlamış ve takip eden yıllara ait planlarda herhangi bir içerik değişimi yapılmamıştır. Kurumun genel yayın planında

izler kitlesi, program içerikleri ve amaçları farklı kanallar için tanımlamalar yapılmakta, farklı türdeki programlar için ilke ve hedefler belirlenmektedir. Çocuklar kurum tarafından özel izleyici-dinleyici olarak tanımlanmakta ve onlara yönelik açılan TRT Çocuk kanalına dair yayına başladığı yılın genel yayın planında bir tanımlama bulunmaması kanal için gerekli hazırlığın yapılmadığını ve bir yayın politikası izlenmediğini göstermektedir. Kanalda yayınlanan yayınlar için herhangi bir tanımlama ve amaç belirlenmemesinden kaynaklanan boşluğun giderilmesi için çalışma kapsamında yayınların değerlendirilmesinde kanalın yayın ilkeleri dikkate alınmıştır.

Çalışma kapsamında TRT'nin genel planları incelenmiş ve TRT'nin 2008 yılı genel yayın planında 2008 yılı Ekim ayında yayına başlayan TRT Çocuk Kanalı'na dair bir tanımlamanın yapılmadığı ve kanalın amacının belirtilmediği görülmüştür. TRT Çocuk kanalına dair açıklama TRT'nin 2009 yılı genel yayın planında yapılmış fakat açılan kanalın programları için yeni ilke ve hedefler belirlenmemiştir. TRT'nin 2009 genel yayın planında TRT Çocuk Kanalı'nın yayın saatlerini paylaştığı TRT 4 kanalı ile aynı şekilde tanımlanmış ve iki kanal için de ortak amaçlar belirlenmiştir.

Çalışma kapsamında izlenen ve yapımı kurum tarafından gerçekleştirilen yedi programın dışında TRT Çocuk hafta içi ve hafta sonu her gün on dört saat yayın yapmakta, gün içinde yayınlanan ve tekrarları ile birlikte ekrana gelen otuza yakın program arasından % 65'i yabancı yapım, % 35'i yerli yapımlardan oluşmaktadır. Yerli on yapım içinde 2 adet çizgi film bulunurken yabancı 18 yapımdan 13'ü çizgi filmidir. TRT Çocuk kanalında yayınlanan yapımlar kaynaklarına göre karşılaştırıldığında, resmi internet sitesinde dünya standartlarına uygun olarak % 70 oranında yerli yapım ile Türkiye'nin ilk yerli çocuk kanalı olduğu iddiasında bulunan kurumun bu hedefi ile yayınladıkları programların örtüşmediği görülmektedir.

Kamu hizmeti yayıncılığı anlayışında farklı türdeki programlar ile geniş hedef kitlesine ulaşmak söz konusudur. TRT'nin çocuklara yönelik programlarında çocukların kişilik gelişimlerinde belirleyici olan düzenli ve sağlıklı beslenme alışkanlığı, ortak yaşam alışkanlığı, fiziksel koordinasyon yeteneğinin kazandırılması, aile ve arkadaşlık kavramlarının benimsetilmesi ve çocuklarda sorumluluk bilincinin geliştirmesi hedeflenmektedir. Çalışma kapsamında izlenen TRT yapımı programlarda TRT'nin çocuklara yönelik bu hedeflerin göz önüne alındığı görülmüştür. TRT Çocuk kanalı,

çoğunluğunu çizgi filmlerden oluşan dış yapımları yayınlamakta ve bu yayınlar hazırlandıkları ülkelerin toplumsal özelliklerini yansıtması bakımından TRT'nin *"Türk çocuklarının yaşam tarzlarını anlatan programlara yer verme"* hedefiyle çalışmaktadır. TRT'nin genel yayın planında çocuklara yönelik programlar için belirlenen hedefler arasında ulusal değerlerin aşılması yer almaktadır. Dış yapımlar ise hazırlandıkları ülkelerin kültürlerini yansıtmaktadır. Bu programların Türk çocuklarına ulusal değerlerin aşılmasına hizmet etmesi söz konusu değildir. TRT Çocuk kanalında Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nın kutlandığı 23 Nisan 2009 günü ve bu günü takip eden birkaç gün dışında TRT'nin genel yayın planında yer verilen ve bayrak, ülke, millet sevgisi, Atatürk ilke ve inkılabları gibi temaları içine alan "çocuklara ulusal değerlerin aşılması" hedefini yerine getirmeye yönelik konulara yer verilmediği görülmüştür.

TRT Çocuk yayınlarından tez çalışmasında kapsamında izlenen, eğitim, kültür, sanat, eğlence ve haber türlerinde yapımlardan oluşan yerli çocuk programları Kurumun "toplumdaki çeşitliliği simgeleyen kamu hizmeti yayın kurumlarının haber, komedi, dram, kültür ve eğitim konularının işlendiği programlara yer verme" amacına uygundur. Yayımlanan yabancı kaynaklı programlarda kamu hizmeti anlayışının gerektirdiği program çeşitliliğe rastlanmamıştır.

Çalışma sonucunda TRT Çocuk kanalı yayınlarında dış yapımlara yerli yapımlara oranla daha çok yer verildiği, bu dış yapımların TRT'nin ulusal değerlerin aktarılması amacıyla çalıştığı, TRT Genel Yayın Planı'nda çocuk programları için belirlenen hedeflerin programlarda yeteri kadar gözetilmediği saptanmıştır. Bu durumda TRT çocuk yayınlarının, yaklaşık olarak yüzde yetmiş oranında TRT yayın planında yer alan ilke ve hedeflere uygun olmadığı kanısına varılmıştır.

Çalışma alanı olarak seçilen TRT Çocuk kanalı yayınlarının Kurumun genel yayın ilke ve amaçlarına hizmet etmesinin sağlanması ancak iletişim bilimlerinin kuramsal bilgilerinden yararlanılarak yayın politikasının belirlenmesinden program içeriklerinin ve yayın akışının saptanmasına kadar uzanan sürecin tamamlanmasıyla mümkün olabilir. Bu nedenle, TRT Çocuk yayınlarının planlama, yapım ve yayın aşamalarında televizyon ve çocuk gelişimi konusunda çalışan akademisyenlerden yardım alınmalı,

programlarda kullanılan çekim ve öğretim yöntemleri çeşitlendirilmeli, yayın planlaması yapılırken ebeveynlerin izleme sürecinde çocuklarla birlikte olabilmelerine fırsat verilmeli ve yabancı yapım ve çizgi filmlerin yerine, yukarıda sıralanan niteliklere sahip yerli programlara ağırlık verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akkor, A. G. (2001). “Avrupa’da Kamu Hizmeti Televizyon Yayıncılığı: Sorunlar-Politikalar, Çözümler”, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Alp, H. (2009). “Çocuk Politikaları ve Medya”, *Prof. Dr. Atalay Yörükoğlu, Ulusal Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Politikaları IV. Çalıştayı 2009* “Ekran Önündeki Çocuk”, Ankara.
- Althusser, L. (2002). *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*, (Çev: Özışık, M., Alp, M.), İstanbul: İletişim Yayınevi.
- Althusser, L. (1989). *Lenin ve Felsefe*, (Çev: Aksoy, B., Tulgar, E., Belge, M.), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Arıkan, S. (1971). *Bizim TRT*, Ankara: Kardeş Matbaası.
- Avşar, Z. (2005). “Kamu Hizmeti Yayıncılığı, Uluslararası Yaklaşımlar ve Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu” *Yeni Düşünceler Dergisi*, Yıl 1, Sayı 1, Haziran 2005. Erişim: 20.03.2009
http://155.223.63.87/tr_iletisim_down/Dusunceler_Dergisi_Haziran2005.pdf
- Aysevener Yağcı, S. C. (2005). “Türk ve Macar Televizyonlarında Çocuk Programları”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aziz, A. (1999). *Türkiye’de Televizyon Yayıncılığının 30 Yılı 1968-1998*, Ankara: TRT.
- Aziz, A. (2006). *Radyo Yayıncılığı*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- BBC, (1972). *The Control of Broadcasting*, BBC Paper IV, 28, London: BBC Publication.

- Blumler, Jay, G. (1992). *The Future of Children's Television in Britain*: London: The Broadcasting Standart Council.
- Buckingham, D. "Television and Definition of Childhood", (Der: Mayall, B.), (1994). içinde *Children's Childhood: Observed and Experienced*, London: The Falmer Press.
- Ceylan, T. S. (2006). "Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) Politikaları: Belgesel Programlar Müdürlüğü Örneği", Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Clifford, B. R., Gunter, B., McAller, J. (1995). *Television and Children: Program Evaluation, Comprehension and Impact*, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Çam, Ş. (2008). *Medya Çalışmalarında İdeoloji*, Ankara: Deki Basım Ltd. Şti.
- Çaplı, B. (2001). *Televizyon ve Siyasal Sistem*, Ankara: İmge Kitabevi.
- Çaplı, B. (2002) *Medya ve Etik*, Ankara: İmge Kitabevi.
- Çaplı, B. (2009). "Yayıncılık Etiği Açısından Çocuk İzleyici", *Prof. Dr. Atalay Yörükoğlu, Ulusal Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Politikaları IV. Çalıştayı 2009* "Ekran Önündeki Çocuk", Ankara.
- Eagleton, T. (2005). *İdeoloji*, (Çev: Muttalip, Ö.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Ersin, N. (2007). "Kamu Hizmeti Yayıncılığı ve TRT'de Program Üretim Süreci", Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gunter, B., McAleer, J. (1997). *Children and Television*, New York: Routhledge.
Erişim:31.03.2009
<http://www.amazon.com/reader/0415144523?%5Fencoding=UTF8&page=rando m#reader>

- Güzel Kemaloğlu, Ö. (2008) “TRT Televizyonunda Yayınlanan Çocuk Programlarının Müzik Eğitimi Açısından İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Habermas, J. (1989). Kamusal Alan: Ansiklopedik Bir Makale. (Çev: Erol, N), *Birikim Dergisi*, Sayı:70, Şubat 1995.
- Habermas, J. (2007). *Kamusallığın Yapısal Dönüşümü*, (çev.), Bora, T., Sancer, M., İstanbul: İletişim Yayınları.
- “Kamu Yayıncılığı ve TRT Komisyonu Raporu” 24/02/2003. Erişim: 22.01.2009 <http://eski.bianet.org/2003/02/24/16830.htm>.
- Keane, J. (1999). *Medya ve Demokrasi*, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Kumar, K. “Holding the Middle Ground”, (Der: Curran, J., Gurevitch, M., Woollacoot, J.), (1977). içinde *Mass Communication and Society*, London: Edward Arnold and the Open University Press.
- Lazar, J. (2001). *İletişim Bilimi*, Ankara: Vadi Yayınları.
- Messenger Davies, M. (2001). “Dear BBC”: *Chidren Television Storytellnig and the Public Sphere*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Mutlu, E. (1999). *Televizyon ve Toplum*, Ankara: TRT Eğitim Dairesi Başkanlığı.
- Mutlu, E. (2004). *İletişim Sözlüğü*, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Mutlu, E. (2008). *Televizyonu Anlamak*, Ankara: Ayraç Kitabevi.
- Mutlu, E. “Ne Olacak Bu Kamu Yayıncılarının Hali?”, (Der.: Kejanlıoğlu, D. B., Çelenk, S., Adaklı, G.), (2001). içinde *Medya Politikaları: Türkiye’de Televizyon Yayıncılığının Dinamikleri*, Ankara: İmge Kitabevi.
- Özdek, R. (1977). *Hedef TRT*, Ankara: Ekonomik ve Sosyal Yayınlar.

- Postman, N. (2004). *Televizyon Öldüren Eğlence*, (Çev: Akinhay, O.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Stevenson, Nick. (1995). *Understanding Media Cultures. Social Theory and Mass Communication*, London: Sage Publications.
- Stevenson, Nick. (2008). *Medya Kültürleri Sosyal Teori ve Kitle İletişimi*, (Çev: Orhon, G., Aksoy, B. E.), Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Tan Akbulut, N. “Türkiye’de Televizyon Yayıncılığının Dünü-Bugünü”, (Der: Bilgili, C.), (2005). içinde *Medya Eleştirileri Toplumsal Etkiler*, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Teer-Tomaselli, R. E., “The Public Broadcaster and Democracy in Transformation: The 1996 Spry Memorial Lecture”, *Canadian Journal of Communication*, 23:145-162,1998.Erişim:17.03.2009
<http://www.cjc-online.ca/index.php/journal/article/view/1030/936>
- Timisi, N. (1991). “Televizyon Çocuk Programlarının Toplumsallaştırıcı İşlevi: Örnek Olay Susam Sokağı”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Timisi, N. “Televizyon Çocuk Programları ve Kamu Hizmeti Yayıncılığı”, (Der: Onur, B.), (1999). içinde *Cumhuriyet ve Çocuk: 2. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi*, A.Ü. Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi, Ankara, 4-6 Kasım 1998.
- Tsourvakas, G. (2004). “Public Television Programming Strategy Before and After Competition: The Greek Case”, *Journal of Media Economics*, (17) 3, Erişim:13.06.2008
<http://www.informaworld.com/smpp/title~content=t775653677>
- Tuğrul, S. (1975). *Türkiye’de TRT Olayları*, İstanbul : Koza Yayınları.
- Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlük, Erişim: 31.05.2009
<http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=veritbn&kelimesec=261329>

- Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlük. Erişim: 31.05.2009
<http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=veritbn&kelimesec=253164>
- Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu Çocuk Kanalı. Erişim: 31.05.2009
<http://www.trtcocuk.com/index.php>
- Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu Program Akışı. Erişim: 10.06.2009
<http://www.trt.net.tr/TV/TvAkis.aspx>
- Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu, Programlar. Erişim: 08.06.2009
<http://www.trt.net.tr/TV/Detay.aspx?kimlikid=2810&tur=TV>
- Ünlüer, A. O. (2005). *Ekranın Öte Yüzü*, Konya: Tablet Kitabevi.
- Williams, R. (2003). *Televizyon, Teknoloji ve Kültürel Biçim*, Ankara: Dost Kitabevi.
- Yaşar, R. (2005), “Televizyonda Yayıncılık Modelleri”, *XI, Yerel Medya Semineri* 26-27 Mayıs 2005 Adıyaman. Erişim: 09.07.2008
http://www.byegm.gov.tr/seminerler/adiyaman-xi/adiyaman_13.htm
- Yaylagül, L. (2008). *Kitle İletişim Kuramları*, Ankara: Dipnot Yayınları.
- Yazıcı, A. N. (1999). TRT Kamu Yayın Kurumları ve Yeniden Yapılanma, Ankara: Eğitim Dairesi Başkanlığı.

EKLER**EK 1: PROGRAM KÜNYELERİ****Benimle Oynar Mısın?**

Yapımcı: Sevgi Kartarı

Yönetmen: Sevgi Kartarı

Türü: Eğitim

Periyodu: Hafta içi hergün

Süresi: 25 Dakika

Hedef kitlesi:4-6 yaş grubu okul öncesi çağındaki çocuklar

Yayın Saati: Hafta içi: 07:20 - 13:25

Bir Varmış Bir yokmuş “Keloğlan Masalları”

Yapımcı: Sevgi Kartarı

Yönetmen: Sevgi Kartarı

Türü: Çizgi Film

Periyodu: her gün

Süresi:13 dakika

Hedef kitlesi: 6-12 yaş grubu çocuklar

Yayın Saati: Hafta içi: 08:00-16:10-19:50

Hafta Sonu 08:55-14:15-18:10

Bir Sanat Bir Sanatçı

Yapımcı: Jülide s. Demirel

Yönetmen: Jülide s. Demirel

Türü: Kültür-Sanat

Periyodu: Hafta sonu her gün

Süresi:25 dakika

Hedef kitlesi: 9-12 yaş grubu çocuklar

Yayın Saati: Hafta Sonu: 14: 30

Düş Peşime

Yapımcı: Hasan Akgün

Yönetmen: Ada A. İmamoğlu, Buket Çakıroğlu ve Ezgi Otuz

Türü: Gezi

Periyodu: Her gün

Süresi: 45 dakika (15 dakikalık üç canlı yayın)

Hedef kitlesi: Okul çağındaki çocuklar

Yayın Saati: Hafta İçi 10:00-12:00-15:30

Hafta sonu 11:25

Haberin Olsun

Yapımcı: Sevinç Erol

Yönetmen: Sevinç Erol

Türü: Haber

Periyodu: Hafta içi her gün

Süresi: 15:00-19:00

Hedef kitlesi: Okul çağındaki çocuklar

Yayın Saati: Hafta içi: 15:00-19:00

Haberlik

Yapımcı: Tülay Doğan

Yönetmen: Ergin Balabeyoğlu

Türü: Eğitim

Periyodu: Her gün

Süresi: 10 dakika

Hedef kitlesi: 4-6 yaş grubu okul öncesi çağındaki çocuklar

Yayın Saati: Hafta içi: 08:05 -13:50

Hafta sonu 08:15

Hafta Sonu:

Oyunbaz Sorular

Yapımcı: Serda Yalın

Program ekibi: Dilek Çamlı:

Türü: eğitim

Periyodu: Hafta içi her gün

Süresi: 30 dakika

Hedef kitlesi:Okul çağındaki çocuklar

Yayın Saati: Hafta içi: 17:40

EK 2: TRT ÇOCUK KANALI PROGRAM AKIŞI

PAZARTESİ			
SAAT	PROGRAM	SAAT	PROGRAM
06:57	İstiklal Marşı ve Günün Program Akışı	14:20	Çizgi Film "Üçüzler "
07:00	Fragmanlar	14:50	Çizgi Film "Öcükle Böcük"
07:05	Çizgi Film "Sihirli Atlıkarınca"	15:00	Haberin Olsun
07:15	Bak Yap(Right On Top)	15:15	Çizgi Film "Bernard Spor"
07:20	Benimle Oynar mısın?	15:20	Çizgi Film "Bernard"
07:50	Çizgi Film "Uçan Köpek Vipo'nun Maceraları"	15:25	Bak Çiz
08:02	Çizgi Film "Bir Varmış Bir Yokmuş Keloğlan Masalları"	15:30	Düş Peşime
08:15	Haberlik	15:50	Çizgi Film "Dinozor Kovası"
08:25	Çizgi Film "Bernard"	16:00	Çizgi Film "Uçan Köpek Vipo'nun Maceraları"
08:30	Çizgi Film "Dinozor Kovası"	16:12	Çizgi Film "Bir Varmış Bir Yokmuş Keloğlan Masalları"
08:52	Kırmızılar ve Dev	16:25	Çizgi Film "Bernard Spor"
08:55	Çizgi Film "Minik Ve Arkadaşları"	16:30	Rüzgargülü
09:00	Bizim Mahalle	17:00	Çizgi Film "Bernard Spor"
09:25	Çizgi Film "Üçüzler "	17:05	Çizgi Film "Bernard"
09:50	Çizgi Film "Öcükle Böcük"	17:10	Bizim Mahalle
10:00	Düş Peşime	17:30	Muhteşem Türkler
10:20	Bak Çiz	17:40	Oyunbaz Sorular
10:25	Çizgi Film "Bayan Mallard'ın Maceraları"	18:00	Kasaba
10:50	Muhteşem Türkler	18:30	Çocuk Dizi "Zack'in Dosyaları"
11:00	Çizgi Film "Hiç Bitmeyen Öykü"	18:55	Bak Çiz
11:25	Çizgi Film "Bernard Spor"	19:00	Haberin Olsun
11:30	Çocuk Dizi "Zack'in Dosyaları"	19:10	Hava Durumu
11:55	Bak Yap(Right On Top)	19:15	Uzman Avı
12:00	Düş Peşime	19:50	Çizgi Film "Bernard Spor"
12:25	Çizgi Film "Zula Devriyesi"	19:55	Çizgi Film "Bir Varmış Bir Yokmuş Keloğlan Masalları"
12:50	Çizgi Film "Minik Ve Arkadaşları"	20:07	Kırmızılar ve Dev
12:55	Gece Bahçesi	20:11	Çizgi Film "Hiç Bitmeyen Öykü"
13:25	Benimle Oynar mısın?	20:35	Gece Bahçesi
13:55	Haberlik		
14:05	Çizgi Film "Bücür ve Bacaksız"		
14:17	Çizgi Film "Sayıcılar"		

SALI			
SAAT	PROGRAM		
06:57	İstiklal Marşı ve Günün Program Akışı	15:15	Çizgi Film "Bernard Spor"
07:00	Fragmanlar	15:20	Çizgi Film "Bernard"
07:05	Çizgi Film "Sihirli Atlıkarınca"	15:25	Bak Çiz
07:15	Bak Yap(Right On Top)	15:30	Düş Peşime
07:20	Benimle Oynar mısın?	15:50	Çizgi Film "Dinozor Kovası"
07:50	Çizgi Film "Uçan Köpek Vipo'nun Maceraları"	16:00	Çizgi Film "Uçan Köpek Vipo'nun Maceraları"
08:02	Çizgi Film "Bir Varmış Bir Yokmuş Keloğlan Masalları"	16:12	Çizgi Film "Bir Varmış Bir Yokmuş Keloğlan Masalları"
08:15	Haberlik	16:30	Rüzgargülü
08:25	Çizgi Film "Bernard"	17:00	Çizgi Film "Bernard Spor"
08:30	Çizgi Film "Dinozor Kovası"	17:05	Çizgi Film "Bernard"
08:52	Çizgi Film "Sayıcılar"	17:10	Bizim Mahalle
08:55	Çizgi Film "Minik Ve Arkadaşları"	17:30	Muhteşem Türkler
09:00	Bizim Mahalle	17:40	Oyunbaz Sorular
09:25	Çizgi Film "Üçüzler "		
09:50	Çizgi Film "Öcükle Böcük"	18:00	Kasaba
10:00	Düş Peşime	18:30	Çocuk Dizi "Zack'in Dosyaları"
10:20	Bak Çiz	18:55	Bak Çiz
10:25	Çizgi Film "Bayan Mallard'ın Maceraları"	19:00	Haberin Olsun
10:50	Muhteşem Türkler	19:10	Hava Durumu
11:00	Çizgi Film "Hiç Bitmeyen Öykü"	19:15	Çizgi Film "Doug"
11:25	Çizgi Film "Bernard Spor"	19:40	Çizgi Film "Uçan Köpek Vipo'nun Maceraları"
11:30	Çocuk Dizi "Zack'in Dosyaları"	19:52	Çizgi Film "Bir Varmış Bir Yokmuş Keloğlan Masalları"
11:55	Bak Yap(Right On Top)	20:05	Çizgi Film "Hiç Bitmeyen Öykü"
12:00	Düş Peşime	20:25	Kırmızılar ve Dev
12:25	Çizgi Film "Zula Devriyesi"	20:30	Çizgi Film "Minik Ve Arkadaşları"
12:50	Çizgi Film "Minik Ve Arkadaşları"	20:35	Gece Bahçesi
12:55	Gece Bahçesi		
13:25	Benimle Oynar mısın?		
13:55	Haberlik		
14:05	Çizgi Film "Bücür ve Bacaksız"		
14:17	Kırmızılar ve Dev		

ÇARŞAMBA			
SAAT	PROGRAM	SAAT	PROGRAM
06:57	İstiklal Marşı ve Günün Program Akışı	14:17	Çizgi Film "Sayıcılar"
07:00	Fragmanlar	14:20	Çizgi Film "Üçüzler "
07:05	Çizgi Film "Sihirli Atlıkarınca"	14:50	Çizgi Film "Öcükle Böcük"
07:15	Bak Yap(Right On Top)	15:00	Haberin Olsun
07:20	Benimle Oynar mısın?	15:15	Çizgi Film "Bernard Spor"
07:50	Çizgi Film "Uçan Köpek Vipo'nun Maceraları"	15:20	Çizgi Film "Bernard"
08:02	Çizgi Film "Bir Varmış Bir Yokmuş Keloğlan Masalları"	15:25	Bak Çiz
08:15	Haberlik	15:30	Düş Peşime
08:25	Çizgi Film "Bernard"	15:50	Çizgi Film "Dinozor Kovası"
08:30	Çizgi Film "Dinozor Kovası"	16:00	Çizgi Film "Uçan Köpek Vipo'nun Maceraları"
08:52	Kırmızılar ve Dev	16:12	Çizgi Film "Bir Varmış Bir Yokmuş Keloğlan Masalları"
08:55	Çizgi Film "Minik Ve Arkadaşları"	16:25	Çizgi Film "Bernard Spor"
09:00	Bizim Mahalle	16:30	Rüzgargülü
09:25	Çizgi Film "Üçüzler "	17:00	Çizgi Film "Bernard Spor"
09:50	Çizgi Film "Öcükle Böcük"	17:05	Çizgi Film "Bernard"
10:00	Düş Peşime	17:10	Bizim Mahalle
10:20	Bak Çiz	17:30	Muhteşem Türkler
10:25	Çizgi Film "Bayan Mallard'ın Maceraları"	17:40	Oyunbaz Sorular
10:50	Muhteşem Türkler	18:00	Kasaba
11:00	Çizgi Film "Hiç Bitmeyen Öykü"	18:30	Çocuk Dizi "Zack'in Dosyaları"
11:25	Çizgi Film "Bernard Spor"	18:55	Bak Çiz
11:30	Çocuk Dizi "Zack'in Dosyaları"	19:00	Haberin Olsun
11:55	Bak Yap(Right On Top)	19:10	Hava Durumu
12:00	Düş Peşime	19:15	Uzman Avı
12:25	Çizgi Film "Zula Devriyesi"	19:50	Çizgi Film "Bernard Spor"
12:50	Çizgi Film "Minik Ve Arkadaşları"	19:55	Çizgi Film "Bir Varmış Bir Yokmuş Keloğlan Masalları"
12:55	Gece Bahçesi	20:07	Kırmızılar ve Dev
13:25	Benimle Oynar mısın?	20:11	Çizgi Film "Hiç Bitmeyen Öykü"
13:55	Haberlik	20:35	Gece Bahçesi
14:05	Çizgi Film "Bücür ve Bacaksız"		

PERŞEMBE			
SAAT	PROGRAM	SAAT	PROGRAM
06:57	İstiklal Marşı ve Günün Program Akışı	14:17	Kırmızılar ve Dev
07:00	Fragmanlar	14:20	Çizgi Film "Üçüzler "
07:05	Çizgi Film "Sihirli Atlıkarınca"	14:50	Çizgi Film "Öcükle Böcük"
07:15	Bak Yap(Right On Top)	15:00	Haberin Olsun
07:20	Benimle Oynar mısın?	15:15	Çizgi Film "Bernard Spor"
07:50	Çizgi Film "Uçan Köpek Vipo'nun Maceraları"	15:20	Çizgi Film "Bernard"
08:02	Çizgi Film "Bir Varmış Bir Yokmuş Keloğlan Masalları"	15:25	Bak Çiz
08:15	Haberlik	15:30	Düş Peşime
08:25	Çizgi Film "Bernard"	15:50	Çizgi Film "Dinozor Kovası"
08:30	Çizgi Film "Dinozor Kovası"	16:00	Çizgi Film "Uçan Köpek Vipo'nun Maceraları"
08:52	Çizgi Film "Sayıcılar"	16:12	Çizgi Film "Bir Varmış Bir Yokmuş Keloğlan Masalları"
08:55	Çizgi Film "Minik Ve Arkadaşları"	16:25	Çizgi Film "Bernard Spor"
09:00	Bizim Mahalle	16:30	Rüzgargülü
09:25	Çizgi Film "Üçüzler "	17:00	Çizgi Film "Bernard Spor"
09:50	Çizgi Film "Öcükle Böcük"	17:05	Çizgi Film "Bernard"
10:00	Düş Peşime	17:10	Bizim Mahalle
10:20	Bak Çiz	17:30	Muhteşem Türkler
10:25	Çizgi Film "Bayan Mallard'ın Maceraları"	17:40	Oyunbaz Sorular
10:50	Muhteşem Türkler	18:00	Kasaba
11:00	Çizgi Film "Hiç Bitmeyen Öykü"	18:30	Çocuk Dizi "Zack'in Dosyaları"
11:25	Çizgi Film "Bernard Spor"	18:55	Bak Çiz
11:30	Çocuk Dizi "Zack'in Dosyaları"	19:00	Haberin Olsun
11:55	Bak Yap(Right On Top)	19:10	Hava Durumu
12:00	Düş Peşime	19:15	Çizgi Film "Doug"
12:25	Çizgi Film "Zula Devriyesi"	19:40	Çizgi Film "Uçan Köpek Vipo'nun Maceraları"
12:50	Çizgi Film "Minik Ve Arkadaşları"	19:52	Çizgi Film "Bir Varmış Bir Yokmuş Keloğlan Masalları"
12:55	Gece Bahçesi	20:05	Çizgi Film "Hiç Bitmeyen Öykü"
13:25	Benimle Oynar mısın?	20:25	Kırmızılar ve Dev
13:55	Haberlik	20:30	Çizgi Film "Minik Ve Arkadaşları"
14:05	Çizgi Film "Bücür ve Bacaksız"	20:35	Gece Bahçesi

CUMA			
SAAT	PROGRAM	SAAT	PROGRAM
06:57	İstiklal Marşı ve Günün Program Akışı	14:17	Kırmızılar ve Dev
07:00	Fragmanlar	14:20	Çizgi Film "Üçüzler "
07:05	Çizgi Film "Sihirli Atlıkarınca"	14:50	Çizgi Film "Öcükle Böcük"
07:15	Bak Yap(Right On Top)	15:00	Haberin Olsun
07:20	Benimle Oynar mısın?	15:15	Çizgi Film "Bernard Spor"
07:50	Çizgi Film "Uçan Köpek Vipo'nun Maceraları"	15:20	Çizgi Film "Bernard"
08:02	Çizgi Film "Bir Varmış Bir Yokmuş Keloğlan Masalları"	15:25	Bak Çiz
08:15	Haberlik	15:30	Düş Peşime
08:25	Çizgi Film "Bernard"	15:50	Çizgi Film "Dinozor Kovası"
08:30	Çizgi Film "Dinozor Kovası"	16:00	Çizgi Film "Uçan Köpek Vipo'nun Maceraları"
08:52	Çizgi Film "Sayıcılar"	16:12	Çizgi Film "Bir Varmış Bir Yokmuş Keloğlan Masalları"
08:55	Çizgi Film "Minik Ve Arkadaşları"	16:25	Çizgi Film "Bernard Spor"
09:00	Bizim Mahalle	16:30	Rüzgargülü
09:25	Çizgi Film "Üçüzler "	17:00	Çizgi Film "Bernard Spor"
09:50	Çizgi Film "Öcükle Böcük"	17:05	Çizgi Film "Bernard"
10:00	Düş Peşime	17:10	Bizim Mahalle
10:20	Bak Çiz	17:30	Muhteşem Türkler
10:25	Çizgi Film "Bayan Mallard'ın Maceraları"	17:40	Oyunbaz Sorular
10:50	Muhteşem Türkler	17:55	Çizgi Film "Bernard Spor"
11:00	Çizgi Film "Hiç Bitmeyen Öykü"	18:00	Kasaba
11:30	Çocuk Dizi "Zack'in Dosyaları"	18:00	Çocuk Dizi "Zack'in Dosyaları"
11:55	Çizgi Film "Bernard"	18:25	Bak Çiz
12:00	Düş Peşime	18:30	Haberin Olsun
12:25	Çizgi Film "Zula Devriyesi"	18:40	Hava Durumu
12:50	Çizgi Film "Minik Ve Arkadaşları"	18:45	Bilen Parmak Kaldırın
12:55	Gece Bahçesi	19:45	Çizgi Film "Hiç Bitmeyen Öykü"
13:25	Benimle Oynar mısın?	20:05	Gece Bahçesi
13:55	Haberlik	20:30	
14:05	Çizgi Film "Bücür ve Bacaksız"		

CUMARTESİ			
SAAT	PROGRAM	SAAT	PROGRAM
06:57	İstiklal Marşı ve Günün Program Akışı	14:30	Bir Sanat Bir Sanatçı
07:00	Fragmanlar	14:50	Çizgi Film "Öcükle Böcük"
07:05	Çizgi Film "Bücür ve Bacaksız"	15:00	Haberin Olsun
07:15	Çizgi Film "Üçüzler "	15:15	Çizgi Film "Bernard Spor"
07:45	Çizgi Film "Bayan Mallard'ın Maceraları"	15:20	Uzman Avı
08:10	Çizgi Film "Minik Ve Arkadaşları"	15:55	Çizgi Film "Hiç Bitmeyen Öykü"
08:15	Haberlik	16:15	Çizgi Film "Nanoçocuk'un Maceraları"
08:25	Bak Yap(Right On Top)	16:40	Çizgi Film "Franny'nin Ayakları"
08:30	Çizgi Film "Zula Devriyesi"	17:05	Acar Kafadarlar
08:55	Çizgi Film "Bir Varmış Bir Yokmuş Keloğlan Masalları"	17:20	Çizgi Film "Öcükle Böcük"
09:15	Çizgi Film "Öcükle Böcük"	17:40	Oyunbaz Sorular
09:25	Çizgi Film "Franny'nin Ayakları"	18:00	Çizgi Film "Bücür ve Bacaksız"
09:55	Çizgi Film "Bücür ve Bacaksız"	18:10	Çizgi Film "Bir Varmış Bir Yokmuş Keloğlan Masalları"
10:05	Muhteşem Türkler	18:30	Çocuk Dizi "Zack'in Dosyaları"
10:20	Bak Yap(Right On Top)	18:55	Bak Yap(Right On Top)
10:25	Çizgi Film "Bernard"	19:00	Haberin Olsun
10:30	Acar Kafadarlar	19:10	Hava Durumu
10:45	Senden Önce	19:15	Yabancı Sinema"Elias ve Kraliyet Gemisi"
11:00	Çizgi Film "Doug"	20:30	Gece Bahçesi
11:25	Düş Peşime		
12:10	Çizgi Film "Hiç Bitmeyen Öykü"		
12:35	Gece Bahçesi		
13:05	Muhteşem Türkler		
13:15	Çizgi Film "Üçüzler "		
13:40	Çizgi Film "Zula Devriyesi"		
14:10	Böcek Dünyası		
14:15	Çizgi Film "Bir Varmış Bir Yokmuş Keloğlan Masalları"		

PAZAR			
SAAT	PROGRAM	SAAT	PROGRAM
<u>06:57</u>	<u>İstiklal Marşı ve Günün Program Akışı</u>	<u>14:20</u>	<u>Çizgi Film "Bir Varmış Bir Yokmuş Keloğlan Masalları"</u>
<u>07:00</u>	<u>Fragmanlar</u>	<u>14:30</u>	<u>Bir Sanat Bir Sanatçı</u>
<u>07:05</u>	<u>Çizgi Film "Bücür ve Bacaksız"</u>	<u>14:55</u>	<u>Çizgi Film "Bernard Spor"</u>
<u>07:15</u>	<u>Çizgi Film "Üçüzler "</u>	<u>15:00</u>	<u>Haberin Olsun</u>
<u>07:45</u>	<u>Çizgi Film "Bayan Mallard'ın Maceraları"</u>	<u>15:15</u>	<u>Çizgi Film "Bernard Spor"</u>
<u>08:10</u>	<u>Çizgi Film "Minik Ve Arkadaşları"</u>	<u>15:20</u>	<u>Uzman Avı</u>
<u>08:15</u>	<u>Haberlik</u>	<u>15:55</u>	<u>Çizgi Film "Hiç Bitmeyen Öykü"</u>
<u>08:30</u>	<u>Çizgi Film "Zula Devriyesi"</u>	<u>16:15</u>	<u>Çizgi Film "Nanoçocuk'un Maceraları"</u>
<u>08:55</u>	<u>Çizgi Film "Bir Varmış Bir Yokmuş Keloğlan Masalları"</u>	<u>16:40</u>	<u>Çizgi Film "Franny'nin Ayakları"</u>
<u>09:15</u>	<u>Çizgi Film "Öcükle Böcük"</u>	<u>17:05</u>	<u>Acar Kafadarlar</u>
<u>09:25</u>	<u>Çizgi Film "Franny'nin Ayakları"</u>	<u>17:20</u>	<u>Çizgi Film "Öcükle Böcük"</u>
<u>09:50</u>	<u>Çizgi Film "Bernard Spor"</u>	<u>17:40</u>	<u>Oyunbaz Sorular</u>
<u>09:55</u>	<u>Çizgi Film "Bücür ve Bacaksız"</u>	<u>18:00</u>	<u>Çizgi Film "Bücür ve Bacaksız"</u>
<u>10:05</u>	<u>Muhteşem Türkler</u>	<u>18:10</u>	<u>Çizgi Film "Bir Varmış Bir Yokmuş Keloğlan Masalları"</u>
<u>10:20</u>	<u>Bak Yap(Right On Top)</u>	<u>18:30</u>	<u>Çocuk Dizi "Zack'in Dosyaları"</u>
<u>10:25</u>	<u>Çizgi Film "Bernard"</u>	<u>18:55</u>	<u>Bak Yap(Right On Top)</u>
<u>10:30</u>	<u>Acar Kafadarlar</u>	<u>19:00</u>	<u>Haberin Olsun</u>
<u>10:40</u>	<u>Senden Önce</u>	<u>19:10</u>	<u>Hava Durumu</u>
<u>10:55</u>	<u>Çizgi Film "Doug"</u>	<u>19:15</u>	<u>Yabancı Sinema "Büyük Yarış"</u>
<u>11:20</u>	<u>Bak Çiz</u>	<u>20:35</u>	<u>Gece Bahçesi</u>
<u>11:25</u>	<u>Düş Peşime</u>	<u>21:00</u>	-
<u>12:10</u>	<u>Bilen Parmak Kaldırsın (Yarışma)</u>	-	-
<u>13:25</u>	<u>Çizgi Film "Üçüzler "</u>	-	-
<u>13:50</u>	<u>Çizgi Film "Zula Devriyesi"</u>	-	-
		-	-

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Canan DURAL-TASOUJI
Doğum Yeri ve Tarihi	Adana, 04.03.1983
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	2006, Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İngiliz Dilbilimi Bölümü
Yüksek Lisans Öğrenimi	2009, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Bilimleri Anabilim Dalı
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce (Akıcı), Almanca (Orta-üstü)
Bilimsel Faaliyetleri	
İş Deneyimi	
Stajlar	Beytepe İlköğretim Okulu, İngilizce Öğretmenliği Çalışma Bakanlığı Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı, Tercüman TRT Dış Yayınlar Dairesi, Tercüman
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	Hacettepe Üniversitesi, Tanıtım Ofisi (Ofis koordinatörü) Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümü (Araştırma Görevlisi)
İletişim	
E-Posta Adresi	canandt@hacettepe.edu.tr
Tarih	18.06.2009

